E L S E R M O T S

B e p e s

CONVIT A LLEGIR

Vostè és feliç? Es una pregunta que fa un dels personatges de "ELS ERMOTS". Si és feliç, si somriu sovint, si està content malgrat la milionada gastada en anti-conceptius, la proliferació d'entitats autonòmiques i l'entrada o no entrada al Mercat Comú, "ELS ERMOTS" passaran bé.

Si el mal humor li fa pessigolles pels programes de televisió, el preu de la llet o el què diuen determinats diputats, no hi passaran, de bé.

Estar content en aquest món que ens ha tocat viure, no està a l'abast de tothom, però se n'ha de volguer estar. Si s'està content es treballa a gust, s'hi menja, s'hi dorm, s'hi va al futbol, s'hi va de ventre i s'hi llegeix el diari.

Aquest llibre, doncs, vol gent que estigui contenta que és la gent que no s'agafa les coses malament. "ELS ERMOTS" vol ser un assaig-sainet o un assaig-farsa. En el primer cas l'autor seria un sainetter. En el segon, un farsant. Es clar que si la gent de la gramàtica ho volgués adobar una mica en diria un farsista, que no és tan fort. Ara, si la gent de la gramàtica es fiqués per les planes de "ELS ERMOTS" hauria d'adobar tantes coses que no es coneixerien. Semblarien unes altres. Deixem-les tal com són i salut hi hagi.

La veritable intenció al fer "ELS ERMOTS" ha estat que ens divertíssim una mica tots. L'autor ja s'ha divertit. Ara només falta que es diverteixi el lector. Si és un lector que està content hi haurà molt de guanyat.

Ah!, qualsevulga cosa de "ELS ERMOTS" que s'assembli a fets o personatges existents o que hagin existit serà pura casualitat. Almenys l'autor no sap que gent coneguda hagi protagonitzat episssodies com els que figuren en el llibre. Si no fos així, l'autor no podria fer altra cosa que dir:
- Dispensin...

Palafrugell setembre de 1978.

INDEX

Els Ermots 1
La perdició de Francisqueta

Les primeres edats no treballen 5
"No necessiten pas un home de fer feines, a hores?"
Diverses maneres de sopar.

Un consell de ministres.
L'atur, problema - Proposta fallida d'apujar els sous del ministres. "Això no són consells de ministres, vaja!"
L'oposició - Primera intervenció del ministre de l'Estalvi - Les bombes són cares.

Pensionistes als Ermots. 26
Petroli!

Segon intervenció del ministre de l'Estalvi - Una autonomia amb trampa. 29

La civilització entra als Ermots 30
Enquestes - El cas de la bella Clementina - La premsa despotrica - " Es parla de la CIA"

De nou Els Ermots al govern 37

Diners espantats 39
La transformació bancària -, Desaparicions femenines - La dona del capatàs - Segueixen les desaparicions - " A les dones hi ha molt poca gent que les entengui!"
L'expedició de Mr. Mac-Man - Cinc dones, cinc, raptades - Sacrifici, en va, de la senyora Mac Man - El desconcertant anunci d'un enginyer escocès - La generala - Lady Godiva - Mac Man descobreix l'enigme de la desaparició de dones

El Pobre Farena 52
El cas del ferrer Marimon - Un festeig trist - "Ferrer et perdràs!" - Un cop de martell i un casori a mig fer - "Ferrer, ja t'has perdut!" - Intimitats del Pobre Farena - L'amor, sentiment de recursos - L'excursió desconeguda - Inauguració oficial de la Font de la Felicitat.

Lluna de mels als Ermots 69
El per que dels primers raptes - A la recerca de la felicitat - Dubtes - Sara i l'home gras - Antònia, la dels set casoris - Un cabell a la solapa - Restriccions de felicitat - Primers rebrolls d'una independència.

El consell es diverteix 80
Es cremen pomes - Una compromesa pregunta del president - "Jo mentre sigui ministre ja en sóc de feliç!" - Les anades i vingudes del ministre Pasqual - Independència sí, independència, no.

Consell privat de dos ministres 92
El drama d'un ministre dels altres segons versió de sogre i familiars - El d'un ministre amador de la sastreria ministerial d'abans de la guerra.

Als Ermots altra vegada on se sent un crit de :"Visca Numància!" La solució Bonjorn, mestre de fotògraf i caracteritzadors. Uns retrats fatals!

Més Ermots al consell 102
- Quants anys té, vostè? - Els retrats fatals a debat- Envelops secrets

Una ràpida escapada per a sentir Bonjorn als Ermots 106

Una conversa privada président-ministre de confiança 107
Projecte de donar a la tropa una missió diplomàtica. Contribucions i embargs - Lliçons de diplomàcia al comandant Pasqual - "Els sergents em fan por!" - El president que no vol creure amb l'aigua de la felicitat - "L'aigua sempre té el mateix gust!" - L'audiència del senyor Bernat - Un politic nat. Per questió de minuts no va néixer en ple Congrés - Escriuen els dos ministres dels Ermots.

Noves intervencions de Bonjorn als Ermots Centrals. 124
Plans de felicitistes - L'ex banquer Barneda - La negativa de Cruanyes, comprador de paper a la baixa - Altres negatives - Nicolau, l'Amargat Arlegui, la dona del brillant, i el particular matrimoni Mata o les dificultats d'un matrimoni comprat

El comandant Pasqual i bandera blanca. 140
Conseqüències d'una diplomàcia militar.

Som a l'oposició. 142
"El govern està fotut!" - El servei d'informació de les minyones de ministres - Retrats a l'oposició - Un govern de tres ministres? La font fa dubtar primer i decidir després a l'oposant Massot.

Una reunió d'ultres 148
Tot se sap - "No trobeu que els puros no tenen el mateix gust d'abans?" - El servei sap poques coses - Cau el marquès Brutau.

Els anarquistes. 152
La música moderna contra l'Anarquia - Les calces del sogre - Però tot és tan car! - Ell volia ser anarquista i tenir temps de jugar a casa amb els nois i pessigar a la dona, però a casa hi ha mal humor i cares llargues - L'anarquista Silvestre ha pensat massa fort amb la font dels Ermots.

Els ex-vots dels Ermots 156
Els dimecres de Ramona - Flaqueses - El casat que tirà la primera pedra - El que no feia el pes - La dona policia - "I això és casar-se?" - Jugador, bevedor i llibertí.

L'amor lliure - La dona que patía amnèsia - El cas de l'home que no bevia aigua - La cuina, senyores, la cuina - "Jo no em vaig casar per a mumyir vaques!" - Peripècies d'un festeig a tres - La dona ploranera - La sogra que era més sogra que les altres - Abans i després.

Tres homes a la carretera. 165
El marquès que no pogué pagar un dinar d'ara - Canvis de vestits amb el mateix pobre - Noblesa, oposició i anarquía es confessen - "Es que vostè creu que ser feliç és estrenar calces cada dia?" - L'entrada als Ermots - Així, tot és veritat?

Reunió general. 177
"Visca la República dels Ermots!" - I un visca a mig dir - L'assalt del sergent Bonaplata.

Un dels darrers consells de ministres. 181
Un retrat i una carta del comandant Pasqual - "Ja sap quan val un abric de pells?" "Jo encara no sóc president, senyor president...

Un reportatge d'un corresponsal de guerra. 187
Històries? Llegendes? - El conte de la vella - Facilitats governamentals - Les primeres edats, de nou - Aparicions del Pobre Farena.

Als Ermots la gent no hi aneva. Era un d'aquells territoris ignorats durant centúries, com el Pol Nord que els homes en passaren molts anys sense. El Pol tenía encara l'atractiu de posar els peus a la punta del barret de la terra i justificava potser el fred que passaren intentant posar-lis des de Ross i McClure a Amundsen i Byrd, però és que als Ermots no hi havía res que valgués la pena, o la gent ho deia, de deixar per anar-hi les petites felicitats diàries: prendre cafè, llegir un llibre o fumar una fària. Era una regió inhòspita, deserta, amb vegetació baixa, pobra, descolorida. Una vegetació que semblava que la hi haguéssin feta en temps de "tasses". Al mig dels Ermots hi havien les Grans Sorreres, una mena de muralla circular que la gent no s'havia pres mai la molèstia durant segles de voler saber què hi havia més enllà del gran domini de la sorra. Els pocs que en parlaven deien que havien sentit a dir que les Grans Sorreres amagaven una geografía distinta de la dels Ermots, però no es coneixía ningú viu que ho pogués testimoniar. Es deia. Era com l'Atlàntida de Plató, de mal escatir. Un riu, que potser havía estat concebut per atravessar Els Ermots, s'havía dividit, al veure aquell paisatge tan poc convidador, en dos braços que es tornaven a trobar passat el pàram abans d'entrar a la mar fi de viatge de tots els rius d'anomenada coneguts i dels vaixells que s'hi neguen. Ni ocells s'hi veien massa pel cel dels Ermots.

- Si no n'hi han que no n'hi hagin! - deia la gent.

I ni els caçadors, els quals per a matar una perdiu passen fronteres, no hi anaven als Ermots.

-Ací no ens mataran escopetes -deien els ocells -, però ens matarà la gana.

Aquestes declaracions, però, eren d'ocells de vol migrat, ja que aus voladores de debó, d'aquelles que volen díes seguits, en sabien més coses que els homes, del Ermots. Ara, aquestes aus no parlaven, o parlaven d'una manera que els homes, que volen saber tantes coses, no entenien.

No, no se n'havia cuidat mai ningú dels Ermots. Era com si no hi fossin. Es més, a molta gent veina fins els sabia greu de tenir-los prop. No constituien cap mena d'orgull per a portar-hi forasters, no.

I quan el govern ordenava la confecció d'un cens nacional se N'havia prescindit de si als Ermots hi podía o no haver habitants.

- I si hi ha algú, que es foti! - digué un dels primers censadors. I ja ho diguéren els que vingueren de nou.

Mai arribà cap queixa al govern de gent dels Ermots, i el govern donà per entès que si no hi havia queixes no hi havia gent. En aquest cas no hi ha més remei que donar la raó al govern. Alguna vegada n'ha de tenir.

Un excursionista i un explorador s'assemblen. Es podria dir, però, que l'explorador és un excursionista trapasser o més trapasser. La gent, que primer es quedava a casa que és allà on s'està més bé, un bon día es dedicà a córrer món. Hi ha elements que la casa els cau a sobre, ja se sap. I tot fou començar. Durant anys i anys la gent no parà fins que ho descobrí tot o gairebé tot. Quedava una cosa per descobrir: el territori dels Ermots. I sortí una expedició a fer la travessía. Fou la primera que hi prengué part una dona, Francisqueta, la filla de l'alcalde. No se li gosà dir que no. I l'expedició, que sortí cantant, es perdé enmig aquella selva de sorra que es trobava al cor del territori. Correren diverses versions d'aquella expedició. La gent deia que els components de l'assalt a les sorreres dels Ermots després de molts díes i moltes calamitats per una munió de veritables laberints de sorra es trobaren al lloc d'entrada llevat de l'expedicionària Francis-

queta la qual es perdé ben perduda. I fou una pena perquè Franciscqueta malgrat ser filla de l'alcalde era una noia de mol bon aprofitar, ufanosa, plantosa, florida...

-Què hi voleu fer. S'ha perdut...-deien els expedicionaris que no es perderen quan se'ls preguntà per la noia que faltava.

Es deia que quan l'expedició acabà el darrer pot de conserva i la darrera garrafa d'aigua, la noia, abans de perdre's començà a cridar demanant auxili.

- No cal que cridis, Francisqueta -li deia el cap expedicionari-. Ens hem perdut i ningú et contestrà. Tot són muntanyes de sorra això. Potser si la cridadora hagués estat un home hagués fet cas del que deia el cap de l'expedició, però era una dona i seguí cridant. Les muntanyes de sorra feien ressó dels crits de la filla de l'alcalde,i:

- En contesten!- deia ella.

- Es la teva mateixa veu, Francisqueta. No segueixis cridant. A més dels teus crits hi han els que et donen les sorrères. O sigui que un crit teu l'hem de sentir sis vegades. I no és la millor manera de passar la nit, aquesta.

Però Francisqueta seguí cridant i per a no angoixar els seus companys de perdició anà a cridar unes dunes més enllà. El perdut campament sentí els crits cada vegada de més lluny, fins que, de cop, Franciscqueta callà.

- Ara podrem dormir - digué el cap de colla.

També es deia que quan l'expedició anava decaiguent per manca de vitamines, un personatge desconegut sortit de la col.lecció de sorreres s'emportà Francisqueta just en el moment que l'expedicionària, que era com hem vist una reial fembra,s'alleugeria de roba per mor de la calor que feia a les sorreres dient:

- Tant per tant,posem-nos-hi frescos...- foren les darreres paraules de la noia.

Aquesta versió no tingué massa bona acollida ja que era la que del fet donava Anton Roca l'expedicionari més gras de la colla. Feia dies que l'aigua i el menjar es distribuía en parts iguals i el pobre Anton Roca era un excursionista que ja abans de fer excursions, que fan venir tanta gana, menjava tres vegades més que els altres. La gent deia que la gana li feia veure coses irreals.

Fou en va que l'alcalde mobilitzés gent i més gent en diverses expedicions de socors. Les expedicions seguien i resseguien corredors i galeries i totes es trobaven, al final, al lloc d'on havien sortit. Ja es podien veure poc els Ermots i només faltà la desaparició de la filla de l'alcalde. La gent, llavors, encara tenía por, encara creia en fantasmes, n'hi haguéssin o no que mai s'ha aclarit prou bé, i del Ermots preferia ni parlar-ne, i molt menys acostar-s'hi. I amb el temps circularen tota mena d'enraonies del territori que parlaven per a uns de fets reals, de contes i llegendes pels altres. Es deia que Els Ermots eren refugi de gent que tenia comptes pendents amb la justicia, botiguers o mullers. Si alguna noia de bon convèncer a fora i de mal convèncer a casa, en fugia: "Deu haver anat als EErmots", deia la gent . I: "Deu ser als Ermots!" es digué quan el cacic Meliton desaparegué del poble. Algú sabia, però, que el cacic Meliton que feia treballar la gent gairebé de franc, i que ja casat digué que era solter per a recasar-se amb la filla del jardiner Romaní, havía fet mala fi quan el jardiner passà comptes a la violenta. Però tot es carregava als Ermots. I s'hi carregaren anys i anys. Fins que les coses atribuides s'anaren augmentant quan en forma de contes els vells les deien als néts. I com que en aquell temps els néts sempre volien més rondalles, doncs els vells inventaven una pila de fets ordinaris i extraordinaris que tenien com a centre les sorreres del bescantat territori.

La primera edat no treballa. No treballa perquè no troba feina pagada. Es un problema. Pel govern és un problema en bloc. Per a la primera edat, és un problema per cada primera edat això vol dir que els problemes són moltíssims, gairebé és un problema per cada element que no podia treballar. Algú treballava de la primera edat: la descendència de banquers o de capitans d'indústria quan la indústria treballava. I això que, en general, aquella primera edat era com mai havia estat: titulats i intitulats universitaris, gent amb carrera i amb mitja carrera que havia plegat, aquesta, alveure que la de carrera no havia fet carrera; mitjos músics, cantants, promeses literàries, i elements que no havien passat d'escoles de quatre regles i que tenien tant dret com els altres a trobar feina. Els drames més o menys importants, eren infinits...

- Aquest noi serà pianista! - havia dit algun pare al veure que el noi durant un concert seguia amb els dits a la taula els moviments que feia el tocador de piano de l'orquestra.

I es portà al noi a classe de piano. Però era una carrera llarga i s'havia de pagar. I la crisi vingué quan el noi tocava el piano i no el tocava. I va plegar. I si:

- I tu, què fas? - se li preguntava.

- Jo toco el piano.

- A on?

- Enlloc.

- Doncs de què vius?

- Venc diaris.

I aquesta conversa, amb lleugeres variants, era calcada, sobretot el final, de moltes que tenien les primeres edats.

- Sí, sóc llicenciat en filosofia i lletres.

- I què.

- Doncs, mira, sóc llicenciat.

- I en vius?

- No, venc diaris.

- Sóc metge. Però sóc un metge nou. I durant mesos no ha vingut ni un sol malalt. Sobretot a guarir-se. Ni malalts de la família m'han vingut al consultori. Un metge nou fa por. Tota la gent que ha vingut a casa ho ha fet per a parlar del temps, d'un discurs del cap del govern o de la vaga del dia. Alguns fins es pot dir que em visitaven a mi. Deien que feia mala cara. Sóc metge, però venc diaris.

Hi ha moments en la història dels pobles, que hi ha gent que ha fet diners de cop, sense altra base que un bon cop d'ull i poca, o poquíssima escrúpols. Ja se'n deien nou-rics d'ells. Part de la societat, els rics de tota la vida, se'ls mirava amb desdeny a n'aquells potentats fets depressa, i una altra part els admirava ja que fer diners, molts diners, deien, no està pas a l'abast de tothom. De rics n'eren, però res més. Fou un d'aquests que a l'hora de donar carrera al noi:

- Que estudii per a ministre! - va dir.

- No és pas cap carrera universitària, aquesta...

- Que la vagi a aprendre on sia!

- Es que els ministres no hi han pas estudiar per a ministre.

- Bé, alguna cosa deuen haver estudiat, els ministres.

- Pas tots...

Era de mal contradir aquell pare que portava una de les carteres més plenes del país. Tant, que el seu sastre al prendre-li la mida per a fer-li un vestit li va dir:

- Senyor Farrarons, la cartera li fa molt volum...

- No, no, hi compti amb la cartera al prendre les mides.

I tirà endavant amb la carrera que volia donar al noi.

- Mira, jo conec al senyor Pau que n'havia estat de ministre. Ara no

fa res i sé que més aviat va malament. Que vingui a donar lliçons de ministre al noi!

- I a veure si me'n fas un bon ministre! - va dir el pare a l'ex ministre Pau.

- I el pare, que feu diners a la seva manera, els perdé amb la manera dels altres. Comprà paper recomanat, i es va arruinar amb unes accions que ho feien tot llevat d'accionar com els accionistes volien. S'acabaren les lliçons de l'ex ministre Pau, i ara ja ni puc vendre diaris perquè ja en ven tothom.

- I a casa diuen que estudii. I jo encara que tingui una carrera la torno a estudiar perqué a casa estiguin contents. La carrera que tinc ja l'he estudiada tres vegades...

- No hi ha res a fer, Hi ha una organització pels parats, però cada dia n'hi ha més. N'hi entren però no en surten. Als cafès m'han dit que hi ha més cambrers que consumidors; a cinc bancs m'han apuntat. Ara estan avisant els que fa quatre anys havien demanat feina...els paletes només t'agafen de manobre si et fas fer una casa...

-...i vaig arribar a fer-me boxador. Em van donar vint duros pel combat. I dic pel combat perquè no vaig passar del primer. El dentista me'n va cobrar cent, de duros...

- Plets, necessito plets, i no per a guanyar-los, per a cobrar-los. I cap embolicat en un gran embolicament encarrega la defensa a un advocat sense referències amb el títol encara moll a la butxaca. No he passat de dos, de plets, i tots dos amb mals resultats. El primer fou el cas d'un flequer que portà als tribunals una vidua mare de set families que feia mesos que devia pa al flequer. Fou en va que jo digués:

- I aquesta senyora no ho ha dit mai que no volia pagar al flequer.

- Que es vegi la voluntat i pagui quelcom a compte...

Jo duia molt pocs diners. Vaig donar al flequer tot el meu capital dient que ho havia rebut de la senyora de les set families uns dies abans del judici.

- Bé, senyor, quan pensa tornar a pagar? - va preguntar el jutge.

I a la senyora de les set families, la qual per a portar pa a casa l'havia quedat a deure al flequer, li va escapar de dir, sens dubte influenciada pel drama d'aquella portada de pa a taula:

- Quan el senyor defensor torni a tenir diners...!

I el segon de plet, és un plet per a no parlar-ne. Fou el cas de l'hoteler Indaleci emmetzinador dels assistents al sopar de comiat que es feia al ministre del contraband el qual va deixar política i govern per a casar-se amb la filla del navier Hermini. Quedà emmetzinat gairebé tothom llevat de tres ministres als quals ni el verí pogué treure del govern. Els diaris governamentals en deien d'aquell: "Un cas indefensable!". Ningú es va veure en cor de defensar a l'hoteler Indaleci. Ho vaig fer jo.

- De pensament -vaig començar-, qui és que una vegada o altra no ha volgut suprimir, no un ministre, sinó tot el govern en pes?

- No es tracta de pensaments - va dir el fiscal -. Els pensaments no fan baixes fortes.

- S'ha de tenir en compte, senyors del jurat, que l'hoteler Indaleci feia poc que havia pagat contribucions anticipades, que els sopars oficials que es fan al seu hotel es paguen quan es paguen, i que el govern obliga a posar el menús turistics a preus ridicols, que un cuiner cobra un ronyó, que les cambreres volen els dijous per anar al cinema, els diumenges per a festejar, i que algunes han arribat a exigir que l'hotel deixi sopar de franc els xicots si no volen que les cambreres pleguin cada nit a les nou...Potser sí que a l'hoteler Indaleci la mà se n'hi va anar una mica massa a l'hora de posar matèries especials al so-

par, però s'ha de tenir en compte, també, que han quedat tres ministres vius...

Es veu que la meva defensa fou mal agafada i a n'el que van agafar a més de l'hoteler Indaleci va ésser a mi per a justificar publicament una emmetzinada de ministres...

- Mira, en Manuel viu de les dones.

-...?

- Sí, d'estirar moneders. Només és questió, diu, d'estirar fort i tenir bones cames.

- Jo ho vaig intentar ahir.

- I...?

- No s'amoini, jove,-em va dir la senyora del moneder-. Tingui...

El va obrir. A dins hi havia un paquet embolicat amb un paper de farmàcia i unes poques monedes soltes!

- Es que em pensava que el moneder li queia, senyora...-vaig dir vermell fins al front.

- Com en tot, hi ha gent que té sort i altra que no en té.

- Jo em vaig llogar per a guardar criatures. Ja no hi puc tornar. En guardava tres, i preocupat com van les coses, en vaig perdre dues. Es clar, no vaig cobrar...

- Sí, ja ho sé, hi ha gent que treu diners de diversos llocs sense tenir-n'hi, però jo no he pas fet la carrera de biòleg per a fer-la servir assaltant bancs, bars o gasolineres.

- Mira que haver estudiat per a biòleg, tu també!

I seguíen i seguíen les coses d'aquelles primeres edats plenes de geometria de l'espai que no podien aplicar, però que havien de sopar cada dia. O provar-ho.

A segons on, a les primeres edats que no treballaven, els cafès de concurrència escassa els deixaven seure una estona voltant una taula on prèviament s'hi havien posat ampolles i copes buides.

- Gent crida gent - havia declarat l'amo del cafè -. Es igual que no prenguin res. Els passants s'ho pensen i alguns entren. Un cafè buit mai és ben vist. Després un altre dia aquests nois poden treballar, i els que vivim del públic sempre hem de mirar endavant.

D'aquelles taules, els coneguts en deien les taules dels afligits. Té cada cosa també, la gent...!

Ell ho deixà tot per a tocar el violí, però segons el mestre del poble no el tocaria mai, almenys no el tocaria mai bé. I més d'una vegada li havia dit:

- Vols dir que no aniries més bé mudant d'ofici?

Però el tocador de violí discrepava del seu professor.

- Es un home tallat a l'antiga. Per a ell un "mi" fa anys que sempre és igual. I no. No ens entenem amb això. D'un "mi" se'n fa el què se'n vol. I a més a més, és home d'escales i solfeig. No podem pas tocar com en el temps dels romans! On seria el progrés si ens haguéssim fondejat a n'el temps dels romans. Un home tocant s'ha de sentir lliure i no lligat a la cotilla del pentagrama, enteneu?

- Mira, al poble no hi farem res. Ni tu tocant el violí, ni jo cantant. L'únic que pot seguir fent el que fa, pintar, és aquest que son pare li compra tots els quadres...Nosaltres, i molts com nosaltres, plens de matrícules d'honor, hem de menjar cada dia, que és un mal vici, però és d'aquells que la gent no se'n sap deixar.

- Si doncs com ho vols arreglar? On hem d'anar...

- Ací ja ho veus, ens he deixen passar unes estones cada dia de franc i cada dia han de sentir queixes darrera queixes...On hem d'anar? A ciutat. Allà hi ha més oportunitats. Se sap de molta gent que a ciutat començà per baix i ara...Mira el senyor Fontana que vé cada any per

la Festa Major. Quan va anar a ciutat no sabia fer res. I ara...!

-- Però es diu que el senyor Fontana té alguna plana no massa neta. Sembla que hi havia una tia que lògicament havia de viure molts anys més.

- Però has de tenir en compte que el senyor Fontana quan anà a ciutat no sabia fer res. Entre nosaltres hi ha gent de carrera, i nosaltres mateixos formem part a les fileres de l'art. Jo ara no vull dir si a les primeres o a les darreres, però en formem part. I jo no he sentit dir mai encara que un gran tenor hagi arribat a cantar al Metropolitan haver escursat vides de ties acapdalades, ni de cap pintor o músic o enginyer de camins que s'hagi fet famós ajudant a fer baixes a la fa milia...

I les primeres edats van anar a la ciutat. El pintor va ser l'únic que es va pagar el viatge. El seu pare al saber que anava a pintar a ciutat, li va dir:

- Si tothom et compra els quadres com jo, tens feina assegurada tot l'any.

El violinista i l'aprenent de Caruso hi arribaren fet auto-stop. Una primera edat que s'ajuntà al grup, d'afeccions desconegudes, feu el viatge en tren però sense bitllet esquivant el revisor de l'un a l'altre vagó. Tampoc es viatja bé així, però allò que són les coses ell se n'anamorà d'aquella forma de viatjar i hi viatjà sempre més. I si algú li deia que el tren era de l'Estat, que no feia comptes i que encara en faria menys si la gent no pagava, ell que es deia contrari de l'estat, contestava:

- Si al tren no pagués ningú deixaría d'anar, i l'Estat no hi perdria cap diner!

- Es la manera de pensar del jovent d'ara - deia la gent al sentir la declaració d'aquell viatger enemic dels bitllets de tren -. I si els

contradeixes et diuen que ets un primat.

- Però tot això és un absurd!

- Es un absurd, però és així.

- Ja estem ben guarnits!

Som a ciutat. Al cafè s'ha de pagar, però ningú no ha prohibit demanar una tònica amb tres gots. El cambrer, conegut pel Gran Macari malgrat no passés dels quaranta quilos, té dos nois de la primera edat que li marxaren a l'estranger i es fa càrrec de moltes situacions. Ha donat molts consells i algun cop de mà a diverses joventuts, i d'això li ve haver-li posat el Gran davant del nom de fonts.

- Forasters, no?

- Si.

- I sense feina, no?

- Si.

- I veniu a provar sort aci, no?

- Si.

- Si fer miracles estés a mans d'un cambrer de cafè...! Jo hi tinc dos nois sense feina. Sensa la seva feina, vaja. L'un és enginyer i fa d'acomodador a una sala de cinema. Diu que la carrera li serveix molt per alçar els seients de les butaques i per a col.locar gent a les fosques. L'altre és intendent mercantil i fa de maniquí de senyorès. La teneduria li és un gran ajut per a giravoltar en poc espai davant la concurrència.

Aquelles primeres edats es defineixen.

- Jo toco el violí.

- Jo, pinto.

- Jo, canto.

- Homes - diu el Gran Macari-, no hc sé potser podreu fer servir les vostres activitats...Jo, ara, només puc donar consells...A veure... no, avui no ha vingut. Aquella taula del fons...no, la de més cap a

l'escala, és la del professor Batlle. Fa tants anys que ve que no deixem que s'hi assegui ningú més. Es professor de música, i és un home honest. Si veu que els futurs deixebles no se n'han de sortir, ho diu totseguit. Abans tot això ho feia de franc, però és el que ell diu, abans també un cafè valia vint cèntims...

Posar-se en contacte amb el professor Batlle costà dos dies. Dos dies que el dejuni fou aprovat per aclamació. Es dormí en un vagó destapat d'una vía morta. Som a casa el professor Batlle. Viu en un entresol en un carrer estret amb lloses de pedra, humit, deixat de la mà del sol que semblava que hi tocava amb por. Es veu que malgrat això era aquell un barri donat a la clau de sol perquè de les finestres obertes, som a l'estiu, se sent molta gent que canta a la vegada. Algun cop, sense reunió prèvia de sots-secretaris, tot el veinat canta a cor la mateixa cançó. Si ens n'haguéssim adonat hauriem vist que d'aquell carrer se'n deia el carrer de l'Harmonia. Estaven tan donats a les semifuses els veins que, a les cases amb portera quan hi anava algú per a ocupar un pis desllogat per defunció o treta de travesses, la portera solía dir:

- Abans de tirar endavant, com estan de veu, vostès? Escoltin, escoltin, si són servits, com canten els estadants. Ací, si no canten no seran massa ben vistos...

En veritat, no podia pas haver escollit altre carrer el professor Batlle. Dels tres visitadors del mestre, un, el violinista, és a l'estudi. Els altres dos són al carrer, esperant. Se senten unes notes melodioses, notes...Els esperadors del carrer pensen que la sola presència del professor Batlle el company violinista ha tret faves d'olla. Potser s'acosten dies de sopar garantit...Decepció. Senten la veu del professor Batlle que diu:

- Aquestes són les notes que has de fer. Es tracta, com hauràs vist, de fer treballar els quatre dits de la mà esquerra, una estona. Vint-

i-quatre notes justes, comptades, sis per dit.

El carrer, astorat, sent:

- Jo, això no ho toco ara, ni ho tocarè mai!

I el carrer sent, després d'aquella declaració, el soroll de tres portes que es tanquen sense massa miraments.

- Res. Són homes de solfa també els professors de ciutat!

Quan el professor Batlle torna al cafè del Gran Macari, aquest s'interessa per la prova feta amb el seu recomanat.

- Miri, Macari, no puc dir res.

- Es aviat, encara...

- Ni aviat ni tard. Aquest enviat seu no ha fet cap nota. De violí en portava un. Ara, no l'ha tocat. Potser es tracta d'un geni i no ha volgut ni tocar les vint-i-quatre notes que faig tocar a tots els que em venen a veure per primer cop perquè les ha vistes de massa bon fer, o d'un aprenent que les ha trobades de massa mal fer. No és pas el primer que em fa una cosa així. Els músics d'ara volen tocar sense solfa es veu. I una cosa, Macari, si me'n tornes a fer venir cap més, digues-lis que ara cobro per endavant.

Viure, a ciutat, és difícil. I a ciutat hi ha més primeres edats que als pobles i fan tot allò que poden per a viure una mica cada dia. De tant en tant corra una veu: "Al carrer Major es fa una manifestació!" I part de les primeres edats hi van a ajudar a portar pancartes i a cridar. Si la manifestació és mal vista pel lloc d'on es miren les manifestacions, les primeres edats han de fer servir les cames bé.

- Què fas, doncs?

- De moment vaig a les manifestacions.

- A quines?

- A totes. Una vegada acabada una manifestació uns amics que es van refugiar en un portalt, van ser moltíssim ben recompensats per un se-

nyor que anava molt mudat i que es veu que pagava perquè la manifestació acabés malament....Jo de llavors que vaig a totes a veure si em toca quelcom, saps...

- A l'acadèmia hem fallat, però al carrer no fallarem. Es al carrer que s'ha de tocar el violí...Al centre de la ciutat hi ha uns cafès amb unes grans terrasses. El meu pla és que jo toqui, tu cantis i tu pintis. Un o altre en farà, de diners.

Som a una de les terrasses d'un dels cafès de vora el centre. Malgrat el problema de l'atur, les terrases dels cafès, pel descans del govern, son plenes de gom a gom. Es veu gent que es permet el luxe de prendre absenta es per duplicat, de convidar parella i de donar una copiosa propina al cambrer. Amb dues o tres d'aquelles propines els nostres primeres edats coneguts podrien sopar, no com un rei, però sopar. Però hi ha dificultats a les terrasses. Hi ha altres violinistes que toquen, es sent, coses conegudes que no desplauen als absentistes de parella i propina.. Però el violonista és tossut, al carrer. Ells és home de carrer, no de cambra. Ell i la seva música. S'acosta a una taula i toca al mateix temps que dóna l'entrada perquè el seu company canti. I té lloc, a ciutat passen coses que no s'hi compta, un fet que pels artistes és nou. Un absentista d'una de les taules més properes diu:
- Teniu, i no toqueu més!
Hi han reaccions artistiques i reaccions econòmiques. Ells reaccionaren gastronòmicament. I passaren uns dies sopant a base de sentir:
- Teniu, i no toqueu més!

També tingué derivats impensats l'actuació del pintor. Anant per les terrasses veu col.legues que reprodueixen rapidissimament llocs molt visitats de la ciutat, el port, les muralles, la catedral, un ministre de moda...Ells tota la vida que fan les mateixes coses i ja les fan de memòria sense model al davant, llevat del ministre de moda del qual

com que sol canviar segon la mena de conflictes que hi ha, en porten un retrat a la butxaca. I sempre hi ha foraster que s'emporta alguna d'aquelles obres. Si no hi ha massa venda, les rifen els pintors de carrer les seves obres. Les que han de rifar més són quan es dediquen a fer ministres. I amb tot es venen, els ministres. Els retrats que en fan els pintors, naturalment...Devegades els pintors de carrer s'atreveixen a pintar concurrents de les terrasses, sobretot dames. I si elles han dit que sí, s'han de quedar el retrat s'hi assembli o no...El nostre amic pintor fa repetits assaigs amb un retrat del General De Gaulle que trobà a una primera plana de diari atrassat que embolicava uns ossos usats de pollatre, a una paperera.

- El barret em surt bé, però la cara...El pare, però, estic segur que me'l compraria...!

Erem a ciutat i s'ha de lluitar pel sopar, però, i una tarda s'atreví a fer el retrat d'una dama florejada de vestit i barret.

- Què us sembla? - diu als companys.

- Quina és?

- Trobeu que s'assembla amb alguna de les que es veuen?

- No.

No obstant, aquella nit el sopar anà a compte del pintor. Oferí el retrat a la dama de les flors:

- Li donaré a preu de cost, senyora...

La dama es mira la cartulina en cara de sorpresa, i diu:

-Oh, mira, Virgili, la tia Roseta....Clavada!...Sí, la tia de Vilanova! D'aquests artistes ambulants no se'n fa massa cas, i no en tenen prou en pintar-nos a nosaltres que ens pinten la família sense haver-la vista mai. Això deu ser pintar per deducció...Aquestes coses només passen a ciutat.

L'anomenat Virgili, que allò que no volia era pagar l'obra:

- Compra'l, compra'l...Donarem una sorpresa a la tia Roseta.

No s'hi sopà més de dos cops pintant ties Rosetes. Al tercer intent, el pintor se sentí:

- S'ha errat de taula, jove.

La nova tía Roseta fou oferta repetidament. En va. Ningú trobà que s'assemblés ni a cap membre de la família.

Hi ha reunió de primeres edats.

- On sopem, avui?

- No sopem.

- I demà?

- No soparem.

De sopar, se n'ha de saber. Sobretot de sopar bé. Devegades no es té gana. D'altres el menú no acaba de fer el pes, i d'altres qui no l'acaba de fer és la companyia, l'hora o les flors de la taula. La gent que sopa, bé o malament, no hi dóna importància a sopar. Hó dóna per entès que s'ha de sopar, com rentar-se la cara, donar corda al rellotge o dormir. Ara, els que volen sopar i no sopen, si bé no tenen els inconvenients que porta el sopar bé, fan proves...Com la que feu el pintor de ties Rosetes, el qual, agafant la darrera cartulina que li resta:

"ENS VENEM"

hi pinta. I s'asseu, amb altres companys partidaris de sopar, a la voravia, voltant el rètol. S'aturen uns passants. Poden ser futurs compradors. No, és gent com ells i s'asseuen a l'un i altre costat de l'anunci. A migdia hi ha una gran concentració de primeres edats. Intervé l'ordre públic que desfà la concentració i s'emporta el rètol. Llavors es fa la propaganda oral:

- No volen pas joves en bon estat i a bons, bonissims preus?

- A casa me'n sobren, de joves. I és estrany que no siguin ací.

Passa el dia i no es ven res. El govern té raó quan diu que no s'inverteix. Davant l'atonía del mercat,

- Espavilem-nos ! es diu.

I els components de la frustrada societat es van a oferir a domicili.

- No necessiten pas un home de fer feines, a hores?

Alguns es lloguen, però ja eren molts i molts els que anaven de casa en casa en oferta de serveis, i una gran part no es pot col.locar.

- Ja en tenim...- contestà més d'una casa.

Llavors van pels carrers, a colles. L'ordre públic intervé de nou. Alguns, dels manifestants, sopen a la presó. Ja és sopar, però l'ordre públic no està preparat per a donar sopar a tanta gent. I la gent fa tot el què pot per a portar a cap el repàs nocturn oimés si no hi ha portat el diuen. Hi ha qui sopa de restaurant i, a l'hora de pagar diu que el sopar ha estat bonissim, però que el quedaven a deure.

- Ja ho trobarem...- diuen al cambrer.

- Veuran, això qui ho tindria de dir sería l'amo.

Les reaccions dels propietaris de restaurants no són sempre les mateixes. Uns digueren de baix en baix als sopadors que se n'anessin. Si hi haguessin crits potser altres comensals tampoc voldrien pagar. La gent en aquest país fa molt el que veu fer...

-...I per tres sopars tinc de fer venir la policia?

Altres, si bé no digueren res, per a deixar constància del seu estat d'esperit, acompanyaren els insolvents fins a la porta i els acomiadaren, pel seu descans, amb totes les puntades de peu que pogueren.

- Home, el sopar bé valia aquests xuts...-digueren els sopadors.

També es sopava i no es pagava amb altres medis.

- La nota...si ja us en podeu anar. Pago jo, avui...

I era molt més fàcil sortir corrents un sol que sis a cop.

- Malfia-te'n, Romeu, quan et demanin una taula vora la porta - deia el restaurador al cambrer Romeu el qual tenia encara la nota a la mà.

A mig sopar es posa una gran cullerada de sal al segon plat:

¿ Escolti, que es pensa que els nostres diners són distints dels altres? Tasti, tasti...

- Al cuiner se n'hi ha anat la mà...

- Doncs els que ens n'anem ara som nosaltres!

I encara venia la mosca, o les mosques, que es posaven a la salsa del darrer plat a mig menjar.

- Vostè creu que això es pot menjar, pagant? El dia que volguem un plat de mosques el demanarem.

- Res d'escàndols, senyors...aquest plat no es cobra. Segur que són mosques forasteres. Les de la cuina de casa mai es fiquen a les cassoles. Aquest plat no es cobra. No faltaria més.

- Ni aquest ni els altres...!

Fins que aquestes maneres de sopar, i d'altres, feren crisi. Els restauradors es reuniren i saberen que a cada repic de campanes hi havía gent que sopava de franc. I s'adoptà l'acord de fer pagar per endavant a tot sopador desconegut.

- I peti qui peti! - va dir el restaurador Gabriel.

-...Sí, senyor, si no es paga no hi ha cervells a la romana.

- Però...?

- Veurà, vostè si fos restaurador i no cobrés, què faria?

- Un bon maitre amb la cara ho coneix si un ha de pagar o no. Miri, jo sóc diputat...

- Què vol dir, que amb la cara paga? No, no, prefereixo pecar per excés. A casa o es paga o no es sopa...

Sopar es va fent cada vegada més difícil, evidentment. I es tornen a veure collades pels carrers. I l'ordre públic intervé de nou, però aquesta vegada, es diu, amb instruccions concretes.

- Vostè per què ha agredit als representants de l'ordre?

Si l'agressor no donava una contesta adequada, el comissari cloia l'acte així:

- Aquest ve a sopar. Al carrer!

I fins es deia, el país és molt afeccionat a dir coses, que algú de

l'ordre públic, davant manifestacions que cridaven contra primeres, segones i terceres autoritats, "Molt bé!" havia dit. No, no se'n sortiren les primeres edats de sopar a càrrec de l'ordre públic.

-,Ací no ens en donaran de sopar - començà a dir la gent-. Anem-nos-en?

- A on?

I ací fou que la intervenció d'unes de les primeres edats que ja coneixem tingué conseqüències insospitades.

- Anirem a tancar-nos als Ermots, en senyal de protesta! N'hi ha que es tanquen a les universitats o a les fàbriques. Nosaltres ens tancarem als Ermots...

Si haguéssiu estat pocs, ni el govern ni ningú n'hagués fet cas. Què podia representar la decissió de pocs ciutadans davant els milions que formaven l'Estat? Res. Però és que a n'els primers en seguiren d'altres i d'altres i llavors el govern ja es veié obligat a fer quelcom.

La legió dels que no treballen, amb ganes o no de treballar, creix. Els diaris del govern deien que el govern cercava solucions, i els altres, de diaris, deien que no les sabia cercar. No anaven d'acord les dues premses. Ja algú havia dit que mentres no hi hagués un diari únic no s'aniria bé. I sí, el govern si no se n'ocupava se'n preocupava del problemàtic afer.

- Bé, no podem pas dir tant temps seguit que ens n'cupem de la questió dels sense feina.

- Quan fa que ho diem?

- Quatre anys!

- Caram!

- El temps passa depressa. I tenim tantes coses a aclarir...

- Percentualment estem si fa no fa com els demés paisos.

- Voleu dir que s'ha comptat bé?

¿ Són xifres oficials.

- I les de debó?

- Es a les oficials que ens hem d'atendre. No podem pas estar comptant cada dia.

- No podem pas, senyors ministres, anar dient que ens cuidem de l'afer i no cuidar-nos-en.

- No ens en cuidem, no ens en cuidem...A cada consell se n'ha parlat.

- També parlem dels sous dels mestres.

- Aquests no sé què s'han pensat, també. Sempre han cobrat poc els mestres a n'aquest país. Quan fa que se sent dir: "Passa més gana que un mestre d'escola?" Ja se sap que el magisteri va així. I tothom s'hi ha acostumat, fins els mestres.

- Es que no són els mestres sols que demanen diners. Ara tothom en vol més de diners. I d'on han de sortir?

- Carai, de les contribucions, dels impostos...

- Tampoc ens podem passar la vida apujant impostos i contribucions.

- D'altra part, si s'apugen els jornals s'apujarà el cost de la vida i serà un mai acabat.

- Bé tot això és cosa sabuda. En parlem d'ençà que ens reunim.

- Es que entre els que guanyem poc hi som nosaltres. Així vinga parlar de jornals baixos i sempre parlem dels jornals dels altres.

- No toquem campanes que ens havem desviat.

- Ens havem desviat, ens haven desviat...Que li sobren a vostè, els diners?

- No sobren a ningu, però encara hi ha diferència entre el sou d'un ministre i el d'una portera.

- D'una portera sí, però d'una dona x de fer feines a hores, no ho sé..

- Bé, sí, guanyem poc, però és una de les coses que podem deixar damunt la taula.

- Quant més temps l'hi deixem, més ens haurem d'apujar. I llavors sí que hi haurà protestes.

- Ja protesta tothom...Els que guarden l'ordre i els guardats. Abans la gent es ficava a la presó i llestos. Ara, ja ho veuen, a les presons s'hi fa tot, fins vagues. Vagues d'agafats, i les presons es fan malbé, es cremen, com si les presons haguéssin de ser com balnearis per gent de casa bona...i se'n fuig...Abans de les presons només en fugia la gent de diners. Ara en fuig tothom. Potser les fem servir massa les presons. Potser a qui atraca un banc se l'hauria de premiar enlloc d'empresonar-lo, per a descobrir on són els diners que no s'inverteixen, potser a un violador se li hauria de donar una medalla, i a un cremador de boscos el títol de marquès...

- Això no són consells de ministres, vaja! Si la gent sabés que parlem així hi hauria govern per a poc. Ací hi ha massa gent que ve acostumada del temps que s'hi passava l'estona als consells de ministres. Tenim el problema de l'atur. Solucions! Solucions!

- Fem escoles, biblioteques, cases, carreteres...

- Això és molt aviat dit. Saben què es deu a les empreses constructores Qui les ha de fer aquestes obres?

- Els parats.

- Amb quins diners? Els parats si treballen voldran cobrar.

- Així millor que parlar de parats és parlar de manca de diners.

- Som un govern pobre, ja se sap.

- Doncs que hi hagin parats.

- Sí, home, donar motiu perquè l'oposició ens tiri la cavalleria per sobre.

- L'opisició, l'oposició...Si no n'hi ha d'oposició, oposició, s'entén, que faci por al govern. Quina oposició és una oposició que acaba dient que sí.? Si ho fem malament o no ho fem com la gent vol, sempre tenim el recurs de dir que anem d'acord amb l'oposició. Si l'oposició s'hagués oposat sempre, totes les culpes serien nostres i a les primeres eleccions l'oposició ens escombraria...

- Bé, això sí que no ha de sortir d'ací. Si l'oposició sap com pensen alguns ministres respecte a la mena d'oposició que fa...

- Som en un país que tot es torna a dir, i en això que parlem, la primera que sap que no ha fet oposició és la mateixa oposició...

- Es que al final hem vingut a parlar de l'oposició?

- En un consell de ministres es pot parlar de tot. Fins dels cotxes oficials vistos fora d'actes de serveis!

- Si la indirecta va per a mi, no m'haig d'amagar que sí es va veure el meu cotxe oficial a "La Belle Epoque" hi era precisament en acte de servei. Ens van arribar confidències que a la "Belle Epoque" s'hi reunien elements anarquistes, ja que ningú podria pensar que fossin trobats en un club nocturn on una aigua tònica costa un ull de la cara o dos. Vaig comprovar que la confidència era falsa, i què volien que fes una vegada ja a "La Belle Epoque"...No podia pas haver sortit als deu minuts d'haver-hi entrat.. Tampoc s'han d'agafar pels cabells les coses. A més jo era un perfecte desconegut al lloc, i és convenient anar de tant en tant en llocs on la gent no sap que ets un ministre,per a sentir què es diu del govern.

- Se'n diu mal a "La Belle Epoque", no?

- Això sí... La gent de nit la tenim en contra.

- Doncs miri, que aquesta sortida és nova. Era d'altres que volia parlar jo.

- Si ara la indirecta va per a mi, vaig anarm a la "Primavera" platja de nudistes per a veure si els anarquistes eren allà...

- Torno a dir que això no són consells de ministres! El país té coses més importants que anar a cercar anarquistes a una casa de nits o a una platja de gent sense roba. Es que aquestes activitats ministerials poden influir en què la gent treballi, que es cobrin els impostos o que els trens arribin a l'hora? I torno a dir, què fem amb els parats?

- Senyor ministre de l'Estalvi, a vostè no se'l sent mai. Fins les

paraules estalvia. Digui quelcom, home!

- Volen que parli? Parlaré. Com saben tots vostès hi ha un sol ministeri que cobra: el de Finances. Tots els demés enlloc de cobrar, gasten. I ara jo dic, i això m'ho ha inspirat un anunci d'una botiga del Barri Central que, "REBAIXES" deia en grans lletres, perquè cada ministeri no en fa una mica de rebaixa?

- Jo no puc pas deixar carreteres a mig fer!

- Si pensen que els mestres poden cobrar més poc...?

- O volen desdir-se d'importar les vaques totjust signat el decret.

- Tampoc podem reduir les compres de petroli. Si fos per la gent del pais...però què diria el turisme si trobés les gasolineres tancades, o no trobés tabac americà, o whisqui. A més tot això ho paga el turisme, i amb moneda forta.

- Sí, però també ho paga la gent del pais i amb l'altra mitada.

- Es que la gent del pais no hi té cap obligació a comprar la gasolina al preu que va, ni a fumar tabac americà ni a beure com el turisme...

- Ja ens tornem a desviar. Senyor ministre de l'Estalvi, segueixi, per favor.

- Amb molt gust. Si hi ha ministeris que no volen, o no poden actuar sense rebaixes, jo em pregunto, per què hem de comprar tantes bombes a fora?

- Hojo, senyor ministre, què faria un exèrcit sense bombes? Vostè parla poc, però...

- Perdoni, encara no he acabat. Jo no dic que l'exèrcit no hagi de tenir bombes, però potser en té més que del compte, veuran. Si l'exèrcit ha d'anar contra un exèrcit més exèrcit que el nostre, mai en tindria prous de bombes. Però si ha d'anar contra un exèrcit com ell, segons la meva humil però econòmica opinió, té bombes de sobres. I per què en lloc de tenir bombes de sobres que tampoc es fan servir, no dediquem els cost d'aquestes sobres a fer un crèdit que ja no seria extraordinari en

quant a valor, s'entén, per a la gent que no treballa? Cobrarien poc els que no treballen però sempre cobrarien més que ara que no cobren.

- Així vostè proposa pagar a la gent que no treballa!

- Perdó, senyor ministre. Pagar a la gent que no pot treballar, que és tota una altra cosa.

- I si s'hi acostumen a cobrar sense treballar?

- Molt pitjor seria acostumar-se a treballar sense cobrar. I jo afegiría a les coses que he dit, que amb la rebaixa [redacted] de bombes es podria treure d'algun lloc part, al menys, de la gent que fa manifestacions dient "Menys discursos i més sopar!" I això quedaría molt bé quan ens vingués a veure algú de pes de fora. Veuria manifestacions, però serien manifestacions petites. Dirien que la gent que demana sopar a casa nostra no serien tanta com es diu. I encara més, jo he sabut que hi han elements que es volen tancar als Ermots...

- Als Ermots? Es del país això?

- Sí, és una mini-regió al Sudoest que fins ara només la coneixen els que hi viuen prop. Es pot dir que no hi viu ningú.

- Se'n cobren contribucions?

- Si no hi viu ningú qui vol que les pagui.

- Així per què se'n parla d'aquest lloc?

- Escoltem o no escoltem, als consells? Se'n parla perquè hi ha començat a anar-hi gent.

- Quina gent?

- Que dormia, vostè? La gent que no treballa. I així és on anava al demanar de retallar una mica la compra de bombes. Es una solució. Ara, les solucions s'han de pagar i aquesta es pot pagar amb l'estalvi de bombes que aniría destinat a passar una pensió, petita, és clar, a la gent tancada als Ermots.

- Però...

- Som polítics o no som polítics?!

- Veurà, de polítics, com de cuineres, n'hi ha de tots!
- Ens hi va restar concurrents a les manifestacions comprometedores.
- L'opoisicó dirà que portem gent a camps de concentració.
- Es una concentració voluntària. A més a l'oposició se li diu que l'afer dels Ermots és pel bé del país, i que no s'hi fiqui. Altres vegades ho ha fet l'oposició de no ficar-se en segons què.
- Es una cosa a considerar.
- Doncs considerem-la....

Hauria de passar molt temps abans no es tornés a demanar que parlés al ministre de l'Estalvi.

Som als Ermots. Seguint el pla del ministre de l'Estalvi, es compraren menys bombes i es passà una pensió als afincats als Ermots. El govern feu construir uns edificis tots iguals, igual anava vestit tothom i igual era la dieta. Era un règim que feia règim, però s'hi sopava, bé o malament, però s'hi sopava. El govern netejà les manifestacions sinó del tot, almenys n'eren fora els habitants dels Ermots. Però al territori hi havien primeres edats que tenen reservada la missió de protestar, i al cap de poc temps protestaren.
- Mai esteu contents! - s'havien de sentir els que ja volien quelcom més que sopar tots els dies.
Eren els sense feina de tota la vida que deien a més que la joventut s'havia de frenar. Ells no havien treballat mai gaire i només anaven a demanar feina quan sabien que no n'hi havia. I encara volien treballar amb la feina que ells volien, no amb la que els donaven els altres. Eren uns sense feina independents. I aviat hi haguéren diverses tendències als Ermots. Les primeres edats com que el govern només els sopava i vestia, es volien organitzar a la seva manera. Deien que si el govern els deixava viure era per conveniències del moment, que els

estats d'ara eren uns mals estats....

-...i ací, ara hi som, farem un estat petit que són els de bon governar. Dos-cents ciutadans creuen. Dos-cents milions només creuen a canonades...

S'hi feien uns grans discursos als Ermots. Dintre la petita història del migrat territori es podia catalogar aquella com l'era dels discursos. I fou en el ple d'aquesta era que tingué lloc un acontaixement d'aquells que poden mudar la història i que segons a on l'han mudada en bé primer, i en mal després. Als Ermots s'hi trobà petroli!

- Amics! - deien les primeres edats -. Sabeu què vol dir haver trobat petroli? El vendrem al preu que voldrem! Els Ermots serà un país ric!

- Però i el govern? El govern el voldrà per a ell, el petroli.

- El govern no se n'ha cuidat mai del territori. Ací hi ha gent il.lustrada, homes de carrera encara que no l'hagin poguda fer servir mai i a qui només es donava sopar i un vestit a l'any...Abans de dir-ho al govern ho direm a la gent de fora el país que hem trobat petroli...

Clar que hi volgué intervenir el govern quan li arribà la nova que als Ermots s'hi havia trobat petroli.

- Saben als Ermots?...Sí,aquell loc que no hi vivia ningú i que s'hi van afincar molts concurrents a manifestacions públiques...Un lloc que el govern ha tingut sempre present i que ha fet dels seus habitants uns pensionistes...Doncs s'hi ha trobat petroli!

- Qui l'ha trobat?

- La gent dels Ermots, però Els Ermots són part del territori nacional!

- Atenció, atenció...Fem memòria...Sembla que quan la gent començà a anar als Ermots, que molts ministres ni sabien que existissin, algú que ho podia fer els va donar Els Ermots. Els va donar a la gent que hi va anar. La gent que trobem a faltar a les manifestacions. Ja se'n recorden els senyors ministres d'això?

- Veurà, veurà...Una vegada que podem tenir petroli....! No fotem. Aquesta donació es feu de paraula o per escrit?

- De paraula, és clar.

- Doncs no val.

- Oh no val, no val...

- No val. Quantes coses hem dit tots plegats que no s'han complert. I no s'han complert perquè s'han dit de paraula. Sempre es pot dir que s'han entès malament les promeses.

--Es que la gent pot dir que quan als Ermots només hi havia estepa i sorra no ens en cuidàvem i ara que es diu que hi ha petroli hi volem ficar cullerada.

- Deixint-se de prejudicis! La posició del govern és ben clara, al revés del que vostè pensa. Si abans el territori era improductiu i ara pot resultar rentable, és ben natural que ens hi fiquem. I també es pot dir que la pensió que passaven a la gent del territori era amb la condició que hi trobéssin petroli.

- Es pot ser polític, senyor ministre, però potser no tant...

- Què volen fer el sord a una trobada de petroli dintre el territori nacional? I ara! Que algú va donar Els Ermots....? Es fa un canvi al govern, si convé i ja està. El que va donar Els Ermots ja no hi seria.

- Es que jo tinc entès que la gent dels Ermots ja ha començat tractes amb personal de fora amb l'afer del petroli. S'hi ha de comptar amb la gent dels Ermots. Encara que siguin pocs no els podem pas matar a tots perquè han trobat petroli...A menys, és clar, que el senyor ministre de l'Estalvi, que fa temps que no ha dit res, vulgui suggerir quelcom ja que fou ell qui feu donar una pensió al territori...

- Jo sempre que sigui consultat en donaré de solucions. Ara, que poden ser unes solucions que no vagin bé per a tots. I com que suposo que ja no seré a temps a dir-ne gaire de coses, doncs jo, senzillament, tinguent en compte que dels Ermots ja se n'havia fet donació encara que

fos de paraula, i considerant que pel fet d'haver-hi petroli s'ha de comptar amb la gent que hi viu, sense la qual no s'hagués trobat petroli, doncs jo donaria l'autonomia als Ermots.

- Carai!

- Veurà l'autonomia, l'autonomia...quina autonomia donaria vostè, senyor ministre?

- Que es puguin regir, en certs conceptes, per lleis pròpies.

- Bé, en certs conceptes d'acord. Però tinguin present que de les autonomies en poden venir les independències.

- Independències amb petroli, mai de la vida!

- No dramatitzem...no dramatitzem. Les autonomies es dónen. Les independències són coses de canonades.

- Sempre s'hi han hagut de treure a canonades!

- Senyors, una mica de seriotat. Ens hem cuidat tan poc dels Ermots que hi ha algú que creu que ja tenen artilleria! No desorbitem les coses. Hi ha una proposta del senyor ministre de l'Estalvi respecte a una eventual autonomia. Centrem-nos a n'aquesta proposta. O l'acceptem, o l'ataquem o la deixem estar.

- Per a mi autonomia sí, autonomia, no.

- Això no és dir res.

- No s'impacientin o vindrà un moment que a n'el consell ne es podrà dir res..

- Es clar, home. Què vol dir autonomia sí, autonomia no?

- Vol dir donar autonomia per unes coses i no donar-la per altres. Ho ha entès, ara?

- Sí i no.

- Doncs som allà mateix.

- Senyors, sembla que discutim amb l'oposició. A veure, en quines coses donem autonomia i en quines no. I si ha estat el senyor ministre de l'Estalvi qui ha fet la proposta que sigui ell qui n'aclareixi l'abast.

- Amb molt gust. Si ells l'haguéssin demanada l'autonomia els podriem dir: Si voleu l'autonomia, pagueu-la. Si us voleu cuidar de fer escoles, del camp, de carreteres i de posar banderes als balcons, pagueu-ho tot això. Una autonomia no es pot pas donar de franc. Però ara el cas és al revés. L'autonomia la donem nosaltres.

- I si en altres llocs la volen?

- Tingui present que als Ermots hi ha petroli, petroli, senyor, que ens pot fer pujar de país vulgar a país de primera. I si altres regions tenen quelcom que faci guanyar diners al govern, doncs al meu enendre s'han de donar autonomies. No es pot, però, donar cap autonomia que s'hi perdi. Entesos?

- Però veiem, perquè això s'allarga i no acabarem mai i aquesta nit es televisa un partit de l'Est contra el Sud i aquest no me'l perdo. Ja me n'he perduts massa assistint als consells. I un home encara que sigui ministre té tot el dret a veure un partit televisat. Quina autonomia es dóna als Ermots.

- Miri, ja que tenim tard jo seria partidari de donar una autonomia que estés bé, però amb un article final fent constar que el govern aqueixa autonomia la pot anular sempre que ho consideri precís.

- Home, seria una bona autonomia...

El petroli, o les ganes de trobar-ne, han fet miracles segons a on. Els Ermots eren, al cap de poc temps, desconeguts. La regio central, però seguia essent un misteri. A les Grans Sorreres encara no s'hi havia gosat a acostar ningú. Ningú conegut, aquesta és la veritat. En alguns llocs de la part oriental s'hi veien instal.lacions dedicades a la prospecció del més cercat dels hidrocarburs. Es reberen anticips a compte de les trobades i, amb aquests anticips, a part dels terrenys fins llavors erms s'hi portà aigua i es convertiren en terrenys de regadiu. Sortiren els primers pagesos. Els anticipadors obriren els primers establiments, i hi entraren la banca, les modes i els supermercats.

Gairebé no hi havia parats ja als Ermots, però hi havia sense feina recalcitrants que seguien vivint de les pensions originals. I amb la civilització vinguéren problemes. Els fundadors volien organitzar Els Ermots a la seva manera. Recordem que eren la majoria gent d'universitat, amb ideees noves, idees que no havien pogut portar a cap quan no eren res més que manifestacionaris. Hi havia qui volia que la igualtat del començament es mantingués, però les primeres edats amb títol acadèmic o a punt de tenir-lo, feren la primera revolució cultural incruenta. Ells volien que als Ermots la gent s'enlairés segons el bagatge cultural que portés. No podia tenir els mateixos drets ni els mateixs ingressos un advocat o un professor mercantil que un escombriaire o un que no volgués ni escombrar. Corriren una sèrie d'enquestes que havien de ser la base de les noves estructures...

- Sabeu qui era Kant?
- No.
- Sabeu com comença la Quinta Simfonia de Beethoven?
- No.
- Sabeu guarir una pulmonia?
- No, però la sé agafar...
- Sabeu quina diferència hi ha entre una pelvis i La Marsellesa?
- No.
- Sabeu qui era Picasso?
- No.
- Sabeu restar quebrats...

A tots els que responien negativament a les diverses enquestes que portaren a cap els classificaren de l'1 al 10 i a la seva manera volien establir una mena de societat que quedés establerta sense anys i anys d'idees polítiques, de revolucions sonades i cremes de convents. Una vegada establerts els baixos de la societat, vingueren altres grups del 10 al 20, del 20 al 30, etc. Segons els grups es podien posar tavernes, barberies i vendre gra sec, i es passava després a fundar par-

tits d'esquerra. A mida que els grups augmentaven de numeració es podien fundar cases de moda, de vins espumosos i rellotgeries i establir partits de centre. Els grups de numeració més alta serien la gent de banca, supermercats, cases de joc, alta costura i derivats, fundadors de partits de dreta... Es clar tot allò era pura teoria, i als Ermots hi havia entrat la civilització. Quan tothom menjava i anava vestit igual com que tothom sabia que no es podia passar d'allà, doncs tothom deia amen. Ara, quan als Ermots hi hagué gent amb el trajo nacional i gent mudada segons al grup al que pertanyien, quan hi hagué gent que anava al cafè i gent que hi passeva pel davant, en poc temps hi hagué els problemes que fora del territori trigaren segles a plantejar-s'hi. Llevat del grup del 30 amunt, a cadascun dels altres hi hagué gent que volia canviar de grup. I, com succeí fora dels Ermots, hi hagué una cosa que originà mal viure a desdir: les dones. La bellesa femenina, aquest atribut que qui sigui donà desgraciadament de forma desigual, es deixà sentir en els aconteixements de la comarca. Amb la distribucio de la bellesa la naturalesa ha errat al no fer totes les dones d'un mateix tirat, amb una mateixa cara i uns mateixos pernils. Les dones, unes dones, vaja, ho farien tot per ésser més maques que les altres. A volguer valoritzar la bellesa hi entren els diners en no poca escala. I ja som a la cosa de sempre: les dones, els diners. Hi ha casos que els diners, que es diu que ho poden tot, no poden arreglar princeses que farien molt santament en quedar-se a casa. I altres casos que sense diners surten unes hortolanes que fan ensalivar a la societat en general. I fou precisament per una hortolana tocada pel toc fabulós de la bellesa, que hi hagué les primeres alteracions sabudes en el grupa que volien formar les primeres edats. Es deia Clementina aquella hortolana i tenia una constitució admirable, sense esmenes i era en veritat una obra mestra de qui la feu, i en això es veia clar que hi havia intervingut el toc extraordinari de quelcom

fora dels seus progenitors ja que el pare era un exemplar més aviat tirant a Vulcà, i la mare havia passat pel món sense originar el seu pas cap girada de coll extraordinària.

- No se'ns sembla pas filla vostra aquesta noia - deia la gent que no se sol estar de res, als pares de Clementina.

- Mira, l'hem endevinada - responien els originants de la bella hortolana.

I aviat es feu a Clementina Miss del barri.

Joanot era del grup de 1 a 10 i ja abans que Clementina fos nomenada Miss n'estava d'allò més. I es veia poca cosa ell per una noia com Clementina. I per tal de tenir-la més de prop no parà fins que canvià de grup. Entrà de dependent a la botiga de roba del senyor Sabrià i com que l'amor l'esperonava ho feu tan bé que el senyor Sabrià el feu dependent en cap. Joanot ja s'havia atrevit llavors a dir algunes vegada "Bon dia" a la bella Clementina. La noia, al veure que aquells "Bon dies" venien d'un que havia mudat de grup els tornava amb un somriure. I dels bons dies es passèa les bones tardes. De cara a més coses que les bones tardes, Joanot venia la roba del senyor Sabrià a la gent de l'Horta a preus reduits.

- Vostè hi guanya, senyor Sabrià. Tot el que rebaixo a n'ells ho doblo al públic en general - deia Joanot quan el senyor Sabrià li deia que de vendre a preus rebentats en sabia tothom

Fou quan Joanot estava molt a la vora d'iniciar un curset de "Bones nits" que a Clementina la feren miss del barri. Si als Ermots no hi hagués vingut gent de fora, potser aquell títol de miss no hagués passat d'un títol, però fora dels Ermots moltes noies amb aquell títol tenien la vida guanyada, i Clementina seguí la carrera de miss. Primer li confiaren la venda de cremes per a la pell, i més tard arribà a model d'una acreditada casa de modes amb la cual cosa passà de dret al grup dels dels partits de dreta.

No era Joanot sol que maldava pel cobejats encants de l'hortolana.

També hi sospirava gent del primer grup que no se sap per què se'n deia proletari -coses dels romans que encara subsisteixen-, i un dels que hi sospirava més era Honori. Els altres sospiradors no passaren de sospirar quan vegeren l'enfilada de Clementina al grup preferent; però Joanot i Honori no volien sospirar en va. Feia relativament poc que Clementina era model quan la feren reina dels Ermots. Allò li obrí les portes de l'alta societat i les caixes fortes li començaren a fer reverències. Però els dos enamorats no es donaren. Seguiren la cursa per la copdiciada hortolana. I per acostar-s'hi seguiren els camins que creien que hi menaven. Joanot s'afilià al partit del govern, i Honori a l'oposició. Ambdós, demostrant que quan es lluita per unes encantàries femenines no es veuen dificultats en res, seguiren lluitant. I arribaren, per Clementina, a números us de cada partit. I els regals plovien als peus de la reina dels Ermots. Però desgraciadament pels dos lluitadors, d'ençà que Clementina s'enlairà a les altures hi havia algú que la noia li treia el son: el banquer Roger, que regalava fort.

- Sí, m'ho ha regalat Joanot - deia Clementina mostrant a Hilari un obsequi governamental.

- Mira, m'ho acaba d'enviar el banquer Roger - sentia més tard Joanot de llavis de la noia.

- Són regals d'Hilari i Joanot, senyor Roger - deia la ja famosa hortolana al banquer.

-Què li passa, Joanot ?- li deia un dia un amic del grup governamental cap de la delegació als Ermots -. El veig cap-ficat.

I joanot conta a l'amic les desventures del seu amor.

- I tot perquè jo sóc del grup governamental, l'oposició i la banca me la volen prendre.

- Home, el partit t'ajudarà. Altres coses hem fet per la nostra gent.

També l'oposició es posà al servei d'Honori.

- El partit se la fa seva aquesta questió, Honori. Serà una cosa més que podrem esgrimir contra el govern. Direm que ens vol prendre les noies del partit.

I el banquer Roger, per fi, parla del cas en una reunió de banquers.

- Home, Roger, la banca, malgrat que l'atraquin tan sovint, mai ha fallat. Només faltaria que ens deixèssim prendre Clementina!

-Es que l'oposició ho vol socialitzar tot, fins la banca.

- La banca, socialitzada o no sempre serà la banca.

I el partit governamental, la banca i l'oposició en fan una cosa seva del "si" de la ben plantadíssima hortolana. Si s'hagués pogut avisar als enamorats que la política, la temuda, la despietada, la voluble, la fatal, la desconeguda política es ficava dins l'afer Clementina... però quan l'amor mou els homes no els frena res, ni la política. I la política, prescindint que es tractava de coses d'amor, fa el seu ofici com si es tractés de guanyar unes eleccions o de fer aprovar una llei amb consens. El partit governamental treballa un pacte amb la banca contra l'oposició. La questió és eliminar adversaris. L'oposició proposa una entesa amb la banca contra el partit governamental, i aquest amb l'oposició per a eliminar la banca. I els tres pretendents no guanyen terreny davant Clementina. La noia riu amb tots i tots creuen, un per un, que riu més amb els altres dos que amb ell. Allò havia de tenir un acabament i el tingué una vegada la política pel mig. Fou quan la premsa hi ficà el nas. La gran premsa la qual sortia prescindint de si els diaris es venien o no, llençà les primeres grans capçaleres:"Un banquer, encara que sigui banquer, té tot el dret a Clementina!" deia el portaveu de la banca. Els diaris de la situació no trigaren a respondre:"Ni el gran capital ni l'oposició. El govern es declara pro-Clementina!". L'oposició amb publicacions en ciclostil deia:"El poble no ha de trobar estrany que l'oposició passi de les paraules als fets si en l'afer Clementina hi ha corrupció!" La premsa no alineada de moment es limitava a dir:"Clementina si, Clementina no,

i els carrers sense arreglar".

I ja no hi hagué aturador. Els articulistes de cada bàndol anaven cadavegada a més. Uns deien que una dona guapa a l'oposició era un perill i al propi temps un reclam per a dir que a l'oposició era on hi havien les dones guapes...Altres publicaven la història de Clementina i deien que volguer treure una hortolana del seu estament amb diners o amenasses podia portar males conseqüències. Uns articulistes portaven una relació dels afers bruts del govern, i altres dels afers poc nets de l'oposicio, i uns darrers treien els drapets al sol a la banca. Clementina publicaven els neutrals farà fer disbarats a la banca, al partit governamental i a l'oposició. Ja no seran mai més altres...I feien sortir les influències que les senyores de nom han tingut damunt els homes durant la història, des de Eva a Madame X. I els periodistes, atiats per la mai prou coneguda politica, seguien disparant les seves canonades de tinta..."La banca ja no sols compra vots, ara vol comprar hortolanes guapes!". "Clementina té l'ordre públic al seu costat!". "Disparitat de criteris en el cas de l'hortolana maca!". "Clementina serà del poble!". "A les barricades!" .Algú centrat va fer publicar el mot "Seny!!!" a la premsa. La conesta de tres diaris a cop fou: "Algú ja té por. A les armes!" Semblava estrany que tot allò fos degut a la indecissió d'una hortolana de massa bon mirar, però era així. Un llumí, que s'apaga bufant, quan hi ha politica crèma un bosc o encen la metxa d'una bomba que va voler edificis. Fins que un diari neutral llença el petard periodistic:" Desaparició de Clementina. No hi haurà guerrabbcivil!" Efectivament la discutida beutat no era al seu domicili habitual. Muden els titolars."Rapte de Clementina!" "El govern ha tingut por de tirar la força al carrer!". "La banca, senyors, no es guanya la vida raptant hortolanes per maques que siguin" "L'evasió de Clementina s'ha de considerar com una evasió de capitals" "Es parla de la CIA...". "I si els tres contendents cerquéssin consent per a trobar Clementina?" Si es pogués tenir la col.lecció d'aquells

diaris avui es pagarien a preu d'or.

- L'un per l'altre jo em quedava sense cap...-declarà Clementina reintegrant-se a l'horta. L'endemà tornava a ser l'hortolana que més venia tota mena de verdura.
-Ui, senyora Pilar, de pèsols com aquests ja no se'n troben!

Cap dels tres partits interessats tingué Clementina, però de resultes del sonat afer els tres estaments es tirarien ja sempre més els plats pel cap, i tot el què poguéssin es tirarien pel cap.

Som a una nova reunió del govern.
- Saben què ens costen Els Ermots?
- Miri, d'ençà que un senyor va dir que $X^n + Y^n = Z^n$ que als números se'ls fa dir el què es vol.
- D'acord, però jo insisteixo, saben què ens costen Els Ermots?
- Bé, centrem-nos. A qui és que costen Els Ermots, a vostè, al govern?
- Als contribuents, ja ho sabem, però els compromisos els hem agafat nosaltres, no els contribuents. I els hem agafat comptant amb el petroli dels Ermots. I aquest petroli...
- Aquest petroli, què?
- Doncs que no hi ha petroli.
- No hi ha petroli?
- N'hi ha però n'hi ha poc. I tots els anticips que hem rebut a compte del petroli, amb el que ha sortit dels Ermots no es va enlloc.
- Però algú ho havia de saber tot això!
- Ho sabia tothom això. Quan el primer pou començà a rajar i es veié que rajava poc, tothom va coincidir en fer-ne de nous de pous. Es veritat o no?
- Es que tothom en volia trobar de petroli!
- Es que jo tinc una informació dient que al primer pou hi passaren

coses de mal explicar. La gent no hi volgué actuar, sembla que hi desaparegueren dones al primer pou...

- No, si així acabarem vinguent-hi a contar rondalles!

- Rondalles o no, els operaris abandonaren el primer pou.

- Bé però se n'han fets d'altres de pous i pas als Ermots sols...

- Quan a fora ens demanen de tornar els anticips, encara podem dir que no s'amoinin que estem fent pous. I no podem dir que no s'hi troba petroli a n'aquests pous. Seria la bancarrota.

- Bé, no ens alarmem. Es poden agafar a particulars que facin bancarrota, però jo no he sentit mai a dir que s'agafi a un govern per haver-ne fet.

- Però als Ermots encara hi ha algú que cobra pensió?

- Han estat les pensions més ben pagades. Si les treiem tornarem a tenir el país ple de manifestants demanant sopar.

- No les toquem, doncs, les pensions, però com paguem els anticips de fora si qualsevol espia diu als anticipadors que els pous es fan perquè sí?

- Demanant-ne d'altres.

- Però...

- La cosa fotuda és que així tenim gent que es nega amb un got d'aigua. Quin país és que no deu diners, avui? I ja no sols els països, les anònimes, les sense esser-ne, les companyies ferroviàries, els municipi els equips de futbol i els particulars. I si en deu tothom de diners, troben estrany que en degui el govern? Els grans economistes diuen que deure pocs diners és un pecat però que deuren molts és un mèrit. A la gent que deu molts diners no se li neguen els préstecs.

- Veurà, quin economistes ho diuen això?

- Els del govern que són els únics que el govern s'ha d'escoltar... Per tant, preparem nous empréstits i, qui sap, potser n'hi surti i tot de petroli en els pous que es fan pertot el país...

El diner, ja se sap, és poruc, espantadís, covard, boca-moll, cagadubtes quan no veu les coses clares, de la mateixa manera que quan les hi veu és valent, agosarat, imparable, decidit, fàstrender. Que el turisme omplena calaixos? El diner s'engresca, s'engalla i es posa, com si no hi fos a temps, a fer hotels, apartaments, autopistes...Que algú s'ha fet bo amb cases de nit...el diner posa cases de nit arreu. Els supermercats ragen? Supermercats a desdir. Que un futbolista perquè sigui bo ha de ser de fora i costar milions...el diner sembla que no té altra cosa a fer que comprar futbolistes a fora... Però quan el diner, quan el famós nas del diner flaire malament...Als Ermots el diner flairà que el petroli seria un petroli relatiu. El petroli, però, és molt engolosidor, i el diner flairà malament una mica tard. La banca, que ja feia temps que deixava diners a contra-cor pensant que podia tenir bones noves del petroli d'un dia a l'altre, va anar veient que enlloc de que la gent tingués els diners al banc, era al revés, la gent tenia els del banc. I ja era irrecuperable aquell diner perquè la gent se l'havia gastat en coses que els pledejadors del banc no hi tenien res a fer. S'hi havien comprat jardins, s'hi havien dit misses, asfaltat carrers, llogat simfòniques, mantingut amistanades, recompensat salvadors de nàufregs, fundat partits politics i, molts, s'havien portat a fora. Es a dir que la banca ho tingué molt malament. El diner no es perd, canvia de mans. Quan unes mans el perden, altres el guanyen. Va voltant, el diner. Totes les coses que s'havien fet als Ermots havia estat gràcies a la banca que havia avançat efectiu comptant multiplicar-lo, i la banca inicià noves activitats que sembla que només es feren als Ermots.. Instal.là als baixos de l'establiment bancari tendes de roba, gallineres, peix congelat, cotilles, perruqueries de senyora...La banca es convertí en un supermercat mai no vist. Venia de tot. Als dalts hi havien discoteques amb existències femenines que vivien dels baixos...Les activitats de

la banca ja no tenien per base el diner-diner, de moment. Els crèdits es concedien en forma de vestits de senyora, de bicicletes o de llits de matrimoni...

- Entri, entri, senyor Baldiri. Tenim unes vaques que anamoren...Que no sabria què fer-ne de les vaques? Ho sentim, però ara ja no deixem diners. Es el nou ordre. Si vol pujar al pis hi ha unes noies que ens fugen de les mans, o faria més amb una orquestrina?...Ah, sí, sí, els interessos es cobren amb diners, sap? Sí, ja ho sé que s'enfondeixen els pous, però a la banca no se l'enreda més que un cop...

L'actitud de la banca esverà la gent, a la que amb l'afer del petroli no feu anar diners d'un costat a l'altre. Es a dir s'esverà la gent que sempre s'esvara, la que per anar a plaça ha de fer números i devegades els ha de fer per no anar-hi.

- Amb què pagarà, la gent, si no hi ha diners? - deien els carnicers.

- Hi ha ciutadans que amb l'embolic del petroli n'ha fets molts i encara pot tirar.

- Però quants entrecots representen aquesta gent? Jo no puc pas viure de matar un xai cada setmana.

- Home, encara hi han els que cobren pensió.

- Els que cobren pensió no en poden pas menjar de carn. Haurem de plegar...

I el problema de amb què pagaria la gent el tenien altres establiments dels quals la banca no se n'havia fet mestressa. I al final la mateixa banca s'hagué d'adaptar a la forma de comprar i vendre que s'implantà als Ermots:l'intercanvi.

- Oh, mira, la dona va pagar la perruqueria amb dues gallines que feren una petita volta al món: la perruquera hi comprà unes sabates, el sabater les canvià amb tres samarretes, el botiguer hi adquirí dos litres d'oli, i les gallines han tornat a casa per dos quilos de cogombres. A la banca encara que també s'hi fes intercanvi a la menuda, s'hi feien, entre els que podien, les grans permutes: cotxes amb pisos, ra-

maderia amb vi espumós, tenors amb biblioteques, tractors amb dones de fer feina...

Els sistemes comercials, les formes de convivènica humana i els vestits de senyora duren fins que duren, fins que la gent se'n cansa. La primera que es cansà d'aquella etapa de l'intercanvi fou la banca la qual pensà que si no feia diners als Ermots en podia fer en altres llocs. A la banca la seguí molta gent, i, a petit pic, s'anà emigrant del territori. Només hi restà, un temps, aquella que mai es volen acabar de creure que les coses vagin malament. El govern, si no hagués pogut arreglar la questio de l'atur tornaria a tenir problemes amb les primeres edats.

Sí, algú hi quedà, sinó als Ermots, prop, i entre els que hi restà hi ha un dels tècnics que feu el primer sondeig, Mister MacMan. El trobem quan deia:

- Les obres del pou número u es pararen per quelcom més que perquè no en sortia el petroli que voliem. Jo i els que hi erem vam jurar guardar el secret en evitació de que els operaris desertéssin dels altres pous. Ara que ja no hi pous en actiu als Ermots, el juramen t es pot considerar caducat.

- Però, sense trampes, què va succeir, senyor MacMan?

- Doncs al pou número u s'hi van perdre dones...

- Què diu, ara!

- Tal com ho senten.

- Caigueren al pou?

- No, no, van desaparèixer. I les dones no desapareixen per art d'encantament.

- No se sap mai per què desapareixen, les dones.

- Tot això són camàndules!

- Escoltin. Quan feia dies que treballavem al pou número u, el de més prop de les Grans Sorreres, els homes diguéren que passar tant

temps allunyats de les dones no era bo, ni per a ells ni per a elles. I que no treballaven a gust, en fi. Començaren els casats a plantejar aquesta queixa, però els solters de la colla digueren que ells tenien tant d'set com els altres a treballar a gust. I es portaren dones al pou.

" On ha anat la dona?" preguntà un dia el capatàs.

" Deu ser amb les altres. Quin por tens de perdre-la!"

" Que heu vist la dona aci?

" No.

I de la dona del capatàs no se'n sabé mai més res. Al principi se li va dir que potser el lloc no li havia agradat a la seva muller i se n'havia entornat a casa seva. El capatàs era un bon marit que desgraciadament a la seva dona no li havia negat mai res. Les veines quan parlàven d'aquell matrimoni, deien: " I ell tan bon home que és!" I ell se n'anà al poble i trobà que la dona no hi era i que ningú no l'havia vista. Tornà al pou i,

" M'han robat la dona, i me l'han robada aci! - digué.

Jo era allà per a trobar petroli, no per a trobar dones perdudes, i vaig dir al capatàs que si li havien robat la dona no la hi tornarien pas si deixava de treballar.

"Treballar sense la dona!. Que treballi qui vulgui..." I deixà el pou.

Vaig nomenar un nou capatàs, i:

" A mija em semblà que havia sentit un crit anit - deia el nou capatàs davant la desaparició de la segona dona.

" Però per què no va dir res vostè al sentir el crit?!

" Oh, em va semblar un crit normal. Jo no tinc el son massa fort i a les nits en solc sentir varis de crits de dona...

Allò ja era preocupant. I vam decidir que a les nits hi hagués una guàrdia a les cabanes. Unes dones començaren a agafar por i cridavem per qualsevol soroll que sentien. Hi hagué diverses mobilitzacions generals. Es comptaren bé les dones. No en faltava cap. Fins que la calma tornà di nou al pou. Sí, faltaven dues dones però qui sap per què faltaven. Pot-

ser per haver "faltat" abans. I la primera nit que no es feu guàrdia es trobà a mancar la tercera dona. Llavors ja em preocupava tant trobar petroli com saber per què se'ns n'anaven les dones del pou. Els operaris casats, llevat d'un que quan li tocava guàrdia deixava sense guardar la cabana on tenia la dona, em digueren que trobar petroli a còsta de les dones del grup seria un petroli molt car i que me'l cerqués jo. Què havia de fer jo davant una insurrecció general? Plegar i dir que al pou de les Sorreres s'hi havia acabat el petroli. Ja ho saben, ara. A les Grans Sorreres hi ha algú que surt a empaitar dones.

- Jo torno a dir, camàndules! - digué, efectivament el qui ja ho havia dit una vegada.

- No ho sé. Jo he sentit a dir que ja fa temps desaparegué la filla d'un alcalde, als Ermots.

- Ui, ja fa anys d'això.

- El cas és que a les Sorreres no s'hi ha atrevit mai ningú a ficar-s'hi.

- Els darrers foren els que hi perderen la filla de l'alcalde...

- I si hi hagués algú, sorreres enllà?

- Sí, home, algú que va fluix de dones i en surt a buscar-ne!

- Jo crec que en el segle que s'ha anat i vingut de la lluna es podria desfer d'una vegada l'enigma de les sorreres dels Ermots. Vostè, senyor Mac, seria de la colla si s'hi anés?

- Ja hi havia pensat altres vegades en anar a les Grans Sorreres, però tampoc és un lloc per anar-hi tot sol. Vull dir que si es fa l'expedició hi hauria de formar part alguna dona. A veure si encara les vindria a cercar, si és que és cosa d'ell, l'abominable home de les sorreres.

- Però vol dir que cap dona s'atrevirà a prendre pat en l'aventura sabent que se la poden endur?

- No se sap, a les dones hi ha molt poca gent que les entengui.

I l'expedició sortí. Les dones? Se n'hi apuntaren cinc i precisament després d'haver-se-les avisades que gent dels Ermots Central sortien a empaitar dones. Tot el camí fins a les Grans Sorreres fou un bon camí.

- Mirin, el pou! - diu Mister MacMan - Jo no el vaig deixar així... Murmuris entre els marxadors. MacMan està segur que a la torre metàl.-lica hi falten peces.

- En fi - diu-, per això hem vingut....Mirin, al fons, les Grans Sorreres, les que tanquen l'enigma dels Ermots.

- Un dia o altre deixaran de ser-ne.

- Potser avui.

- Qui sap...Hem vingut preparats. Hi ha d'haver un camí que travessi aquest món de sorra. Preparats?

- Preparats. Les dones?

- Jo, per aquesta batuda les deixaria a les cabanes. Es cosa d'homes, això.

- Voleu dir?

- Sí, home, quines ganes de fer-les cansar per les sorreres.

I les deixaren a les cabanes, tancades amb quatre panys.

- Ja tornem. - es digué a les cinc dones.

I l'escamot començà la batuda. Veritablement les Grans Sorreres eren tot un laberint, un conjunt de camins i corredors que anaven, venien, s'entre-creuaven, passaven i repassaven....Els que pensaven que es perdrien, ho endevinaren.

- Això no té sortida, amics.

- A veure, agafem aquesta galeria de la dreta.

- No porta enlloc.

- Reculem, i agafem la de l'esquerra.

- I ara, què?

- Mira som al començament, ves. Com si no haguéssim fet res.

- Tornem-hi. Ara seguirem el corredor central...

- Se'ns farà de nits.

- Ara hi som. Portem llanternes i portem armes per si convingués...

Es fa de nits i l'escamot per camins que segueix es troba al final, o davant una muralla de sorra, o al lloc d'entrada del laberint que no té sortida, o els homes no la saben trobar.

- Deixem-ho córrer?

- Deixem-ho córrer.

Es torna a les cabanes del primer pou.

- Ja som ací! - es diu a les dones tancades amb quatre panys.

Les cinc dones han desaparegut!

- Ens ha costat cinc dones, però ara sabem segur que als Ermots Centrals hi ha gent afeccionat a les dones. Qui sap davant de qui ens trobem...Tornem a les sorreres!

- Jo me'n torno al poble. No ho veig clar tot això, jo.

- Jo tampoc l'hi veig. I si hi ha algú als Ermots Centrals, que hi sigui.

- Però...

- Miri, vostè és escocès. I el monstre del llac Ness l'hi deixen que hi sigui, no? Qui sap com és o com són els que agafen noies als Ermots...

Mister MacMan feu el camí de tornada sol. El llac Ness, el llac Ness... ell no l'havia vist mai el monstre, i amb el temps que la gent deia que hi era hauría de ser un monstre immortal o molt vell. Sí, ell hi havia anat al llac com hi havien anat tots els escocesos, però el dia que s'hi presentà hi havia boira i no veié res. La cosa que observà sí, feu que una barca que s'havia atrevit a veure el monstre en la seva pròpia aigua, tenia, amb la boira, una figura fantasmal. Tant, que algú darrera seu havia exclamat:

- El monstre...Mireu-se'l!

Sí, el monstre del llac Ness. Potser sí que hi era, però la cosa certa

és que no se sap que hagués sortit del llac a empaitar noies. No devia esser-ne cap de monstre qui s'emportava noies a les Grans Sorreres dels Ermots.

Ja només mancava la desaparició d'aquelles cinc noies per a tornar a persignar-se quan determinada gent parlava dels Ermots. Ni parlar-ne d'anar-hi quan MacMan volgué intentar una nova expedició. L'home se'n planyia a casa seva de la manca d'esperit de la gent.

- A nosaltres en posaren faldilles per anar vestits de soldats, però som tan homes com els que enlloc de portar-ne en treuen de faldilles. I jo estic segur que si fossim a Escòcia trobaria la gent volgués avui, per anar a descobrir el secret de les Sorrers, si és que hi ha secret, és clar. I ara ja sé que el reclam ha de ser una dona. I digues-ho a qualsevolga dona d'ací per acompanyar-te als Ermots...!

Hi ha decisions i fets heroics els quals per a no conèixer-se la història no els podrà valorar com es mereixen. Tant en guerra com en pau cada dia en passen de coses mereixedores de monument, i que no en tenen perquè el fet monumentable devegades no és conegut només que de poques persones, i altres té lloc sense que ho sàpiga ningú. La senyora MacMan escolta el seu marit. La senyora MacMan pels que li volen bé és una tercera edat que pot passar. Pels que li volen mal és, amiagant-se anys, una quinta edat i encara llarga. Ella no en parla mai de l'edat. Sap que per a dir la seva de cara al públic hauria de dir una mentida molt grossa. Ella ja es va casar gran. Els que li volien mal deien que MacMan amb qui es volia casar era amb la filla de la seva actual muller. Els que li volien bé deien que si Mister MacMan s'hagués volgut casar amb una fembra experienciada, encara vivia, vidua, la mare de la seva dona. En fi, l'edat de la senyora MacMan era una senyora edat. I ella, la senyora MacMan mentre escoltava aquell dia els planys de son marit, pensava que ben poques (cocs) havia fet, llevat de les ordinaries de tots els dies, per MacMan d'ençà que tots dos, no ella sola, diguérem "si" quan els casaren a l'església principal d'A-

berdeen. "I ara veuran si només m'hi vaig casar perquè era més jove que jo", pensa. I decideix anar de reclam femení als Ermots. A tot risc. La decissió la pren comptant que se la poden endur, que l'ajut a son marit li pot costar no veure'l més. I, amb el somriure dels herois,

- Mac - diu al marit -. No cal que en cerquis cap de dona. Jo vinc!

- Bess, God bless you...- diuen que va dir MacMan valorant l'acte de sa muller.

I ambdós sortiren cami de les Grans Sorreres. MacMan abans d'entafurar-se per les galeries i camins dels sorrals, deixa la senyora a una de les cabanes. També li sabria greu que li prenguéssin a Bess ara que ja feia tants anys que la veia segons ell, igual que quan la va conèixer. I deixà llum a la cabana, i no la va tancar amb cap pany. "El que vingui, que sàpiga amb qui se les heu" pensa MacMan fent una primera exploració a les dunes nòmades de les Sorreres. Deixa passar unes hores perdent-se, i torna a la cabana. Troba a Mistress MacMan amb el millor dels somriures.

- Algú ha obert la porta quan tu eres fora, Mac...

- Sí ja ho sé, jo...

- Què dius, Mac?

Què havia de dir Mac davant el sacrifici que estava disposada a fer la seva muller, que els robadors les volien joves?

- Res. Era jo, Bess, que he vingut a veure si estaves bé...

Ara sí que MacMan estava segur que a sorrals endins hi havia gent que volia dones i que les volia joves. I més que mai volgué aclarir la cosa. Anà als pobles més vora dels Ermots i demanà [illegible] informació a la gent d'edat. La única cosa certa que li digueren en diverses fonts era la desaparició de Francisqueta a les sorreres. Això no era llegenda. S'hi atrubuien moltes desaparicions als Ermots, però comprobades només hi havien les que començaren quan les obres del pri-

mer pou, al cap d'uns anys del, per MacMan pirmer rapte de Francisqueta. Durant el temps que el petroli portà gent als Ermots Orientals no hi haguéren més raptes que els que ja sabia MacMan. D'altra part la vida del petit nucli de població de l'època del petroli fou una curta vida. Era una mini-ciutat feta depressa com les que es feien a les Amèriques quan la gent anava a trobar-hi or. Acabat l'or, acabada la població. I als Ermots acabat el petroli acabat tot. Les dones desaparegudes durant els treballs de perforació del primer pou havien desaparegut sense senyals de lluita. I darrerament a Mistress MacMan no la van volguer. I ell feu la seva teoria: Definitivament darrera les sorreres dels Ermots Central hi havia gent, gent a la que les dones plavien. Això no era cap cosa extranya ja que les dones agraden a molta gent siguin o no dels Ermots Centrals. Ara, qui era aquella gent? Com hi entraven i en sortien dels Ermots Centrals? Això era la cosa que calia aclarir. MacMan te una idea, Ell creia amb els diaris. L'home havia llegit els de quan era jove que devien ser uns diaris honestos, i amb el què deien els diaris MacMan hi pujava de peus. Mai en va contradir cap. Sí, la radio deia coses, donava noves, però la gent com que quan escolta la radio fa altres coses sovint li passa per alt, llevat d'un serial, més d'una nova radiada. Sí, la televisió, val més una imatge que cent paraules, però la televisó és un dietari ràpid amb el qual no valia dir: "Torneu-hi que no ho he entès bé!". La televisó només repetia els viatges dels ministres i els discuros del cap del govern. El diari no, el diari portava la nova i hom el tenia a les mans. La podia llegir i rellegir les vegades que calgués...Algun cop per més que la llegissis una nova no l'acabaves d'entendre, però això és d'aquest darrer temps....I MacMan acudí a la premsa. Posà un anunci demanant una voluntària per ajudar a descobrir raptes de menyores. Inútil presentar-se, deia l'anunci, si la sol.licitadora no és ben feta. Escriviu al número 345.

Problema per a Mr. MacMan. En una setmana retirà, coses de la vida, 345 cartes de la bustia del número del diari. El mateix nombre de cartes que el número de l'anunci. No hi anà depressa MacMan a decidir-se ja que ara volia fer les coses bé, que no falléssin. Feu examinar per grafòlegs la majoria de les cartes per estar segur que no es deien mentides respecte a edats i proporcions fisiques. Algunes sol.licituts anaven acompanyades de fotografies de les sol.licitants ocasionant més problemes i dubtes al nostre amic. "Això són noies!" pensava mirant les fotos i pensant a quina deuria escollir entre aquell bé de Déu d'aspirantes. A més d'una, pel pla que s'havia fet no calia emportàr-se-la. Fa un garbellament, i escull quatre fotos, que es converteixen en quatre dubtes més. Se'n va per darrera vegada a la guixeta número 345 amb aquelles quatre fotos a la butxaca. Just quan posa la clau al pany,

- Senyor, serviria, jo? - sent.

Es tomba i veu la per a ell dona ideal. "Sembla estrany que al món hi hagin dones tan guapes" pensa McMan

- Vol dir que no és massa maca vostè per a ajudar a descobrir un rapte de senyores?

Quan la senyora MacMan veu arribar a casa seva el seu marit acompanyat d'aquella preciositat, no es pot estar de dir:

¿ Mac, vols dir que va s bé? Mira que tota la vida estàs acostumat a veure'm a mi...!

MacMan és honest i conta a la bella sol.licitant les coses del Ermots.

- Es tracta, senyoreta...

- Cristina, em pot dir Cristina.

- Doncs es tracta, senyoreta Cristina,d'anar a un lloc on la gent no hi vol anar, però que n'hi ha i la qual segons la meva humil opinió, entre les feines que fa hi ha la d'emportar-se dones. Jo vull saber qui és aqueixa gent, i procuraré que a vostè no se l'emportin.

- Senyor Mac - diu Cristina- jo encara que sigui guapa estic a punt. Si se m'emporten, els emportadors seran gent de bon gust. I si no... jo he tingut la desgràcia de sortir massa maca i cap home s'ha atrevit ni a dir-me res. Els homes, amb tots els respectes, són dels animals més mal dotats davant d'una dona maca. Es pensen que no som dones com les altres. I ells s'ho perden. No n'estic gens contenta de la meva bellesa, senyor Mac.

- Bé, no es pensi que actuem a la babalà. Sóc amic d'un general i m'ha promès ajut amb part de la seva tropa de guàrdia personal. Ens acompanyaran fins a les cabanes del primer pou. A partir d'allà la cosa estarà entre vostè, jo i el que jo en dic l'abominable home de les sorreres. Fa?

- Fa!

La petita guàrdia amb el general al davant, acampa a les cabnes del primer pou, camuflada. MacMan ocupa una de les cabanes, Cristina la número tres, una mica allunyada. I es posa en marxa el pla de l'escocès. Cap-al-tard Cristina taral.leja unes cançons de moda. Cristina manté una llum encesa. MacMan i la tropa vigilen a les fosques. Les dotze. Silenci. Algú s'acosta a la cabana de la noia. MacMan surt del seu amagatall camí d'on veu clarament una sombra camí de la cabana número tres. S'obra la porta on fins fa poc cantava Cristina. La llum s'apaga i Mac Man sent, segur, el so que fa un sabre al caure a terra. Entra a la cabana d'un salt. Encen una llanterna...

- General!

- Perdó, Mac. No me n'he pogut estar. L'has ecollida massa maca... Al defora se sent una rialla que s'escampa per la nit. El pla de Mac Man ha fracassat. No per culpa d'ell. Cristina es convertí amb la generala més maca del pais.

Era escocès MacMan. I n'hi ha de tossuts. Segons ell, en la seva vida havia fet més coses bé que malament i en volia fer una més de bé.

Descobrir el misteri de la gent dels Ermots Centrals. Escull a l'atzar el nou reclam entre les qutre fotos rebudes. "He escollit bé," pensa MacMans que hi era molt afeccionat a pensar, al veure a la propietari del retrat la qual es presentà als tres dies d'haver-la convocada. Explica el pla a la noia, Honorina, de nom,i aquesta li diu que l'encàrrec li fa una gran il.lusió.

- Si ens en sortim - diu-, el meu retrat sortirà a tots els diaris del món!

Aquesta vegada l'anada de MacMan fou en solitari amb Honorina. Ell s'aplicà una barba perquè no el reconegués l'element que es va posar a riure la nit del general. Per cert MacMan ja ho va veure que el general es mirava tot el camí a Cristina, però ho atribuí a questions de vigilància. "Em vaig equivocar, es veu" es va dir per a ell mateix Mac que sovint quan estava en pla de pensar ho feiaen veu alta. El pla era distint, ara. Primer MacMan va tancar a Honorina a una de les cabanes del primer pou durant dies seguits amb ordres de no sortir al defora per a res. Ell martellejava entretant els ferros de la torre del pou. Fins el quart dia no va sortir Honorina de la cabana.

- Li prometo que no miraré. - va dir Mac a la noia quan li exposà el pla a seguir que no era altre, per la noia, que banyar-se durant el dia com si no l'hagués de veure ningú. Li costà a Mister MacMan complir la promesa perquè la noia, ja vestida, era una mena d'Aida. Però a l'hora del bany l'home encengué una pipa i la passà d'esquena a la finestra que donava al defora i precisament al lloc on Honorina havia d'actuar. L'aigua que queia d'un petit dipòsit de la torre del pou es veu que era freda i la noia xisclà per mor de la fredor. MacMan es jurà ell mateix que si va mirar per la finestra no va pas ser per a veure la noia banyant-se sinó pensant que el xiscle era motivat per l'aparició del seu abominable home de les sorreres.

- Carai! - va dir el nostre escocès al veure Aida nua sota el sortós raig d'aigua que la mullava a consciència. Però malgrat que la visió era com per a passar-s'hi hores, Mister MacMan feu de la presència d'Honorina com si fos la mateixa Lady Godiva la que es banyés a la que no mirà ningú de tot un poble, llevat d'un sastre que no se'n pogué estar i no hi va veure mai més clar. I Mac passà l'estona mirant el sostre de la cabana...

Aquella vegada Honorina portava un collaret de perles lluminoses i n'havia de deixar caure els grans, si era raptada, pels viaranys de les sorreres. Algú la degué veure més que Mac a la bella banyista, perquè aquella nit Mac sent obrir la porta de la cabana d'Honorina. No es mou. Va sol i no sap amb qui se les ha de veure. Espera. Si la noia compleix el pla previst deixarà un camí de llum i es descobrirà el misteri dels Ermots Centrals. Per un finestró veu algú que s'emporta Honorina...La noia complí. MacMan anà giravoltant per passadiços, galeries i corredors de sorra fins que l'enigma dels Ermots deixà de ser enigma, almenys per Mister MacMan....

De tant en tant, a les viles properes dels Ermots hi passaven captaires coixos, muts, sords, manxols, tartamuts, buscagatoses... Com que llavors la gent tenia bon cor, els captaires creixeren i creixeren, i davant l'augment de pidolaires, el farmacèutic Milà inventà una troballa contra el que ell en deia l'abús de la capta: "Un altre dia, germà." I la gent trobà que la fòrmula del farmacèutic Milà era una bona fòrmula per a treure's captaires de la porta. Entre els demanaires, però, n'hi havia un, el Pobre Farena el qual era un pobre que queia bé a la gent. Captava somrient i tant somreia si la capta era profitosa com si no n'era. Era un pobre simpàtic el Pobre Farena, i era rar que fos pagat amb "un altre dia, germà". Es deia que el Pobre Farena passava part de la seva vida als Ermots on

la gent no s'hi acostava, però no als Ermots sabuts, sinó als Ermots Centrals als quals la gent encara s'hi acostava menys. Els altres pobres, segur per sentir tantes vegades la fòrmula del farmacèutic Milà captaven amb mala cara, i més d'un, segons la que es feia al obrirlis la porta, ells mateixos ja deien: "Sí, un altre dia germà". Aquesta mena de pobres servien quan la mainada no volia menjar o no creia:" Mira que vindrà el pobre!" es deia als menuts. El Pobre Farena era, antre altres coses, amic de la mainada i devegades passava pels carrers voltat de la menudalla que l'acompanyava fins que havia fet la plaça. Més d'un cop el Pobre Farena era el centre d'una rodona de petits amb els quals cantava cançons o als quals contava històries de més enllà dels Ermots, de gent valenta que travessava la mar per a trobar tresoórs, o serres molt altes per a deslliurar princeses encantades, matant dracs de catorze caps i més i tot.
- Sembla alguna cosa més que un pobre, el Pobre Farena - deia la gent.

Un dels millors clients que tenía el Pobre Farena era el ferrer Marimon, el millor ferrer del poble, que ferrava com els àngels. Devegades mentres actuava, el Pobre Farèna es parava una estona a la ferreria, i quan el ferrer deixava un cavall llest,
- Això és ferrar! - comentava el Pobre.
El ferrer Marimon era un ferrer especial. Tenia la rebotiga plena de llibres i llibrots que li contaven les coses que homes i dones poden fer amb l'amor pel mig: les coses de sempre, però sempre noves. D'ençà que una parella es va mirar o mal mirar que passaven aquelles coses. Quan no hi havia llibres se'n parlava al berri on tenia lloc el drama amorós si era un drama d'un acte, poc complicat, si la complicació era de dos actes en parlava tot el poble, i se'n parlava a tot el rodal si era de tres o més actes. Quan vingueren els llibres poetes, dramaturgs i novel.listes feren muntanyes de paper amb l'amor de protagonista. Les llàgrimes que han originat aquell tercet

sobretot quan han carregat la mà parlant d'amors amagats, perseguits, envejats o dissortats formarien, si s'hagéssin pogut recollir, un veritable i capdalós riu. Sembla que amb un soà drama, una sola oda o una sola novel.la n'hi hauria d'haver hagut prou, ja que tot plegat, segons diuen els entesos,s'acaba en un "sí" o un "no". Doncs no, el tema amorós no ha tingut mai fi ni en literatura ni en la vida real. Cada generació hi diu la seva en les coses de l'amor, tant en les planes de cada dia com en les dels llibres. Per a dir al poble: "M'estimes?. Si",o "M'estimes? No" o "M'estimes? El pare no ho vol!" s'han fet tones i tones de lletra impresa. Es clar, en el primer cas: "M'estimes? Sí!" si tot s'acabava així aviat estava entès. Més que un llibre, aquesta mena d'amor és un títol i encara petit. Quin poeta s'hagués fet famós si un cas d'amor s'hagués limitat a n'aquesta contesta afirmativa? Quin músic hagués pogut fer més de mitja dotzena de semifuses, o quin novel.lista hagués passat a "best seller" amb un simple sí? Erán les altres dues respostes les que valien. De la contesta negativa o de la d'"El pare no ho vol" se'n derivaven una gama infinita de "per quès" i, ja, el que preguntava per a obtenir una bona resposta i en tenia una de dolenta s'ho jugava tot per aconseguir bons resultats. Els amors impossibles, amb un o varis emmetzinaments, han immortalitzat a qui n'ha fet planes escrites, i s'han fet més immortals quants més emmetzinaments hi ha hagut. També s'ha parlat anys de gent que ha tingut la fama tractant els que han mort d'amor unicament, sense metzines de cap mena. Aquest ha de ser una mena de mort molt dificil que hagi valgut la fama dels que en deixaren coses escrites. Tot això són amors agafats a la valenta, se'n podría dir. No hi mor tothom, d'amor, no, però l'amor de tant en tant si veu que no se'n fa massa cas i que es va fent sense donar-li la importància que té, destina una dona o un home, o una dona i varis homes, a fer parlar d'ells i fort. Era llavors que els privats o desenganyats

d'amor es feien frares o monges, segons el sexe, voluntaris de la primera guerra que hi hagués, bandolers, o feien córrer sang pròpia o aliena...El ferrer Marimon, doncs, col.leccionava llibres que parlaven d'aquestes coses. Ell normalment ferrava cavalls tan bé que en quedava content ell, els amos dels cavalls i fins els cavalls mateixos. I ja hem vist que fins el propi Pobre Farena li n'hi lloava la feina. Aquestes lectures eren el seu refugi quan ababava de ferrar. Però llegint-les, acabà tinguent de l'amor un concepte ben singular. No lligava caps. Tothom se'l feia a la seva manera, i ell al final pensava que l'amor era qui sap què i qui sap a on. Coses dels llibres. Es pot dir que s'enamorà de l'amor, i no d'un amor particular, no, el ferrer Marimon s'enamorà de l'amor en general. Un home llegint llibres de cavalleria es ctornà cavaller a la seva manera i feu disbarats immortals per un amor que no va tenir mai als dits. Qui sap si l'amor del llibre fou el que l'autor no pogué tenirmmai en vida. En l'edat que feu les planes que més el món ha comentat, ja havia tombat la cinquantena que és que quan es fan disbarats se'n parla. D'algú que a vint anys envesteixi molins de vent no se'n fa massa cas. Ara, quan s'envesteixen molins de vent i altres coses camí de la seixantena, ja s'ha vist. També hi fa segons qui en parla d'aquestes envestides. Segons qui ho hagués dit, el llibre més famós hagués quedat com un llibre de tants, ignorat, de bon cremar...Però, atenció, l'autor que feu moure cavaller, cavall i escuder seguint un amor de laboratori, fou home de presó. La teoria de que la gent que s'ha vist empresonada segons a on ha acabat essent la gent que més barretades ha rebut, uns en vida i altres desvidats, es manté. Aquesta teoria no és d'aplicació general perquè a la presó hi ha de tot, com a fora, però el dia que un relator de debó faci una història dels empresonats que abans o després de l'empresonament o durant l'empresonament mateix han fet coses per a deixar parat el món o una part, tothom que vulgui fer coses sonades es deixarà agafar almenys una mica.

Ja sabem com era l'amor pel ferrer Marimon degut a les lectures del temps: una cosa de mal haver, un sentiment de mal aconseguir, a llarg termini o potser encara pitjor, com un deute perpetu. El veia de mal aconseguir, l'amor, i lluny, lluny. Segons el ferrer no en podia estar tothom d'enamorat almenys que se'n volguéssin acceptar les conseqüències. Aquesta era la conclusió a la qual havia arribat després d'haver llegit i rellegit casos i coses d'uns centenars d'amors de tota mena...

De tant en tant passava pel davant de la ferreria, Francisqueta, la mitjana dels Punjós. I el ferrer la veia passar. Sí, potser algun cop davant el pas de Francisqueta el ferrer havia donat un cop de martell més fort que els altres, però ningú en feia cas, ni ell. I, de cop, allò de l'amor, que es veu que feia passar Francisqueta pel davant de cal ferrer sense que hi hagués de passar, i, al veure que no es feia cas de la seva recomanació va disposar, dictador, que de l'amor de Francisqueta i el ferrer se'n parlaria. I se'n va parlar. Així que l'amor va declarar la guerra als qui no el volien veure, les conseqüències foren immediates.

- Mira, ferrer, ja puja Francisqueta...- diu un client amb la pota d'un cavall a mig alçar lligada a la cua esperant la ferradura.

I el ferrer se sentí atret devers la noia com si enlloc d'ella passés un veritable imant. Hagué de fer un gran cop de coll el ferrer per aturar-se a poques passes d'aquella atracció mai no sentida abans. De moment es desorientà una mica, però al veure a l'altre dia que sentia el mateix impuls d'acostar-s'hi quan passava Franscisqueta, es va donar compte que era ella i no altre l'imant que l'atreia amb aquella atracció gairebé imparable. I el ferrer veu que aquell amor que es pensava que qui sap on l'havia d'anar a cercar, el té a quatre passes. Ell sabia centenars d'amors de llibre, però el de Francisqueta veia que havia de ser el seu, que les noies dels seus llibres, per bons pernils que

llurs autors els hi haguéssin donat -en el temps de les grans novel-les d'amor les enamorades de bons pernils eren unes grans enemorades-, no es podien comparar amb els de la noia de Cals Punjós. Francisqueta és el seu amor real, viu, tocable...no l'amor de pensament del dissertat cavaller de la trista figura -el seu serà de pensament, paraula i obra-, ni dels misteriosos i fatals dels autors de moda. Sí, Francisqueta era una filla de Cals Ponjós, però cent llibres li diuen que l'amor no té barreres, malgrat que el pare Ponjó n'hi veié amb les altres dues filles que ja havia casat. Abans no consentí els dos casoris garbellà deu pretendents,i les casà amb les dues millors butxaques. Ell no les encabia les noies, deia, les col.locava. Si no anaven ben col.locades no es movien de casa les noies. La gent ho sabia i s'hi miraven una mica a envestir les noies de Can Punjó. Además de ser ric, el més ric del poble, el pare Punjó n'era l'alcalde. S'hi havia de mirar prim al tenir tractes amb el propietari de Francisqueta. Ja tenía alguna oferta l'alcalde Punjó per a casar Francisqueta i s'ho estava pensant just en els moments que el ferrer Marimon sentí per primera vegada aquell imparable sotracte del pas de la noia davant la ferrería. Era un minyó ben plantat el ferrer Marimon, i el primer dia que deixà ja un cavall a mig ferrar i es plantà davant Francisqueta, aquesta se'l mirà bé i: "Té, el ferrer Marimon és un galan ferrer", pensà. I ja es miraren moltes vegades. El ferrer pensà que havia de fer quelcom més que mirar-se la noia, i la noia pensà que bé deuria fer quelcom més que mirar-se-la, el ferrer. I ni l'un ni l'altra pensaren amb el pare Punjó quan feren aquest començament:

- Bon dia, Francisqueta.

- Bon dia, ferrer.

I el proper diumenge es troben a la plaça del poble. Era Festa Major. i aquell bon dia inicial progressà notablement.

- Carai, ferrer...! - deien a Marimon els que portaven cavalls a fe-

rrar i coneixien l'inicial festeig de la parella.

- I res de ferrers, entens?! - deia el pare Punjó a Francisqueta.

Francisqueta sap que ha de donar la mala nova al ferrer, però hi festeja tant com pot abans de donar-la-hi.

- I el pare no ho vol - li diu un cap-al-tard dessota de l'Om Gros del camí de la Vall, tota xopa de llàgrimes.

- I tu? - pregunta el ferrer.

- Jo sí, però a casa qui mana és el pare.

- Francisqueta, jo sense tu seré un mal ferrer.

- I jo sense tu no sé què seré, ferrer.

Quan dos enamorats arriben en aquest punt tot és possible. Els dos pensen en fugir, però Punjó és l'alcalde i els faria perseguir anéssin on anéssin...Haurien de passar la vida amagant-se, i també quina mena d'amor seria el seu! Els acomiadament són cada vegada més tristos perquè veuen que les trobades s'acaben.

- Jo, si no fos el pare, vindria, ferrer. T'ho juro. Però el pare em fa por...I tu hauries de passar la vida a la presó per haver robat a la filla de l'alcalde...I cada dia t'estimo més, ferrer!

El ferrer Marimon ja podria haver fet altres coses, però aquell dia només es mossega els llavis..."Anar a la presó per Francisqueta, pensa, no em fa cap por. Si me la hi deixéssin emportar em deixaria agafar ara mateix" No fe pensaments massa clars no, el ferrer. Tot allò era nou per a ell i ara que havia trobat l'amor que volia, té, ara el pare d'ella no ho vol, com si ferra bé no tingués el seu mèrit...

- Ferrer, demà el pare em promet amb l'Angel del Mas Blanc...

Li digué l'endemà entre sanglots Francisqueta.

El ferrer Marimon té un cop de sang, el cop que sang que feia dies esperava, i diu:

- No hi serà a temps!

- Ferrer, et perdràs! - diu la noia abraçant-s'hi. I al fer-ho veu que

el ferrer tenia uns braços com mai havia trobat Francisqueta. I pensa que serà un penar molt gran si li prenen an ferrer amb uns braços com aquells.

N'hi ha més de pensaments al voltant dels amors de la filla de l'alcalde i el ferrer Marimon.

El pare Punjó:

- Si volen una noia com la meva, que la paguin!

El pare d'Angel del Mas Blanc:

- De maca ja n'és, Francisqueta, però me la cobren molt cara!

El futur nuvi:

- Ja hi voldria ser...!

El ferrer Marimon:

- Ja en parlarem!

A més a més d'aquests cinc personatges hi havia molta gent que pensava coses de festeigs i casoris, però no eren ni el festeig ni el casori que tenia projectat el pare Punjó. No obstant, el primer pensament que trobem, d'algú desconegut, pensa malament de l'amor..."Ens el van canviant. Ja no és aquell amor d'abans que se'n deia "amo i senyor" . Ara la majoria de l'amor que corra és adulterat, perjudicat com una lletra de canvi, arreglat, com si fos fet a màquina...Si s'hagués de catalogar amb l'ajut del paladar trobariem que l'amor modern, la major part, té el gust del pa d'ara, o de la llet, o de l'oli, o de musclos de viver..." Si algú altre l'hagués pogut contestar aquest pensament,"segur" hauria dit vient les coses com van: "I encara gràcies...!"

A casa els Punjós hi ha gent vestida de cerimonial. Els hpmes porten coll i punys planxats, i les dones s'han encotillat totes. De tant en tant han de parar la conversa per a poder respirar una mica. L'inventor de les cotilles potser va pensar que quan les portéssin les dones no enraonarien. Només va pensar en aprimar-les, ell, es veu. Francisqueta és la tercera vegada que sent, tancada a la seva cambra:

- Francisqueta, que els del Mas Blanc ja són baix!

Ella, pobreta, creu que retardant la seva baixada les coses se li arreglaran. Molts condemnats a mort, amb la corda al coll encara han pensat que se'n podien sortir. Es podrien comptar amb els dits d'una mà els que han encertat la cosa que pensaven. Però tots ho proven de ben pensar. Algun botxí no ha pogut cobrar per haver arribat un indult a darrera hora quan ja ho tenia tot a punt, i ara els butxins tenen pressa:

- Oh, miri, han fet tard, ja està! - ha dit un butxí més d'una vegada davant un indult de darrera hora.

- Francisqueta!!! - ara és el pare Punjó el que crida. Ja es coneix.

Es desmaiaren tres senyores de les assistents a l'acte del prometatge, quan el ferrer Marimon digué:

- Francisqueta és meva i de ningú més. I al Mas Blanc se l'hauren de mirar de lluny. Té!

El cop de martell del ferrer feu un blanc que ni fet exprés al cap del mudat promès.

- Ai, ferrer, que ja t'has perdut! - digué Francisqueta abans de desmaiar-se.

El ferrer Marimon és a la presó, l'Angel del Mas Blanc a l'hospital entre la vida i la mort. Quan pogué dir alguna cosa digué:

- Que s'hi casi qui vulgui amb les noies de Can Punjó. A mi de cop de martell al cap per a promètre-m'hi no me'n fotaran pas cap més...

Es dies passats a la presó són plens de Francisquetes encara que la noia estigui tancada amb pany i clau a la casa pairal. Uns clients del ferrer visiten l'alcalde i li demanen que deixi sortir al violent enamorat tan sols una mica per a ferrar-lis els cavalls.

- Anem mal ferrats amb l'altre ferrer, senyor Punjó - diuen.

Però l'alcalde no vol afluixar.

- Si voleu que us ferri els cavalls, veniu-los a fer ferrar a la presó!.

El cansalader Sàvela, que solia ser el darrer de dir, fa:

- Tan mal fet és deixar-se ferrar?

La vila no és gran i se'n va parlar molt del cop de martell del ferrer Marimon, ja que normalment no és al cap de la gent que es vol prometre que els ferrers donen cops de martell. Sí, hi hagueren dos bàndols; uns anaven a favor del ferrer i altres en contra com sempre sol passar a les viles quan algú porta a cap un fet poc comú. Els que tenien alguna queixa contra l'alcalde, deien que el cop de martell havia estat ben donat però mal dirigit, que qui havia d'haver rebut havia d'haver estat el pare Punjó. Els que d'una manera o altra rebien favors de la primera autoritat local, deien que on estaven millor els ferrers exaltats era a la presó. El pare del nuvi deia que si la justicia volia ser justa la cosa que havia de fer era tornar aquell cop de martell a qui l'havia donat. Els festejadors frustrats anàven incondicionalment al costat del ferrer Marimon, i deien que si tothom fes com ell s'hi mirarien molt a vetar-los els que veten o impideixen casoris. Hi ha de tenir dret tothom a festejar, acabaven. Els enamorats i prou, deien:

- Amb l'amor no s'hi pot jugar...

Fou aquesta darrera definició de fer jocs amb l'amor que feu decidir al Pobre Farena a fer una visita al ferrer Marimon.

-...i ja veus, ferrer, jo sóc el què sóc degut a un amor que em va falla/ Fou un amor arruinador, el meu...Però encara no hi vas prou, de mudada! havia tingut de dir cop i recop a la meva dona.

- Una dona no hi va mai prou, de mudada. Sempré hi pot anar més - em va contestar -. I si un home no pot fer anar mudada la seva dona, que plegui!...I cèntim darrera cèntim tot el meu capital anà a parar a les mudades de la meva dona. Els meus darrers recursos van servir per a com-

prar el per a mi més car collaret del món. I quan il.lusionat, il.lusionat i pobre si t'ho haig de dir tot, li anava a oferir el collaret de la ruïna, vaig trobar que la meva dona no era propietat privada. Van riure tots dos quan jo me'ls mirava amb el collaret a les mans. Ella encara va dir:

- On vas, Farena, amb aquest collaret!

Què s'acabà del món, per a mi? Si no tot, una gran part. Això passà molt lluny d'ací, en terra de gratacels i anuncis lluminosos. Vaig passar molts dies que no m'ho acabava de creure que fos cert allò que havia tingut lloc. No he estat mai un home d'esperit, ferrer. I penso que si n'hagués estat tampoc n'hagués tret res. El mal ja estava fet, la ferida,ja la duia i inguarible. Per què voler fer coses...Vaig deixar la ciutat com si m'haguéssin donat eter a beure que deu fer més mal que si es flaire, atontat, llunyà, misersable... L'havia estimada tant a la meva dona malgrat volgués anar tan mudada sempre, que més d'una vegada m'aturava i feia unes passes endarrera pensant que no era veritat el drama passat...Però el trobar-me al carrer i amb el collaret a la mà em tornava a la realitat, a l'angoixant realitat. Abans de deixar la ciutat, aquella monstruosa, aquella maleïda ciutat, vaig trobar un pobre que captava amb ulleres fosques, assentat a la voravia. Li vaig deixar el collaret a la mà extesa. Encara vaig tenir temps de veure que al sentir el contacte del collaret es va treure les ulleres fumades i, "Caram! - va dir -. Això no passa cada dia!" D'ençà d'aquell meu drama sempre més he fugit de passar prop de les ciutats. He recorregut els pobles i poblets de tot el país fins a convertir-me amb el Pobre Farena. Els primers dies que captava ho feia amb els ulls closos amb el pensament qui sap a on...Les vegades que m'escapà de dir, enlloc d'una gràcia de caritat, "una gràcia d'amor...!" Tant n'havia estat, ferrer, d'enamorat, i l'havia perdut, que el demanava pels carrers...

Mai l'havia contada a ningú aquesta història, ferrer. Però tu ets a la presó en defensa d'un amor i el Pobre Farena és el teu amic. I devegades, però això ja serien altres contalles, el Pobre Farena ha fet bones coses, si no per a ell per a altres, saps? I jo et treuré de la presó i sé on portar-te perquè l'alcalde Punjó no et trobi per anys que et faci cercar.

- A on, Farena?

- Als Ermots, però no als coneguts, als Ermots de sorreres enllà. Jo sé com entrar-hi i sortir-hi i hi passo temporades. Hi ha vegades que necessito estar sol encara, i llavors vaig als Ermots. S'hi pot viure si no s'hi va amb dones que vulguin anar massa mudades...I qui sap, ferrer, si no hi hauràs de viure sol.

- Però...?

- Ho provarem, ferrer, ho provarem...I a l'alcalde el poden canviar. Hem vingut en època de canvis. I del teu cop de martell en podem fer un cop politic destinat a un reaccionari, segons com vagin els canvis.

El Pobre Farena va treure el ferrer de la presó. Que com ho va fer? Es treu de diverses maneres la gent de la presó. A uns els hi posa un règim, i un nou règim els treu. N'hi ha que en surten pagant, i d'altres que per a sortir-ne, cobren. Hi ha influències que hi fan entrar a la presó, i n'hi han que en fan sortir...A la presó del ferrer Marimon la vigilància era relativa. L'escarceller era l'agutzil del poble, i cada nit haven sopat l'agutzil feia una mica de companyia al ferrer agafat el qual, llevat d'aquell cop de martell d'aquell dia de prometatge, no se li savia cap pecat, i era ben vist de tothom. El Pobre Farena només dixà un petit tros de fusta als baixos de la porta de la presó i l'agutzil tancà i no tancà, al dir:

- Que descansis, ferrer.

Ningú se'n malfià del Pobre Farena amb la fugida de la presó del ferrer Marimon. Ell seguí captant de casa en casa i contant rondalles a ma mainada del poblet. Però feia quelcom més el Pobre Farena que captar i cantar amb els vailets. A n'ell l'amor li havia fet una gran mala partida, però ell, sinó que la gent no ho sabia, havia ja ajudat a portar molts festeigs a bon terme. I ara hi portaria el del ferrer del cop de martell. Una de les cases que visitava Farena era la de l'alcalde Punjó, i la seguí visitant. I el dia que l'obrí la propia Francisqueta,

- Records del ferrer, Francisqueta. - li va dir.

La noia estigué a punt de caure en basca.

- Pobre Farena!

- No desesperis. Escolta...

I el Pobre Farena diu a Francisqueta les coses que ha de fer. I la veritable versió de la desaparició de la filla de l'alcalde és que fou Farena qui va treure la noia de les Grans Sorreres per a portar-la a mans del ferrer. Totes les altres eren inventades amb la por pel mig.

I fou en el temps que el Pobre Farena passava, com se sabia, una temporada fora del poble que l'home portà el ferrer als Ermots.

- Ací no t'hi vindrà a trobar ningú, llevat de qui jo vulgui, ferrer.

Després dels gerogligifcs de les Grans Sorreres Els Ermots eren habitables. Relativament, però ho eren. El Pobre Farena s'hi havia fet una cabana a l'empar de l'únic arbre gros vist. Amb temps, s'hi feu un hort diminut i hi havia plantat arbres nous que estaven a punt de debutar. Era en l'únic lloc, aquell, de la regió desconeguda per milions d'homes i dones, que hi havia aigua. Tota una senyora font sortia cantant d'unes roques i l'aigua es perdia, per un rec gentil, camí del món de la sorra. El petit hort era prometedor.

- Captar, quan se'n sap, no és tan mala cosa com sembla si la gent fa

cas dels captaires. Jo he vist moltes coses anant pel món i n'he pensades moltes. I si les coses van com van, el futur serà dels pobres. Potser un futur llarg, però "l'altre dia, germà", aquest dia, està més prop cada vegada...El mobiliari és, com veuràs, fet meu. Es modest, senzill, però jo ja en tinc prou. Ens partirem el llit o, si et fa angúnia partir-lo amb un captaire hi dormirem una nit cadascuan fins que fem un nou llit. Els estris de cuina els he anat portant durant mesos. Com els llibres. Si t'agrada llegir, ací en tens. Jo quan en vaig ficar als Ermots vaig trigar molt temps a fer-los servir. El record de coses passades me'n ho privaven. Ara ja fa temps que llegeixo. Em vaig centrant. De primer em volia passar la vida perdent-me pels giravolts de les sorreres, fins que seguint un camí que em pensava que no portava enlloc em vaig trobar amb aquest país, el meu...

- Però Farena, passar la vida lluny de Francisqueta sabent que malgrat aquell cop de martell ella...

- Ferrer, jo ja he donat records teus a Francisqueta...No hi anem cremats, tingue's confiança i espera...

Francisqueta no volia escoltar quan son pare li parlava de nous promatges.

- Es igual. Jo no deixaré de parlar-te'n, i et portaré promès encara que tu no vulguis.

- Deixa-la reposar - deia la senyora Punjó - fa massa poc de tot plegat, home. I aquesta noia ens caurà malalta. Jo fa dies que li veig mala cara...

Francisqueta emmalaltí, part per reconanació del Pobre Farena, part de patir per si les coses no sortissin bé.

- Si és cosa del ferrer - diu el senyor Punjó al metge -, no cal que me la visiti.

El metge diu que abans de fer cap judici ell ha de veure la noia.

- Végi-la, végi-la...

La noia més que visitar-se es va confessar i segur que va iniciar el Pla del Pobre Farena, segons es pot deduir del que el metge va dir al pare Punjó.

- Miri, senyor Punjó, jo, si es tracta de posar bé a la seva filla li hauria de receptar el ferrer Marimon.

- Però...

- O ferrer o no hi ha salut.

- Però vostè no sap, doctor...

- Sí que hi ha un cop de martell pel mig.

- No és un cop de martell sol.

- Jo tenia entès que amb un n'hi havia hagut prou.

- Vull dir que no és el cop de martell sol. Hi han altres coses. D'aquest cop de martell se n'ha fet una questió política, i l'opisició va treure el ferrer de la presó. Això a mi ningú m'ho treu del cap. Si les coses muden el ferrer es pot presentar a qualsevol moment, i...

- Però vostè creu que encara que es giri la truita els casaments els faran els partits polítics? Potser els partits obligaran els seus afiliats a casar-se ells amb ells, però no penso que s'arribi tan amunt com que la gent de dretes es vegi obligada a casar les seves filles amb gent d'esquerra.

- Es per això que jo vull casar la noia que em queda amb gent del meu braç, i depressa...

- El cas de la seva filla jo no el puc tractar com a cosa de partit, i si el tinc de tractar com a metge, ja li he dit el què. I tingui present que els malalts al llit s'hi moren. De moment no n'hi parli de casoris. La truita em penso que encara trigarà temps a girar-se. Procuri que es distregui, que surti, que la toqui l'aire...

- Sembla que menja una mica més - deia al cap d'uns dies la senyora Punjó.

- Millor. Potser el metge tindrà raó amb la cosa de no estar-se al llit.

- Jo el què et puc dir que d'ençà que surt que el que no ha sortit a cap de les seves converses és el ferrer.

- Això és una bona senyal. Potser el contacte amb el camp li treurà el ferrer del cap. Jo sempre hi he cregut, veus, amb el camp. Perxò n'he comprats tants...

- Mira, la Francisqueta s'ha fet d'un grup excursionista!

- Veus, Madrona, això és una bona cosa. Hi sol haver gent de casa bona a n'aquests centres. A veure si encara la casarem a gust de tots.

Francisqueta segueix il.lusionada el Pla del Pobre Farena. Va d'una excursió a l'altra, i ningú no li sentí parlar mai més del ferrer malgrat que segueixi enferrada dia i nit.

- I diumenge hi ha l'excrusió desconeguda! - diu la noia [illegible] tota engrescada a taula -. Ens hem d'emportar minestra per a tres dies. El matrimoni Punjó està més que satisfet al veure el comportament de la noia. I el pare Punjó avança pronòstics:

- Les excursions li han tret el ferrer del cap. Em penso, em penso, no ho sé, que tal com s'està portant Francisqueta aviat podrem tornar a parlar de casori sense que hi hagin d'intervenir vetges - deia al mateix moment que apagava el llum amb aire satisfet abans d'adormir-se.

- Ai, tant de bo Punjó. Jo ja em pensava tenir-la tota la vida a casa i veure-la tota la vida trista. I és la darrera que ens queda.

- La darrera, la darrera, no som pas tan vells, Madrona.

- Vols dir, Punjó? Em penso que ja no en sabrien...

- No...?!!

- Punjó, que la noia dorm al costat!

- Miva, esperarem aquesta excursió de tres dies, doncs...

Som al dia de l'Excursió Desconeguda. Fou el propi Pobre Farena que suggerí al cap excursionista l'anada als Ermots Centrals:
- Ací es veurà si sou excursionistes o no ! - acabà dient Farena.
- Excursionista i excursionistes - començà el cap de colla. I feu aquest començament perquè? Francisqueta era la única dona de la petita expedició. A la colla no l'entusiasmava massa la presència de la noia perquè llavors, al poble almenys, les dones encara no fumaven, no defensaven el divorci ni eren diputades, però Francisqueta era filla de l'alcalde que era un alcalde que encara manava i que contribuia a sanejar la caixa excursionista quan convenia. I a més, això sí, Francisqueta posseia una bella planta i més d'un excursionista en sortides anteriors l'havia ajudada a pujar per camins massa drets, empenyent enlloc d'estirant-. L'excursió desconeguda deixa de ser-ne. Anems Als Ermots Centrals!

Crits de visca responen al cap de colla. I l'excursió s'endinsa pels secrets de les Grans Sorreres. L'excursió es perd i som quan Francisqueta demana auxili a tot demanar...

- Ací la tens...- diu el Pobre Farena portant Francisqusta de la mà.
- Francisqueta!
- Deu meu...! Ferrer!

A molts llocs, damunt aquesta terra poblada per tota mena de gent, de carreters a marqueses, de minaires a princeses, d'espardenyers a llevadores, algunes parelles descobrien la felicitat. Al cor dels Ermots Centrals, una, també.

- Aquesta font, Farena - digué el ferrer quan tingué la boca lliureja és la Font de la Felicitat.

A Ací jo sóc el rei, amics. Sóc com un capità de vaixell en mig la

mar - diu el Pobre Farena-. I entre els meus poders hi ha el de casar gent que en vol ser. I jo ja no us demano que us estimeu sempre perquè sé que no cal. Pel descans de tots el Pobre Farena us regala el territori i us declara marit i muller...

- Us haureu d'acostumar a estimar-vos sense testimonis- diu Farena-. Les meves absències seran més llargues cada vegada, ja que jo tinc d'anar a captar cada vegada més lluny i, si puc, a privar que es malmetin amors. A vosaltres us he portat aquí. Qui sap quina haurà de ser la solució dels nous amors que vagi trobant anant pel món. Penseu que si jo hagués pogut portar aquí el meu, d'amor, que fou un amor desgraciat, hi hagués passat la vida. I content...Aquí podreu viure de l'horta i d'algun ocell que de tant en tant us vindrà a veure. En un proper viatge us portaré una parella de conills i aviram perquè bo i que amb el vostre amor en tingueu prou, de tant en tant s'ha d'ajudar fent algun repàs...I, sobretot, tingueu fe que aquesta font és la Font de la Felicitat...

Les absències del Pobre Farena foren cada vegada més llargues. Fins que no tornà.

El territori del Pobre Farena fou, amb el temps, prolific, però:

- Mira, ferrer, ha estat un altre noi...

- Jo Francisqueta, no t'estimo pas menys per a fer-me només pare de nois.

- Jo t'estimo més, ferrer, a cada noi que tinc...

El ferrer es declarà feliç sempre més. La única cosa que li senti a dir Francisqueta al llarg dels anys que la parella passà als Amots Centrals, fou:

- Si pogués ferrar algun cavall de tant en tant, no trobaria a faltar res...

- Que ja no m'estimes, ferrer?

- Sí, Francisqueta, però si de tant en tant pogués ferrar algun cavall, la felicitat seria total...

Francisqueta i el ferrer digueren adéu a la vida molt aviat. S'estimaven massa i totes les masses piquen. El trist adéu fou gairebé simultani.

- Em seguiràs estimant, ferrer? Fins d'allà on anirem ara?

- Sempre, Francisqueta. Fins d'allà on anem ara...

Conflicte, conflicte als Ermots del Pobre Farena. Tant com els nois foren petits la felicitat fou completa. Algun cop els pares n'havien parlat de què s'hauria de fer dels nois quan deixéssin de ser-ne.

- Estem tan bé, ara, ferrer...Ja en parlarem més endavant.

- Com vulguis Francisqueta...

Ara la descendència d'aquells dos fenomenals enamorats ja comença a fer goig. Treballen l'horta, cuiden l'aviram, riuen...però alguna vegada es veu algun element que mira a terra, pensatiu...

- No sé què tinc...- contestava si es preguntava al més pensatiu de la colla.

Fins que el més pensatiu de tots un dia s'atreví a passar la barrera de les Grans Sorreres i en tornà de bracet amb una dona, que resultà ser la primera desapareguda del pou número u.

- Ep! Aquesta l'he trobada jo i és meva. Una dona no és com una sindria que es pot repartir...Això que veieu és propietat privada i que no ho entengui així es pot trobar que torni a sortir un cop de martell com el del nostre pare, el ferrer. Entesos?

Sí, sí, la dona que portà el més pensatiu de la colla era la dona del capatàs del primer pou dels Ermots Orientals. A n'ella era la primera vegada que la raptaven i la cosa li encomanà una mena d'espant en el que s'hi barrejava un mica de il.lusió. En realitat estava més il.lusionada que espantada, ja que segons confessà el seu somni secret era

que un dia la raptéssin...
La muller del capatàs, al veure la cara d'angoixa dels descendents del ferrer del cop de martell,
- No desespereu -digué, al pou hi ha més dones. Ara no totes surten bé, les dones. No totes poden haver tingut el meu mateix somni secret...N'hi ha de solteres, però. Qui sap, proveu-ho...

Una, dues i després quatre a la vegada foren portades a nivellar sexes als Ermots Centrals. Del quintet primer que MacMan portà al pou, s'escapà pel camí una de les noies.
- Ai, aquest no m'agrada! - va dir desfent-se de les mans del seu raptor i fugint sorreres endins.
Però el que restava sol jurà anar a cercar muller com sos germans.
- I no vull ajut -digué-. Me l'agafaré tot sol.
I aquest fou el que primer es rigué de Mister MacMan quan el general convertí a Cristina en generala, i el que s'emportà Honorina a la qual feia tres dies que la veia banyar-se sense banyador.
- ...i si teniu dubtes beveu d'aquesta aigua. El Pobre Farena va deixar dit que era l'aigua de la felicitat...
I tots aquests foren els descobriments que feu Mister MacMan quan hagué seguit el rastre lluminós que deixava el collaret d'Honorina, però quan sortí dels Ermots i ho contà a la gent molts li feren el sord...

La gent, engeneral, vol viure en pau, sobretot després d'una guerra. Ara, hi ha paus i paus. La pau és una mena de sabata que no va bé a tothom. N'hi ha que aquesta sabata els fa mal i hi caminen malament. Són pocs, però són els que fan fabricar bombes i canons amb l'excusa de donar feina a treballadors o de protegir independècies que perillen. La majoria vol una pau que sigui quelcom més que no haver-hi guerra. Canons en pau, però pau a casa, al carrer, treba-

llant, matrimoniejant, sentint un tenor, passejant...I cosa natural, ja es vol anar més amunt que de viure sense inquietuds, es vol estar content, satisfet, o sigui fer instàncies per acostar-se a la felicitat, i com que la felicitat és de mal obtenir, si no es pot haver, alemnys intentar ésser-ne veins. La felicitat total és de mal agafar, ve i va, és fugissera, no és una cosa que duri com llogar un pis o unes calces de vellut d'abans de la guerra. S'és feliç en diversos aconteixaments,però és una felicitat passavolant com el pas d'un cometa, un do de pit d'una tiple lleugera o una posta de sol. Sí, s'és feliç a l'estrenar els primers pantalons llargs, a l'agafar la primera noia per la mà, guanyant unes eleccions, tinguent un fill metge...però són felicitats parcials, particulars, i segons deia el Pobre Farena abans de deixar Els Ermots, la felicitat,si bé la pot donar parcialment un aconteixement extern, o dos, se l'ha de construir un mateix no desitjant res més que el què té.

- Volgueu-vos-la fer la felicitat - deia a Francisqueta i el ferrer -. Tu, ferrer, d'aquesta font en vas dir la Font de la Felicitat. Jo no sé si ho és o no ho és, però per a vosaltres i pels que vinguin després de vosaltres, volgueu que ho sigui i ho serà...A la felicitat se l'ha d'ajudar una mica, si-nó es cansa de fer companyia a la gent. Així, mentres tingueu fe amb aquesta font, sereu feliços. Ara bé, tingeu present que no tothom pot ser feliç de la mateixa manera que no tothom té bons sentiments, és ric o va a missa de set. Amb això vull dir que aquest Territori que ara comença, és com veieu, reduit. No la volgueu per a vosaltres sols la felicitat, doneu-ne la nacionalitat a algú més, a alguns dels que hagin estat dissortats, però penseu que el cabdal de la font és petit i que si us ve massa gent es pot esgotar...La cosa ideal seria que els que vinguessin a cercar felicitat hi fessin temporada només...Em fa por que si ho sap massa gent la felicitat es perdi, que no n'hi hagi per a tots, cosa, que, amics meus, fa segles que ve succeint...

O alguna parella dels Ermots Centrals que baixà al món a veure què hi havia, o algun cercador de felicitat que arribà al Territori de qui sap a on i escampà la nova fora fronteres, el cas és que la petita terra del Pobre Farena anà tinguent visitants, pocs primer i més més tard, confiats uns i recelosos els altres.

I quan al cap de temps d'aquelles primeres èpoques es torna als Ermots Centrals es veu que els amadors de la felicitat ja són legió. Potser ja s'hi hauria d'haver posat frontera guardada al terreny perquè...

- Sí, tot això m'està molt bé però vols dir que em faria cap mal i que desvirtuaria l'amor que et porto si de tant en tant pogués fer un canari?

- Malament, Vidal. Ja hi ha el canari entre tu i jo!

- Vols dir que ens dirien res si em posés alguna vegada els vestits que m'he portat?

- Jo t'estimo molt més d'ençà que hem arribat ací, però no sentir ni una mala òpera...

- Si t'hi adormíes, Aureli!

- Però tu saps la delícia que és adormir-se al so dels compassos de La Traviata!

- Ja em tens a mi tot el dia. Què més vols?

- Es que em fa por veure't tot el dia. Abans de venir ací, com que et veia de tant en tant, quan et veia no m'hi veia de content, i ara, no ho sé...

- Tot el què vulguis, però jo tinc por de tenir fred ací dalt.

- Vas ser tu que m'ho vas proposar venir-hi. Jo ja t'ho deia que ha-

víem fet una mica tard per esser feliços...

- Surto a donar un tomb...
- Amb mi, Senèn, amb mi. Tu ja sé perquè hi has vingut als Ermots, per a veure altres dones. I si només fos per a veure-les mai! Per a trobar la felicitat que hom cerca, tu i jo hi haviem d'haver vingut sols.
- Merceneta, que ací no hi ha reunions...
- Però hi ha dones. I jo conec les dones i, sobretot et conec a tu.
- No em pensava que donar un tomb fos un pecat molt gros.
- Donar-lo amb mi, és un tomb sense pecat. Ja ho saps.

- Així, Sara, els grassos estem condemnats a patir si al Territori no es cuida més la cuina!
- Però és que tu no eta feliç més que davant un guisat d'ànec a la taronja?
- Es que a mi francament, l'aigua d'aquesta font només em fa venir gana. A més quan tu em vas conèixer ja n'estava de greu. No he deixat d'estar-ne mai. Estant gras em vas dir que m'estimaves, estant gras et vas casar amb mi, i estant gras has estat per a mi la millor dona que hi ha. I si, de cop, degut a la poca importància que segons sembla es dóna ací al fogons jo deixo d'estar gras, què? Tu et vas enamorar d'un home gras, Sara. Quantes vegades t'he sentit a dir que un home amb quaranta quilos ja es pot endreçar. No m'ho neguis, Sara, no m'ho neguis...Un home no és una figureta per a posar damunt d'un piano, deies. Un home si es posa damunt d'un piano és per aixafar-lo. Ja m'agrada que la gent s'estimi al Territori, però estimem-nos sense dietes, Sara. O si no hi ha més remei anem a menjar alguna vegada a fora...!

També hi havia gent que s'hi pensava a anar als Ermots Centrals.
- Però Antònia, com vols que jo et vulgui seguir si t'has casat i descasat set vegades. Com vols que em pensi que jo et duraré...

- No ho sé, Ponçà, fa dies que em volta pel cap que ja fa massa temps que fem la mateixa vida, que ens convindria un canvi...

- Siguem seriosos, Antònia. Quan jo et vaig preguntar a quants homes havies dit el que em deies a mi, em vas dir que a cap.

- Això t'ho torno a dir. El que et vaig dir a tu no ho havia dit a cap més.

- I quan jo et vaig dir que a la teva vida hi havia hagut un home, tu em vas dir que no.

- I encara t'ho mantinc ara.

- Ara ja sé que no n'hi ha hagut un, sinó set.

- Mai t'he mentit Ponçà. La cosa certa és que tu preguntaves malament.

-Antònia...Jo dels set marits que has tingut, en conec a quatre. I tots quatre m'han dit que els hi havies dit les mateixes coses que a mi.

- No són marits de confiança marits així. Per això els vaig deixar. I sempre que m'he tornat a casar ho he fet cercant i mirant de trobar un marit millor que l'anterior. Et penses que jo m'hagués casat set vegades, per a perdre-hi?

- Així, jo...?

- Tu ets el millor de tots, Ponçà. I per això vull anar al Territori, per a no perdre't. Ho entens, ara?

- Al Territori no donen divorcis, Antònia.

- Qui ho ha dit...?

Per altres, l'anada al Territori ho arreglà tot.

- Ara són hores de venir?

- Quan més tard es surt de les reunions és que més problemes hi han.

- I aquest cabell, quin problema és?!

- Em pensava que ja no en feies cas d'aquestes coses...

- Quin cinisme, senyor!

- Ah, si n'has de fer cas m'ho deixo córrer, Martina. Temps endarrera quan jo et deia per sortir et quedaves a casa, i sorties quan el que m'hi quedava era jo. Deies que el teu no era un casori endevinat i no en feies cas. T'enrecordes, no? Et vaig dir que allò no era viure i em vas dir "Ja t'arreglaràs!". I jo t'ho vaig dir que m'arreglaria...No em vas creure perquè no m'has cregut mai, i em vaig arreglar. Jo volia fer un casori no damunt el paper sinó damunt el què s'ha de fer. Vaig callar, callar i callar. Pensava que amb el temps mudaries de pensar. I has estat anys i anys sense mudar-hi. I ara que ja gairebé no hi som a temps, un cabell a la solapa et preocupa tant?

- Es que jo pensava que un dia o altre tu reclamaries més o jo no aguantaria tant...I el temps ha anat passant i ara, ja ho veus, veure't un cabell a la solapa, que podria ser meu em revolta i em dóna una ràbia que no me la podràs pagar mai.

- Martina, si l'enuig no t'encegués veuries que aquest cabell és sempre el mateix. El tinc guardat a una capsa a la meva cambra i me'l poso cada vegada que surto abans d'entrar a casa...

- Florenci!

- Martina!

Per a ells sí que la solució fou el Territori. Foren una de les parelles que només visquéren l'un per l'altra. Encara hi foren a temps.

Hi anaren molts a cercar la felicitat. No tots la trobaren d'una manera absoluta. No bevien amb fe, es veu, l'aigua de la Font que ja es començava a racionar davant una concurrència excessiva.

-... doncs jo, quan no prenc la toma que fins ara era diària, torno a veure els defectes que sempre havia vist a la de casa!

- Jo, d'aquesta aigua en tinc els meus dubtes.

- Es que beus poc, Cinteta.

- En bec poca, en bec poca...Tu no en deus beure mai perquè de fa dies que només vas de visita a casa els veins. I no hi vas per a fer tertúlia amb els homes, no. Hi vas per a fer-la amb les dones.

- No, dona.

- Ja no som criatures, Portal. I la nit del ball de l'aniversari dels Ermots, què?

- Noia, si un dia senyalat com aquell no es pot ballar amb una coneguda...!

- Hi ha moltes maneres de ballar, que vaig sentir comentaris, Portal. Saps què deia la senyora Garriga?

- Si no s'hi veu, la senyora Garriga!

- Doncs mira que veient-s'hi poc i tot, vaig sentir que deia a les veines:"Mireu la parélla Portal amb quina afecció balla. Aquest sí que l'han endevinada de venir ací..." I de la parella Portal només hi eres tu perquè quan la senyora Garriga va fer aquest comentari tu ballaves amb aquesta desvergonyida del 16 que es veu que n'anava endarrera de ballar.. Tu...

- Cinteta, tu beus poc, creu-me.

- El que hauries de beure més ets tu. I si les coses van seguint així jo me'n torno a casa. Allà ja ho sabia com ballaves i on anaves a ballar...

- Heu vist la de la Paret de Baix, quines cames té!

- Que no beu aigua, senyor Pinyol?

- No ho sé si és el beure poc o molt, però mai m'hi havia parat amb les cames de la de la Paret de Baix. Us ho ben prometo.

Els nc cenvençuts del tot, els que no volien donar cap ajut a les propietats de l'aigua de la Font, s'anaven manifestant:

- Sí, tot això està molt bé, pero m'hi aburreixo jo aci. Jo em penso que si s'hi deixés entrar una mica la civilització, no ho sé, algun casino, que les dones es poguéssin mudar una mica...

- Vol dir?

- Es llavors que es veuria qui és o no mereixedor de la felicitat. Un home que hagi de passar tota la vida amb la dona al costat sense veure'n de més mudades, no té cap mèrit. El que en té realment de mèrit és el que veu altres dones més mudades que la seva i no se'n desvia.

Si hi havia partidaris de l'Stato-quo intervenien defensant-lo:

- Quan aci erem pocs, no se'n parlava d'aquestes coses. D'altra part la seva senyora fa molt goig tal com va vestida. No necessita estrenar vestits perquè la gent se la miri.

- Es que ella diu que se la miren poc.

- Es que a vostè li plau que se li mirin la dona?

- Home, sempre és millor que te la mirin que pas que no te'n facins cas.

- Jo dic que abans aci la gent només es mirava la seva de dona. Es de fa un temps que hi ha elements que es miren les dels altres.

- Què vol que li digui...

- Vostès el que volen és seguir fent aci les coses que feien abans de venir-hi.

- Vostès són uns immobilistes.

- I vostès el què han de fer és tornar-se'n d'on han vingut!

- Hi tenim el mateix dret que vostès a estar aci. I d'un dret se'n deriva un altre. Portar-hi les coses que ajuden a viure.

- Aci ja estem bé com estem.

- Això no és democràcia.

- La democràcia l'han feta malbé vostès i els partits politics. I aci no n'hi ha de partits politics.

- No n'hi havia. N'hi haurà des d'ara!

L'amenassa dels neo-feliços arribà a oides dels descendents directes dels ~~Xxxxxxxxx~~ fundadors dels Nous Ermots, dels fanàtics de la Font de la Felicitat i de les doctrines del Pobre Farena. Aquests, ambdues coses les defensaran com sigui. "La Felicitat perilla!" és el mot d'ordre. Es fa una manifestació, primer, i es passa de casa en casa després.

- Vostè viu bé? - és la pregunta

Si la resposta no és convincent:

- Doncs feu les maletes! - es diu.

La situació es fa tivant. Hi han expulsions a desdir.N'hi ha que es resisteixen a marxar i n'hi ha que es conformen.

- Mira, a casa si hi posem el coll també en serem de feliços. Jo tornaré a veure partits de Lliga, i tu tornaràs a seguir la novel.la de la televisió que deies que t'encantava...

- Aquests la volen per ells sols, la felicitat. I hi té dret tothom. I jo abans de venir ací tenía molt de bo al govern. Ja en parlarem de tot això...

- Diuen que ho diran al govern!

- El govern que es cuidi d'ell. Quan erem pocs mai se'n va sentir a parlar del govern.

- Saps què, declarem-nos independents!

Hi hagueren pros i contres, temors i decisions, però ~~en~~ una reunió de la veritable gent dels Ermots Central acabà amb el crit de "Visca la independència!. I aquella gent rabiosos de la seva felicitat la volgueren defensar a tot risc. I començaren a voltar el Territori de muralles. Allà no hi havia d'entrar ningú. Si ja no són destorb les galeries de sorra, ho seran les muralles. Es tancaran amb la felicitat....

Pocs, però d'influència, que tenien la manera de fer dir que sí o de que es cuidarien d'ells, feren arribar els fets dels Ermots Centrals al govern. Primer el govern deia que tenia molta feina i que no disposava ni d'hores per a dormir de tanta feina que tenia, que la gent demanava massa coses a la vegada i que materialment no hi havia temps de governar, que només n'hi havia per a col.leccionar peticions... Més tard, amb ell el govern hi tenia el deute dels vots de tot un partit judicial, s'escoltà el cap dels influenciadors que anà a parlar del Territori del Pobre Farena,

- Ah, si vostè ho diu...

I sí, se'n discutí dels Ermots al consell.

- ...i hi tornen a haver problemes als Ermots.

- Nosaltres ja en tenim prous de problemes. Masses, en tenim. Tants que, o doblem els ministres o els consells hauran de tenir vint-i-quatre hores. Mai els ministres s'havien vist amb carteres tan plenes com ara.

- Veurà, quines carteres? O és que encara hi ha classes i ministres que van més bé que els altres!

- Comencem agressius, avui. Jo volia dir, i em pensava que tothom ho havia entès, carteres plenes de papers, de feina, no de butxaca. N'hi ha que trigaran a aprendre l'ofici...Ja se n'havia parlat temps endarrera dels Ermots, no?

- Sí, tot el país en va anar molt temps coix amb allò del petroli, i amb els treballs que hi hagué per a tornar els deutes...

- I que bona part encara pengen...!

- Sí, sí, encara pengen però no podem tractar tots els problemes a cop, ja s'ha dit. Falten ministres...Doncs als Ermots hi tornen a haver problemes.

- Però no se'ls hi havia donat l'autonomia?

- Sí però no la van volguer. Quan s'hi va enviar algú enès amb autonomies vingué allò del petroli amb tots els mal-de-caps que portà i ningú en feu cas de tenir-ne o no tenir-ne d'autonomia.

- I aquell invent que es va fer perquè Els Ermots fossin una mena de Celestina per una part dels parats del país...si tinc entès que fins es passava una pensió a la gent dels Ermots, no?

- Tot va acabar quan es va acabar el petrcli. A més les pensions que es passaven a les gents dels Ermots eren pensions d'emergència...

-Vol dir petites?

- Petites, però ben gastades. S'han deixat de pagar perquè aquest govern té noves idees i a les ciutats cada dia més manifestacions...

- Prohibim-les.

- No en soc partidari. Si les deixem fer, una manifestació és una de tantes, i la gent ja hi està acostumada. Ara, si les prohibim és com venen les coses i quan la gent en parla.

- Veurà, quina gent?

- La gent que es manifesta no fent manifestacions.

- Ah...!

- Es que segons m'ha dit gent de pes són uns altres ara Els Ermots conflictius.

- Els Ermots Centrals on se m'ha dit que hi ha una font de felicitat...

- Que encara posa el plat a la finestra vostè?

- Una font de felicitat...Vaja, senyors, en temps de fills de laboratori...

- En temps del què vulguin.La personalitat que m'ha informat...

- Jo crec que estem perdent el temps!

- Miri que si fos veritat!

- Ja ho pot ben bé dir. Es podria embotellar aquesta aigua i es vendria com juleps.

- Talli, talli, senyor president. Tenim coses més importants i, com

sempre no en podrem ni parlar. Si es cremen les pomes, què s'ha de fer?

- No deixar-les cremar.

- Com?

- Pagant-les més.

- No en sóc partidari jo de que les coses s'hagin d'arreglar sempre pagant.

- Ni jo.

- Si s'acorda pagar més les pomes, ho farem amb els seus dos vots en contra.

- Protesto. Aquests vots en contra sempre són els mateixos. Si un altre dia les coses no van com ara, aquests dos vots sempre poden dir que ells van votar contra el govern. I això no és jugar net. Jo proposo no aixecar-ne d'actes d'ara endavant de les reunions del consell.

- Bé, bé, però pomes, pomes.

- Es poden importar.

- I si resulten més cares que les nostres?

- Es que les d'ací quantes més se'n cremin més cares resultaran.

- I s'ha de tenir present que si la gent que no fa comptes amb les coses que ven i es dedica a cremar-les, tenim foc per a temps.

- Els focs són questió de bombers, home.

- No és una contesta seriosa, aquesta. I s'ha de pensar amb el carrer.

- Sí, s'ha de pensar amb el carrer, però se n'hauria de parlar del carrer, i al dir carrer vull dir els governats. Ens diuen que tenim ministres que no estan prou preparats pel càrrec, i jo dic que si no n'estan els governants tampoc n'estan els governats, de preparats.

-Ja s'embala, ja s'embala...

- Si s'ha d'aprendre de governar, s'ha d'aprendre de ser governat.

Si es fan fusters i paletes de formació accelerada, s'ha de fer el mateix amb el carrer. Ací, ací ha de jugar el ministre de Cultura, al carrer. Una gent culta no crema pomes, no fa vagues, no tira bombes, no vol que es tanquin les presons, no discuteix un impost. Es més, si la cultura hagués arribat al grau que hauria d'haver arribat, un ciutadà, davant un govern que diu que es paga poc, hauría d'anar al govern i dir: Govern, trobo que heu pecat per defecte. Ací teniu el doble de l'impost que m'heu posat...Això seria cultura. Llavors donaria gust estar al govern i governar,que són coses distintes.

- La seva intervenció és molt bona, però ens hem tornat a desviar. Sí, ens hem d'acupar del carrer, però tot vindrà. Tenim tants problèmes que, repeteixo, no tenim temps d'envestir-los tots. Haviem començat parlant de la conflictivitat dels Ermots Centrals. Aquest Territori vivia feliç, sí ja ho sé,degut a una font amb la que vostès no hi creuen, però hi vivien. I davant la por de perdre la felicitat que tenien, degut a una invasió massiva del seu reduit rodal, s'han declarat independents...Un moment, un moment! Tractem les dues coses separadament. I jo, per anar prenent posicions, començo fent una pregunta: Viuen bé tots vostès?

- Veurà, senyor president, hauríem de matisar. Què vol dir si vivim bé?

- Bé a casa, amb la senyora, en tot plegat...

- Jo sóc de l'opinió que això són problemes personals, i encara que ací s'ha de parlar de tot no crec que sigui el consell que ens hagi d'arreglar les dificultats domèstiques perquè aniriem amunt i per a llarg.

- Això vol dir que hi ha problemes.

- Perdonin, senyors, jo debuto avui i, francament si bé em pensava que en un consell de ministres s'hi tocaven tots els temes, ara potser em vaig explicant per què la premsa diu devegades que les coses d'un consell són secretes...

- Devegades abans d'entrar de ple en el problema que hi ha damunt la taula, pilotegem, sap? Fem una mica de pre-calentament...Es politica, això, i ens hem d'acostumar a fer-ne que mai se'n sap prou.
- No, no, jo no vull ser cap nota discordant. Si s'han de tocar les dones, toquem-les!
- Vostè quan sigui més polític, dirà: Si s'han de tocar els problemes de les dones, toquem-los....I vostè m'havia demanat com ens portem amb la senyora. Li pot contestar el politic o l'home.
- La contesta del politic ja la sé: Molt bé, com no es pot figurar! Algú vol tirar un cap al senyor president.
- Aci som una reunió de gent politica...
- Gràcies, senyor ministre, però el nostre company en vol una altra de contesta. Vol la de l'home i que l'home li digui que les relacions amb la muller no són bones. Doncs jo dic que podrien ser millors, i com que tant jo com ella hi estem d'acord, doncs ansm tirant. Jo he fet la pregunta inicial perquè en les decisions que es poden prendre la felicitat del consell, dels membres que formem el consell, hi ha de jugar un paper preponderant. Perxò repeteixo: Hi ha algú que sigui feliç, posem feliç sense trampa?
- I qui és senyor president que és feliç del tot?
- Vostè em va dir que estava tant content de ser ministre...
-- Una cosa és estar content i l'altra ser feliç.
- Aixi hem de deduir que vostè no és feliç.
- Home, no la podia haver començat amb algú altre, aquesta pregunta?
-¿Ja contestaré jo, carai. Sempre es contesta amb por o no es contesta en aquests consells! Jo, mentre sigui ministre, ja sóc feliç. I si la felicitat que es discuteix és fer-se carantoines amb la senyora i coses d'aquestes, doncs tant me fan. El país és primer que tot.
- Això es pot dir quan les carantoines, si no es poden fer a casa es van a fer en altres llocs.

- Alto! Ja ens fiquem en terrenys privats!

Un dels ministres nous, n'hi ha dos i un és sord, diu a l'orella dèl que té més prop:

- Així, aquestes coses també es diuen així?

- No, però devegades surten. Són coses de la política. Per què ho diu?

- Home, jo tinc un assumptet als Llacs...Ho tinc de dir o espero que m'ho preguntin?

- Val més que no digui res, de moment. Ja veurà com se'n surt el ministre Pasqual. Fixi-s'hi...

- Ja sé quines són, ministre Marian, aquestes carentoines, i abans què vostè les va saber la presidència. La única cosa que em dol és què unes carentoines reservades es posin damunt la taula. Ací hi ha algú que es mira els papers que no s'ha de mirar.

- Ministre Pasqual, l'envelop que em va enviar encara és al calaix on hi van les coses reservades.

- Doncs en refarmo en què ací hi ha algú, i potser no és ministre, que porta informació al carrer. Potser ens pensem que tenim l'oposició al carrer i a la Cambra i la tenim ací dins. Hi ha molta gent que es mou pels ministeris. I jo sempre dic que a la nit són poc vigilats... Però era és igual això. Es un problema més que tenim i ja sabem que no tenim temps. En parlarem un altre dia...I era intervinc per al.lusions I ja que el senyor president tó encara l'envelop al calaix dels afres reservats, jo li prego que dongui a conèixer el seu contingut al consell. I que ningú es pensi, per endavant, que estem davant un nou cas Profum. Jo d'ací, senyors ministres, en sortiré amb un vot de gràcies.

El senyor president porta un envelop, en treu uns papers i comença a llegir:

- Es la tercera nit que es comprova que el ministre Pasqual ha entrat al pis número set de la casa verda del carrer del Pont en estones abans hi havia entrat la segona ballarina del...

- Senyor president!

- Perdó, ministre Pasqual, enlloc de mirar l'envelop "reservat" estava mirant el "privat2, el que diu que entrà al pis amb bigoti per a passar desapercebut, però es veu que no se'n recordà al sortir i se'l deixà a dalt...

En consell riu. El president llegeix el contingut de l'envelop reservat:

"Senyor president, m'ha costat diners, sí, molts diners, en regals, en metàl.lic, però puc adjuntar una còpia autèntica de les disposicions secretes del sotsmarí nuclear "M". Donc per ben emprades les més que dificultats passades amb la senyora per haver-se-me vist acompanyant la cantant Sebastiana als salons de ball de l'Hotel Meridional, i per a pensar que podia haver passat nits a l'apartament de la diva. Em vaig comprometre, en nom del ministeri, a fer un contracte per a onze mesos amb la cantant Sebastiana cantés o no cantés als hotels de la costa. Perquè Sebastiana pogués dir als que li feren confidències privades amb l'afer del sotsmarí, li vaig fer arribar una xerocopia passada de moda de les nostres instal.lacions defensives a la frontera de l'Est"

- I ara què, senyors?! - diu el ministre Pasqual- és que un home, després d'un èxit com el que jo he obtingut no es pot permetre passar unes estones a un pis del carrer del Pont...?

El ministre sord pregunta si el consell accepta com un fet de prestigi la vida galant dels ministres.

- No. No és pas obligació...No ho comenti això ací. No passi de dir-me-les a mi a l'orella, aquestes coses, de moment.

- Bé, aclarida l'actuació del ministre Pasqual de cara a la seguretat nacional, sembla que hi ha una pregunta del senyor president que falta contestar.

- Jo proposo, veient com es veu que hi ha ministre que hi té repars

a contestar la pregunta del senyor president, a la qual, d'altra part no es pot deixar de contestar havent-la feta qui l'ha feta, que la resposta es faci per votació. Només cal votar "sí" o "no".

- Llavors fem una votació política, o...

- Ministre Miquel, que m'esvarareu els ministres nous...!

- Una votació com si no fossim ministres, doncs!

- No hem de votar? - demana el ministre sord.

- Això semblen consells de l'antic règim...

- De tota manera, abans de la votació una qüestió prèvia, senyors... Jo, amb segons quines activitats ministerials fora dels ministeris no m'hi vull ficar, però trobo, ministre Blanc, que no està massa bé que vostè segueixi fent teatre.

- Si ens volem assemblar amb els països democràtics, tots deuen saber que tot el president d'un govern estranger és director d'orquestra.

- Al ministeri o a fora...?

- Segons els diaris, a fora. I ningú se n'ha estirat els cabells de que un president fos director d'orquestra. Es més, jo sóc còmic d'ofici i tinc de practicar, que de ministre no se n'és pas sempre, dic jo.

- Es...és que n'hi ha que xiulen quan vostè surt a l'escenari.

- També em xiulen quan faig de ministre.

- Bé, votem, o no votem? Que així es diuen coses... Què us semblaria si l'oposició hagués posat microfons a la sala?

Mentre té lloc la votació, els ministres discuteixen sobre el tema de la felicitat.

- Jo essent ministre, ja en sóc, de feliç, ja ho he dit abans!

- La felicitat de l'home casat, és a la senyora que s'hauria de demanar si n'és o no n'és...

- Si sortís un decret rebaixant el preu dels abrics de pell potser en seria més de feliç...

- El resultat de la votació és que es vol ser feliç. Hi ha empat entre "sis" i "nos". Això era molt important saber-ho pel que vaig a dir totseguit.. Els Ermots Centrals hi una font, aquella font, que influeix en la manera de comportar-se la gent que en beu. I, segons les informacions arribades a n'aquesta presidència gent que cerca la felicitat s'ha abocat als Ermots. Primer eren pocs i tot marxava bé a dins i al defora del Territori...

- El bé de fora era relatiu...

- No interrompiu, home!

- Així ací hem de venir a escoltar i a dir que sí?

- Però si es parla dels Ermots i vostè no en sap res, deixi parlar a qui en sàpiga quelcom i després opini o no opini, ho faci com vulgui.

-...però al veure la quantitat de gent que anava al Territori, els que feia temps que hi eren i que creien amb la virtud de l'aigua, al veure que la deu es podia esgotar, van foragitar, sempre segons les meves informacions, a molts ciutadans que tenien el mateix dret que ells a beure d'aquella aigua.

- Demano la prèvia. Si els immigrants tenien el dret d'anar a beure aquella aigua, el mateix dret havien de tenir els dels Ermots a no deixar-lis-hi beure si veien que podien acabar l'aigua. Gràcies, senyor president.

- I ara ve el problema gros. No contents de treure dël, segons ells, seu Territori, als Ermots s'han voltat de muralles i, atenció senyors ministres que ja sé que vostès tres parlen de la baixa del paper, atenció, deia, els Ermots Centrals s'han declarat independents. Uns ministres, al veure com s'ho prenia el senyor president, posaren cara seriosa, i sortiren dos: "I ara!". Altres no digueren res. No deien mai res ells. Esperaven corejar un sí o un no.

- Jo, de moment, m'aturo ací. Ara m'agradaria sentir opinions. No

vull que si s'ha de prendre alguna decisió picada es digui que jo l'he provocada...

Els ministres xiuxiuegen abans de definir-se. El ministre sord, que pot ser tan bon ministre com un que no en sigui,

- Què diuen...què diuen? - pregunta una i altra vegada.

- Miri, vostè digui que sí ! - se li diu a l'orella

-Veurà, quan vostè demana opinions, vol dir que opinem encara que no opinem com vostè?

- Sí, encara que amb questions de independència...

- Això és tot simplement una questió econòmica.

- Què vol dir una questió econòmica?

- Vull dir que l'Economía és el número u de moltes coses, fins de les independències...Un moment, un moment...!Què en treu l'Estat, i nosaltres que l'administrem, dels Ermots?

- Res...la veritat, res.

- I què li costa, a l'Estat?

- Res.

- O sigui que, econòmicament,els Ermots és com si no hi fossin. I com que a mi se m'ha demanat una opinió, és aquesta: si volen ser independents que en siguin. No diuen que són pocs els que han quedat...

- I si es posa de moda i altres territoris en volen ser?

- Ep!, recodint-se de l'economía! Si aquests altres territoris representen un benefici per l'Estat, no hi ha independència. P er a l'Estat les independències són una questió econòmica. Entesos?

- O sigui, que segons vostè els territoris que costen diners a l'Estat...

- Senyor ministre, si vostè té un negoci i només hi va afegint quartos, què farà?

- El deixaré estar.

- Doncs...?

- Calma, calma...Evidentment, jo he dit que podia opinar tothom,però potser m'he descuidat de dir que s'havia d'opinar bé, vull dir sospesant les opinions. No s'hi ha d'anar depressa amb les independències. Plantejat com vostè ho planteja s'hauria de donar la independència a la majoria de l'estat actual, i ens podriem trobar fins i tot d'haver de fer un canvi de capital, veurà!

- Però si segons diu ja s'hi han declarat aquesta gent d'independents!.

- Es que es pot permetre, això?

- M'adhereixo!

- Algú els hi ha dit als Ermots que no es poden declarar independents?

- No, això, no...

- Una llei s'ha de complir encara que no es conegui.

- Doncs què ha de fer el govern? Pstar la tropa a un territori de població reduidíssima perquè no es vol deixar prendre aquella font, aquella font de la felicitat.

- Es que no hi té dret tothom a n'aqueixa aigua?

- Es que no hi ha aigua per a tots!

- Si Els Ermots defensen la seva aigua en forma violenta ens en pot venir una guerra civil...

- Que es pot convertir en una guerra amb intervenció estrangera. Ja se sap com van segons quines guerres civils, els uns a favor dels Ermots Central i altres a favor dels que hi vagin en contra...

- Tornem a fer números perquè jo insisteixo que és una questió econòmica la dels Ermots Central, com ho és la vaga de paletes....

- No surti amb la vaga de paletes, vostè, ara, home de Déu!

- Es que si un ministre és un heme com els altres, jo tinc una casa a mig fer i tinc el mateix dret que els altres ciutadans a protestar-ne d'aquesta vaga.

- Doncs si un ministre és un home com els altres, faci com els al-

tres que es troben amb cases a mig fer!

- I què fan aquells?

- Protesten, com fa vostè, veli-ací.

- Així, a mi, ser ministre no em serveix ni perquè els paletes m'acabin la casa!

- Miri, senyor ministre, si té la casa a mig fer, acabar-la li costarà el doble del què s'havia pensat que li costaria. I no toquem les vagues perquè n'hauriem de tocar moltes.

-- Oh, és que hi torna a haver la dels mestres, que aquesta vegada és greu.

- No s'hi amoini, amb aquesta. Segur que hi ha una aposta entre mestres i estudiants per a tenir sempre les aules tancades. Quan els mestres acabin la vaga, la començaran els estudiants. I potser són consignes de fora les que segueixen professors i alumnes. Cregui, no s'hi amoini. Segueixi, ministre Blanc.

- Sí, home, que segueixi. I que ens digui que la questió econòmica dels Ermots Centrals és embotellar-ne l'aigua.

- Ja se sap, ací i a fora, que vostè no hi creu amb l'economia. I per això altres han tingut de pagar els plats que vostè ha trencat en totes les coses que ha intervingut.

- Senyors, això aviat semblarà una cua del "metro"! Contestem, independència sí o independència no!

- Vejam. Quanta gent hi ha als Ermots que s'ha declarat independent?

- Sembla que és questió de dotzenes.

- I unes dotzenes de ciutadans han de fer perdre el temps a tretze ministres?

-- I a mi que no m'hi compta?

- A tretze ministres i a un president.

- Algú ha parlat de portar-hi la tropa als Ermots. Amb quatre canonades la tropa ho tindria arreglat...

- Recomencem. Sovint és un sol que llença un crit i la gent per inèrcia el contesta. Ptser amb una canonada contra el que va llençar el crit n'hi hauria prou.

- Senyors, això més que una reunió de ministres civils sembla una reunió de generals. No fem sortir els canons encara. Si hi ha canoneig a fora ens diran que apaguem el criteri d'uns ciutadans a canonades, i ara no ens convé posar-nos malament amb els de fora.

- Escoltin: I si fessim una cosa? - diu el ministre sord -. Una de les coses que he entès perquè les ha dites el ministre de l'esquerra, és que hi ha canonades...

- Què vol dir el ministre de l'esquerra?

- Vull dir el ministre vei...

- Vostès que hi són més prop diguin-li que no n'hi ha de canonades!

- Però n'hi pot haver si encara no n'hi han. Una canonada mal tirada pot portar resultats irreparables. Mirem-nos-hi a discutir amb bombes Discutim-hi sense. Per què no s'envien un parell de ministres a parlar amb la gent dels Ermots?

- Jo em penso que, sord i tot, és el que ha fet la millor proposició de la nit. Parlem-ne...

Els dos ministres delegats fan consell a part a la sortida de l'oficial.

- A tu què et sembla això dels Ermots? Ara que no hi ha altres ministres ja podem parlar clar.

- Vols dir la cosa aquesta de la font de la felicitat?

- Això mateix...Tu com estàs a casa?

-Es un infern. Jo quan vaig començar a festejar no era de cap partit. I ni jo ni ningú de casa va fer cas que el clan de la meva promesa fos dels altres.

- Qui són els altres?

- Els que no són dels que jo sóc avui,

- Ah.

- Ni mai em pensava que guanyar unes oposicions, que vaig guanyar de casualitat, em portessin al ministeri.

- Com vols dir per casualitat?

- Sí, home. El dia qu em vaig examinar el tribunal no sé els que feia que examinava, i deia que allò no podia anar, que plegaria, que les universitats farien massa universitaris, que el país en quedaría ple, que una cosa era que no hi haguéssin analfabets i una altra que hi hagués un excés d'alfabets dels quals no sabria què fer-se'n, que una cosa era que hi hagués un enginyer per cada 1000 ciutadans i l'altra que hi haguéssin 1.000 enginyers per quilòmetre quadrat...En fi, jo era el darrer d'examinar-me quan aquella gent estava fins dalt de tot de l'ofici. Vam restar sols un catedràtic i jo. I encara en tinc els meus dubtes, ja veus, de si n'era o no de catedràtic aquell home.Per a mi aquella barba que portava el meu futur examinador no era una barba de catedràtic. La questió fou que l'home de la barba em diu:

- Faci's càrrec que fa dies i dies que es comença a examinar a les nou i s'acaba quan Déu vol. El govern diu que s'han de fer vuit hores, i així per a donar exemple en fem deu i més...I quantes més hores fem més enginyers llancem damunt el país que dintre poc serà el que en tindrà més del continent...Vostè què estudia?

- Dret, i gairebé no m'hi aguanto. Aquestes dotze hores que vostès han passat examinant jo les he passades dret... Si això no és sacrificar-se per una carrera, ni mai! Aquest sacrifici és mereixedor de matrícula d'honor!

- Ha hi pot comptar!

Doncs aquella matrícula em va valguer molt, temps a venir...Sí, a casa la meva promesa hi sentia despotricar abundosament contra els que governaven, però a mi em deixaven igual aquells despotricaments. Jo a qui volía era a la meva Belona i el què volía era que tingués lloc sense destorbs el desitjat casori...I com que el sogre granejava,

sempre havia fet bones coses venent i comprant gra, vingué un gran casori. Sí,fins en els discmmsos del dinar de noces es digué mal del govern, però jo tenia la ja meva Belona al costat i ni els sentia aquells discursos. Ja vaig observar que la meva Belona aplaudia els oradors, però qui és que es fixa en els discursos del dinar de noces si es té al costat una Belona com la que jo hi tenía? ...Sortirem de viatge de noces -no s'haurien d'acabar mai per anar bé aquests viatges-, i, a la tornada coincidirem amb una parella la qual, com nosaltres, només feia que dir-ne excel.lències dels viatges de noces. Jo, llevat de les visites fetes durant aquell famós viatge, i de quines visites no vaig endevinar el nom de cap...Hi ha altres coses en els viatges de noces que recordar-se del nom de carrers, museus, teatres i sales de nit. El meu viatge va ser Belona. I prou. Doncs llevat d'aquelles visites, per a mi¢ com he dit, que es deu considerar d'acord amb les circumstàncies, de segon o tercer grau, sé que vaig parlar de que el sogre era home de posició econòmica més aviat forta, i que jo havia acabat la carrera de Dret amb una matrícula d'honor...Qui m'ho havia de dir que aquell viatge de noces, millor dit aquella conversa en aquell viatge de noces m'havia de portar al govern. La parella, és a dir un membre de la parella, la noia, era filla d'un peix gros i el peix gros havia portat, l'altre membre de la parella, el marit, a un ministeri, i quan el marit, temps després deia a la mullar, preocupat, que faltava un ministre, la noia del peix gros obrint un calaix de la tauleta de les intimitats trobà una targa meva d'aquell dia que tots quatre vem fem del viatge de noces. "I aquest potser us serviria prou!" va dir ella. Què va haver dit! Al cap de poc jo era ja un company més vostre. I d'ençà que em tenen al govern, ni la dona ni la familia em deixen viure. I jo que anava tan content a casa el sogre el dia que celebravem l'aniversari de l'armistici i deia a l'entrar:

- M'han fet ministre!

- De quins? - va preguntar el sogre abans d'explotar.

- De quins? Dels d'ara. No n'hi ha d'altres...

- Aquesta cara no m'ha enganyat mai. Sempre m'ho havia pensat que eres dels altres. I a casa som dels nostres! Jo no et puc, per ara, treure de casa, però hi tindràs un mal viure. Recorda-te'n!

La tranquilitat acabava de fugir de casa, almenys la meva. M'atacava tothom, la dona, sogres, parents, els veins no em saludaven, els vailets m'apedregaven...I la dona, la dona em va donar un ultimàtum: "No quan tinguis una oportunitat, demà, demà mateix has de plegar!" em va dir de bones a primeres. Jo no pensava mai de la vida que ser ministre fos tan mal vist. I la cosa és que no trobava el moment de plegar. No podia adduir un esgotament físic perquè la veritat d'ençà que sóc ministre, com que menjo molt fora de casa tinc una salut que fot fàstic parlant en plata. Quan hi ha forasters al davant, si no són dels seus, dels que és el sogre, la dona em diu quelcom, però quan quedem sols, "Ves a dormir al ministeri!" m'he hagut de sentir infinitat de vegades. Què et sembla? I tu, quina és la teva posició?

- Lamentable, lamentable. Les dones són un enigma, millor dit, la meva és un enigma. A mi el càrrec m'agrada. No sóc cap ministre extraordinari, però sóc un ministre com tants n'hi han hagut. Jo crec que n'hi ha hagut de pitjors que jo. N'ha estat molta gent de ministre ací. Devegades ha semblat com si s'hagués fet un ministre per acabar de fer el pes. ..Jo la única cosa que trobo a faltar, i ací hi ha la dona pel mig, són aquells barrets de dues puntes i florejats, i aquelles calces engalonades que es portaven abans. He proposat que es tornés a vestir com temps endarrera, però és cosa sabuda que no totes les coses que proposem s'accepten. A mi un ministre amb americana no em diu res. Un ministre amb casaca m'ho diu tot. I de cara a la gent, home! Un ministre amb casaca i barret florejat feia respecte, feia goig, imposava, el càrrec es veia. Era la diferència entre un ministre

i la gent que no n'era. D'un ministre vestit de ministre se'n feia cas, s'escoltava..."Ho ha dit el ministre!" deia la gent. Ara, de la manera que anem vestits la gent ens pren per homes com els altres ja que poden anar vestits com nosaltres empleats d'escriptori, manobres i estanquers. En canvi, qui d'aquesta gent ha portat mai casaca? No em diguis, home, no em diguis...Perxò ens llueix tant el pèl. Perxò la gent en fa el cas que en fa dels ministres d'ara...Quan vaig dir a la dona que m'havien fet ministre, ella pensava com jo en la questió d'indumentària..."Oh, Fortunat, ja et veig amb casaca i barret de punxes!" em va dir.

- Ui, ja no s'hi va ara vestit com abans...-li vaig contestar ja una mica apagat.

- Però quina mena de ministres sereu amb coll i corbata?! Que no veieu que ningú no en farà cas de ministres aixi...!

En va fer una questió d'honor d'això...I:

- Fortunat, plega...Fortunat no facis el ridicol...Fortunat que et mataran,vestit com els altres...

Jo, per a tenir pau a casa i perquè no era ben conceptuat sentir cridar al domicili d'un ministre, callava davant les andanades de cada dia i de cada nit de la de casa. A fora no n'havien de fer res de com s'agafava la dona que no anéssim vestits com els ministres de debó, que deia ella. Fins i tot, per a mantenir la pau, em vaig arribar a fer fer un vestit de ministre clàssic i me'l posava al entrar i sortir de casa. Vaig poder amagar la cosa uns dies, però els diaris quan portaven fotografies de sortides del consell ho tiraren tot a rodar. I:

- Tu no ets ministre ni ets res! - m'he hagut de sentir dies i dies.

I si jo volia salvar la situació dient que anava vestit igual que els altres ministres, ella em contestava a crits que si cap no començava a vestir-se com s'havia de vestir,que sempre més s'aniria amb americana com un vulgar burgès...I que jo hauria de començar a vestir-me com ca-

lia i que segur que els altres ministres seguirien. Els decrets, fets per gent vestida de ministre serien molt diferents dels decrets que es fan en còs de mànegues...Trobar una dona la qual a més dels defectes d'origen sigui tossuda és una mala cosa, amic. N'hi ha que en són per diverses causes de tossudes, per la forma de portar els monyos, per acomiadar minyones o pel gust de les maduixes. La meva dona se m'ha posat en contra per una qüestió de sastreria ministerial. Qui digui que les entenc, ment. Ment, o no ha tractat dones com la meva que m'ha arribat a dir:

" - I no em vinguis amb romanços fins que vagis vestit de ministre"

- Què et sembla?!

Eren els dos ministres delegats per anar a negociar als Ermots els que tenien la conversa anterior. Hi anaren. Begueren d'aquella font en la qual tant creien les parelles que s'havien declarat independents, i al cap de poc es veien passar pels petits barris del Territori, de bracet amb les pròpies, mirant-se amb el riure dels il.luminats, i declarant que les coses del món de fora per a ells eren com si no hi fossin. Un, però, es passejava del braç de la muller, amb casaca, pantalons galonejats i barret triangular amb les arestes ben florides...

Als Ermots Centrals hi ha relativament poca gent. La felicitat és de pocs, però els que encara la tenen, en tinguin poca o molta, no se la volen deixar perdre. Hi ha ciutadans que havien patit tant fora del Territori que amb una mica de felicitat ja en tenen prou. Són els feliços liberals. Els ermotans nats, com que desconeixen les misèries d'enllà les Grans Sorreres, són els que disfruten de la gran felicitat. Són els feliços totalitaris. Els que encara en volen més, són els feliços ultres. Els que fa temps que s'han empadronat, que han tingut d'anar-se guanyant la felicitat com si fos un ofici, són

els feliços progressistes. N'hi ha que no gosen voler ser més feliços del que són de por de perdre la felicitat que tenen. Són els feliços conservadors. Foren aquests que quan es declarà la independència al Territori van comentar:

"-Voleu dir? I si ho perdem tot?"

I tothom tenia por, tothom llevat dels fundadors i descendents que deien que si venia el govern amb males intencions, es deixarien matar al peu de la font. Els que en tenien més eren molts dels nou-arribats que sabien que fora dels Ermots la felicitat ve i se'n va. Que es veu enterbolida pels diàlegs sogra-gendre, o pels monòlegs de la primera, pel preu del peix, la composició d'un Ajuntament o l'horari dels trens. La parella feliç-feliç fora dels Ermots, tinguent en compte els misteris de tenir cotxe, els dels signes externs i els de les vagues, s'hauria de cercar amb llinterna com cercava algú amb cara i ulls el ciutadà Diògenes! I la gent no feia altra cosa que queixar-se davant la possibilitat de que s'acabés l'stato-quo.

- Això era massa bonic perquè durés...

- Ara que et veig riure cada dia, s'ha d'acabar? Jo a casa teva no hi torno. Sóc un nou-vingut però em sento tan nacionalista com el primer...

- M'ha costat tenir-te dia i nit al costat. I ara que t'hi tenia...

- Que vinguin, que vinguin a matar-nos perquè no ens volem deixar perdre la felicitat...

- Visca Numància!

Hi intervé tothom en aquelles converses, a colles pels carrers. Els dos ministres que havien d'anar a negociar callen, al veure la pena d'aquella gent que només volia ser feliç. Diuen que ells saben que el govern, com sempre, no s'acaba de decidir, que qui sap...

Molts s'agafen a qualsevulga cosa que senten que pugui permetre de seguir com fins feia poc...

-...i fora d'ací hi ha llocs que ningú s'hi ha ficat mai de com van i venen pel món, territoris que són si fa no fa com el nostre o més petits: Andorra, Mònaco, Luxemburg, Liechtenstein...per què no se'ns pot tractar igual a nosaltres que ni venem tabac, ni tenim casino, ni cap gran duc, ni cap príncep...

-Hi ha les Nacions Unides...

- No en formem part. No hem tingut temps. Ademéss si se sap per què volem la independència hi vindran totes les nacions ací unides o no.

- Contestarem, si el govern ve amb canons, les canonades amb somriures...

- Què diuen? Què diuen?...El senyor Bonjorn?

- Sí, aquell senyor de la barba que té aquella senyora tan rossa que diu que d'ençà que és ací és l'únic temps que ha pogut passar tres dies seguits amb el seu marit...

Entre la darrera onada d'immigrants hi havia gent que abans d'arribar als Ermots tenia grans influencies a determinades altures. S'anaren sabent amb el temps aquestes coses ja que mai ningú del Territori demanava, abans de la depuració, quin ofici o quines activitats tenien els que venien de fora. El senyor Bonjorn era un que si hagués contat la seva història,els Ermots haguéssin conegut un gran història. I el senyor Bonjorn diu:

- En altres ocasions, amics, jo davant una situació tivant com aquesta m'hagués arronçat d'espatlles i hagués dit "Què hi farem..." Ara no. I dic ara no perquè jo havia ja plegat de guanyar-me la vida com me la guanyava, però d'ençà que sóc ací m'he adonat que la cosa que estimo més del món és la meva dona. I havia passat anys que no semblava que dona tingués. Hi havien en la meva vida altres coses que em semblav n, dissortat de mi, més importants. Ara que l'he retrobada, ara que he tastat la felicitat de prop, dic, com vosaltres, que no la vull perdre. Encara no hem perdut. A fora d'ací hi ha qui sap qui és

Bonjorn malgrat m'hagiu vist tots mirant-me cada dia als ulls de la meva muller. Jo us portaré una solució contra la qual els canons no podran canonejar. He sentit que algú proposa destruir la font si el govern dóna la paraula als canons. No temeu. Seguiu com fins ara. Si les coses em surten bé i fins ara mai m'han fallat, no crec que ens treguin la felicitat del Territori...

Tothom acomiada al senyor Bonjorn. Aquells que havien repetit: "- Tan mal fet és ser feliç?" es tornen a veure somrient pels carrers.

Bonjorn toca influències.

-...i és clar els que s'han declarat independents són pocs, poquíssims comparats amb l'Estat que es diu que no vol que ho siguin.

- Jo sempre t'he tingut per un home seriós, Bonjorn, però això d'aquesta font...

- Us ho juro, senyor. Jo hi vaig anar desconfiat, escèptic, potser com molts, i ara us puc jurar amb el jurament que volgueu que aquesta font existeix i que si hom beu amb fe és feliç i és feliç precisament al costat de la dona que o no li havia fet el pes o no havia tingut temps de què l'hi fes.

- Jo, Bonjorn, si fos una cosa meva i pòu t'ajudaria. No sé com però t'ajudaria. Si ens declarem a favor dels Ermots ja saps que s'hi declararia en contra, i ara hem de mirar molt les passes que fem. Ells s'agafarien a qualsevol pretext per a fer sortir tot aquest armament nou que tenen que no saben què fer-ne...Els serveis que vas fer al nostre país quan actuaves d'espia major van ser uns grans serveis...Per què no fas un treball com el que ens va permetre millorar el tractat del blat...? M'has parlat de posar una bandera nostra al teu Territori...Mira, poseu-l'hi. Si van mal dades sempre podem dir que la bandera l'heu feta vosaltres...

Efectivament, Bonjorn havia estat un espia colossal, tant, que fins

més d'una vegada els caps de la diplomàcia dels països espiats havien felicitat el govern pel qual treballava Bonjorn per la netedat del treball de l'espía. Hi ha espíes que ho fien tot a fer-se tenir confiança renegant obertament contra el país pel qual treballen, contant intimitats de ministres i caps de govern...Hi ha qui pel perillós ofici fa actuar senyores de bons davants amb ulls negres, i que fumen tabac oloròs amb llarguíssimes boquilles...Bonjorn era un geni del disfraç i de la fotografia. Era una mena de generalíssim del disfraç. A Madràs passà com a capità rus al millor hotel de la ciutat rebent visites de tots els personatges de cara a l'Est; a Suïsa no sabien ja quin era l'Spinola varitable; a França es ficà a cuines de compromís vestit de passador de llet, i la millor informació l'obtingué de les cuineres...fins s'arrivà a dir, no fou comprovat, que havia assistit vestit de ministre a alguns consells de dos països nòrdic. Calcant un diplomàtic estranger a Roma, el sustitui amb molt èxit a l'apartament d'una famosa cantant. A molts llocs, que ja havien tingut els seus problemes amb personatges doblats per Bonjorn, no es gosaven obrir quan s'hi presentaven els personatges reals.

"Bé, vostè ho és o no ho és l'enviat especial de Mauritania?"

"-Caraí..."

"- Ni caraí, ni res. Se'ns ha enredat massa vegades, ja!"

S'arribà, en molts països, els més carregats de sospites, a tenir un arxiu complet amb les marques digitals de ministres i plenipotenciaris per a comprovar que el visitant anunciat era el de debó. En quan a les seves activitats fotogràfiques s'havien de veure per a creure-les. Va obtenir fotos de gent d'alts càrrecs en moments de compromís que, d'haver-se fet públiques l'escàndol hagués estat de molt mal arreglar...

" Si això es publica, no serà únicament el descrèdit, serà la revolució. Només faltaria que la gent veiés com passen les nits els nostres

homes d'Estat...

"-Així potser hauriem d'afluixar amb el tractat comercial...?

2-Seria la cosa més sensata"

I Bonjorn actuà novament. I actuà com mai ho havia fet en la seva llarga i important carrera. Ara no treballava per diners, ara ho feia per a conservar la felicitat d'un petit Territori que s'havia declarat independent per a no perdre-la i no tenia força física per a conservar-la. I Bonjorn fou cambrer, lampista, carter, telefonista, malster, taxista, mariner, mestrassa de claus. Posà en joc totes les branques de l'ofici d'espia de primera magnitud, instal.là microfons i màquines de retratar en els llocs més inversemblants...I en poc temps arribà a posseir una col.lecció de fotos de personatges de primera línia que si l'hagués venuda hauria pogut passar la vida que li restava, per llarga que hagués estat, amb ls millor renda del país.
I Bonjorn envià aquells rétrats a tota la gent retratada, però a cap personatge envià la seva foto. Cadascun dels que foren l'objectiu de l'objectiu de Bonjorn rebé un retrat d'un altre que no era ell, amb una petita nota que deia:"El seu retrat, amb una companyia com aquesta també circula".

Som a un nou consell de ministres.

- Jo faria intervenir la tropa, i no per a dir bon dia...
- Bé, sí, però no podem anar barroers a prendre determinacions.
- Sempre aquesta manca de decisió. Sempre aquesta por de passar de la ratlla!
- No és per anar-hi depressa la questió dels Ermots. Pensin que ens costa, de moment, dos ministres.
- Jo, la veritat, sempre trobava que erem massa de ministres.
- Hi ha gent que encara en voldria més.
- Si hagués d'anar per la gent, voldria un ministre per cada problema.
- Seriem el país amb més ministres del planeta...

- No comencem, no comencem...que això devegades sembla una penya de cafè! N'hem de parlar en calma de la situació dels Ermots, hem de sospesar...

- No ho sé, el veig que dubta, vostè. Jo si fos president...

- Veurà hi ha coses...Quants anys té vostè?

- Des de quan es demana l'edat d'un ministre als consells?

- Ho entendrà més tard. Ara digui'm la seva edat, per favor.

- Que s'ha pensat en jubilacions?

- No, home.

- Doncs no ho entenc, no ho entenc.

- Digui-li, home, digui-li l'edat al senyor president. Tant li costa!

- Diré l'edat. I si volen diré quants diners porto a la butxaca i a quin barber vaig...

- No, senyor ministre...el senyor president li demana l'edat i les preguntes del senyor president es contesten sempre.

- Setanta de fets. Què passa?!

- Llavors trobo natural la seva primera intervenció. Vostè no ha rebut cap envelop?

- Jo sempre en rebo d'envelops. La gent cansada de que els seus assumptes s'eternitzin al ministeri ja m'escriu a casa.

- No, no, un envelop especial amb fotos de gent coneguda...

- De fa un temps es parla de coses ací que, al meu entendre res tenen a veure amb la governació del país. Sí, he rebut unes fotos d'una meva néta que va fer la comunió el mes passat a l'església dels benedictins...Què volen més?

- No vull dir fotos de familia, sinó de gent coneguda, de ministres, en fi, i de governadors i de tota la cort celestial...Fotos de tota aquesta gent i amb poca roba o sense.

- Doncs, no.

- Així estem entesos. Senyors ministres, l'afer dels Ermots s'ha de

mirar des de punts de vista distints dels que s'han mirat fins ara. Com deuen saber als Ermots hi ha una bandera d'una potència estrangera. Ho saben o no?

- Sí, però hi ha altres coses.

- Sí, hi ha altres coses. Per tant, calma, calma. La tropa, de moment, almenys en acte de servei, no es mourà.

- Però...

- La tropa no es mourà, dic.

El ministre sord, que encara és sord i ministre, demana la paraula.

- Digueu-li que la derrarea vegada que va parlar ens va costar dos ministres!

- No tenim el ministre de l'Estalvi que en solia endevinar alguna, ara.

- Sí, no el tenim. A. darrera hora va presentar una moció demanant que s'apugéssin els sous als ministres. Jo li vaig dir que el país ho veuria amb molt mals ulls, però ell em va dir que o s'apujaven els sous o plegava. I va plegar...No podem anar barroers amb la declaració dels Ermots.

- I la indisolubilitat de l'Estat?

- No podem, per a mantenir aquesta indisolubilitat que tant el preocupa, primer, eliminar unes dotzenes de ciutadans que no s'hi poden tornar i, segon perquè segons com s'ho agafés segons qui ens podrien haver de batre amb una gent que s'hi tornaria i fort.

- Ací hi ha quelcom que se m'amaga!

- Miri, ministre Pere, vostè té setanta anys llargs i això encara que sembli estrany explica moltes coses.

Murmuris d'aprovació. Hi ha dos ministres que recolzen els arguments del ministre Pere.

- Aclarim posicions. La seva, ministre Pere, és qüestió d'edat. La dels dos ministres solidaris amb vostè, la comprendrem tots d'ací a un

moment ja que són ministres que passen les nits al ministeri.

- Segueixo sense entendre-hi res.

- Senyors ministres: tots els que hagin rebut fotografies comprometedores, que alcin el braç!

S'alcen tots els braços llevat de tres. El ministre sord l'alçà per solidaritat, a cegues.

- Ministre Pere, on passa les nits vostè?

- A casa sempre...gairebé sempre...També s'han de dir aquestes coses al consell?

- Així l'autor de les fotos que han rebut els altres ministres i jo mateix i gent que no és ministre, el va menysvalorar. Es va pensar que a la seva edat a vostè no se'l podria retratar, fora del seu domicili, en calçotets i samarreta. Ho entén o no ho entén, ara.

- Doncs jo, senyor president i si aquestes coses es valoren, tinc de dir que fora del ministeri sóc un ministre com els altres. Ara, que més espaiat, sap...

Cada ministre té fotografiades escenes galants de companys de ministeri. I cadascun sap que les seves de fotografies les tenen altres ministres. De por que tothom vegi les seves, ningú posa els treballs de Bonjorn damunt la taula. El ministre del treball en parla amb el de comerç:

- Les fotos que jo tinc abans de veure-les jo les va veure la meva muller. I menys mal que en les fotos que van venir a casa no hi havia les meves. De moment la senyora em va dir:

- Però, però no és el ministre Eduard, aquest...!

Jo, com que no sabia res de les altres fotos vaig dir que em semblava que sí, però que no s'hi amoinés que devia ser una foto trucada, i que era cosa de l'oposició. Deia que volia parlar amb la vostra senyora...

- I hi va parlar...Jo també vaig dir a la pròpia que era una cosa política. I menys mal que la meva muller no va veure els retrats teus que tinc jo! Ens han ben embarcat, Jaume. Però és que tinc unes fotos

teves, que no ho entenc. Si sembla que tenies el fotograf al davant i tu miressis a la màquina!

- Doncs mira que les que tinc jo de teves...també juraries que estas mirant a qui et feu el retrat.

- Es que hi ha moments que no saps on mires...

- L'home que ha fet aquests treballs - segueix el president- ha sabut el què feia. I tots vostès deuen haver rebut junt amb unes imatges de fer tornar vermell una nota dient:"O deixar en pau als Ermots Nous o la premsa de tot el món hi escampa aquestes i moltes altres fotografies!... Jo crec que nHhem de reparlar de l'afer dels Ermots Centrals.

- L'afer és greu. Es pot dir que aquest home té el govern despullat a les seves mans.

- Oh, si fos despullat sol...Es que el té despullat i acompanyat!

- Es podria fer un pacte.

- Això mateix, un pacte.

- Així enlloc d'anar-hi a fer baixes als Ermots, els hem de protegir.

- Vostè ho ha dit. Els hem de protegir.

- Al cap i a la fi es tracta d'una gent que no vol perdre la felicitat.

- I és missió del govern procurar per la felicitat del major nombre de ciutadans possible.

- Estudiarem un pacte. Ara,jo recomanaria al consell que en actes extra ministerials s'hi mirés una mica. Si no hi ha més remei, per a treure'ns una mica els mals-de-cap que porta governar el país, que fer alguna escapadeta, què us dirè jo, fem-la, però amb garanties. Poseu-nos almenys una barba postissa, pel bé del país...

Als Ermots Centrals Bonjorn té la gent reunida.

- No us poseu nerviosos. No hi haurà canonades. Tinc centenars de personatges retratats amb roba interior i sense.

- Com a les revistes que hi han a fora d'ací!

- Sí, però imagina't que enlloc de senyores a la fresca hi veiéssis ministres. Aquestes revistes es farien d'or.

- Jo abans de venir ací havia sentit a dir que aquestes revistes si no haguéssin fet sortir dones sense devantal haurien hagut de plegar.

-- No ho sé, diuen que paguen molt a les dones que es deixen retratar ventre al públic. Es una questió econòmica sortir a pèl a les revistes. I jo encara dubto que algun ministre, si tant el paguéssin, no es presentés en viu a la curiositat pública...

El senyor president del consella ha cridat a consell al ministre que ell creu de més confiança.

- No, no, jo penso encarregar el pacte a la tropa. La població diu que la nostra gent d'armes viu massa d'esquenes a les coses de cada dia. Tenim una oportunitat per a desvirtuar-ho això.. La tropa viurà un dels problemes del país i anirà a proposar un pacte als Ermots Centrals.

- Com tu manis, president, però a mi em sembla que la gent armada, que cobra per anar armada, és per a fer-les servir les armes.

- Concepció errada. La tropa no és com un sastre que ha de cosir, o un pintor que ha de pintar, ja que de ser així la tropa hauria de fer vuit hores tirant canonades.

- Però pot passar qualsevol mal-entès, que la tropa interpreti malament les ordres del govern, que no deixin dir a la gent dels Ermots, jo què sé. Un home amb una cartera de papers, si se li fa una mala contesta, pot cridar. Si es fa una mala contesta a un home d'armes enlloc de cridar, ja em diràs què farà...!

- No t'entossudeixis, hme. Una de les coses que vull fer és portar la diplomàcia a la tropa.

- No t'acabo de doner la raó, que sempre te la dóno, aquesta vegada. Es que no veus cap diferència entre una diplomàcia desarmada i una d'armada?

- Podem dir que la tropa vagi a negociar un pacte amb armes, però descarregades.

- I si és agredida?

- Segons les meves informacions la població dels Ermots Centrals és com la d'una casa de pisos. Et penses que es pot imaginar que s'atreveixin a agredir a la tropa? Si es diu que és una comunitat feliç, et penses que es jugaran la felicitat així com així? Si ho penses, penses malament. Després, jo penso portar al consell la popularització de les nostres forces armades. Jo crec que la tropa ha perdut popularitat al fer-la intervenir portant trens i treient basures quan hi ha hagit vagues de ferroviaris i de basurers. Els obrers han pensat amb tota la raó que fem actuar la tropa per a protegir la burgesía. Igual que quan ha intervingut per apagar focs...s'ha tornat a dir que és una tropa aburgesada ja que la majoria de boscos que es cremen són de propietats privades...

- Això és veritat, veus.

- I no val a dir que si es crema el bosc, la terra quan plou no fa la feina que ha de fer i els camps se'n ressenten...

- Que també són propietat privada, com ho són les autopistes, els supermercats, els blocs de pisos, les indústries, les mines...

- Ep, ep, ep, si no hi haguéssin aquestes coses no hi hauria gent treballant...O sigui, burgesia sí, però proletariat també.

- Bé no em diguis que siguem un govern proletari, ara!

- Segons com es miri, ja veus. Si no hi hagués gent que treballés, com podrien pagar els impostos la gent que la fa treballar? Has parlat de propietat privada. Bé, en darrer terme el propietari de tot és l'Estat. Si tu tens una casa i no pagues contribució, ja veuràs a fi de comptes de qui serà la casa. L'Estat te l'embargarà.

- Ui, això ens portaria molt lluny. L'Estat, l'Estat...l'Estat què és? Un feix de papers.

- No, l'Estat som tots.

- Així jo mateix m'embargo la casa, i, al passar a l'Estat, que som tots, la casa torna, en part, a ser meva!

- Clavell, avui tens ganes d'anar tard a casa. Jo t'havia fet venir per a exposar-te enviar la tropa a negociar als Ermots i tenir el teu vot al proper consell, i acabar aviat. Et parlo de tenir el teu vot perquè aquests ministres nous són discutidors. I m'agrada que en siguin, no et pensis, però que en siguin en coses que es puguin discutir. Ara han d'aprendre a entendre que n'hi han que no es poden discutir i que s'han de carregar en compte a la política. L'Estat mateix no és altra cosa que un cos politic...

- Acabem, doncs, i compta amb el vot. Ara, m'ha quedat una cosa penjada, president. Tu m'has dit: si tens una casa i no pagues contribució...I si no sóc jo sol que no pago contribució?

- Més cases que embargarà l'Estat.

- I si no en paga ningú, de contribució?

- Llavors, a l'Estat que el governi qui vulgui...!

Sí, s'encarregà a la tropa anar als Ermots Centrals a fer, amb diplomàcia un tanteix i, eventualment, un pacte.

El comandant vol aclarir colls amb el senyor president.

- Bé, quan vostè diu a un militar que s'ha de ser diplomàtic, què vol dir...?

- Home, tractar l'afer com si hagués de tractar-lo amb guants, sap? No és cap decissió militar la seva encara que per motius especials sigui vostè qui hagi d'actuar...Dissimulació, sagacitat, no mostrar totes les cartes a la vegada, soportar somrient una mala disposició, ser prudent, soportar amb un: "No és res" qualsevol trepitjada, fer treballar la mà esquerra, en fi.

- I si s'arriba amb un no contra un si?

- No arribar-hi. Vostè va a negociar un pacte. Un pacte pot ésser un

benefici a mitges, o un gros benefici per l'un i un petit benefici per l'altre. I si es tracta d'aquest darrer cas i el poc beneficiat és l'altre, el diplomàtic ha de fer veure al pactant que tot el benefici és per a ell. M'enten, comandant?

- Entenc més amb bombes, jo, senyor president. Ja sé que la tropa no acostuma a saber secrets d'Estat...No, no, al dir la tropa vull dir la tropa de baix,i a la tropa hi ha un estament que és el que fa perdre i guanyar batalles: els sergents. Són els que tenen el contacte amb els que van al davant. I a mi, que a la guerra no em fa por res, els sergents sempre m'han fet por. Un oficial creu a un superior. Un sergent, moltes vegades, va per a ell. I ara que en parlem, un sergent cobra poc. I un home que cobra poc no treballa a gust. I n'hi ha molts de sergents.

- Home, comandant, menys cobren els soldats i són els que fan la feina!

- Però els soldats quan acaben el temps que en són se'n van a casa que és allà on s'està més bé. I els sergents es solen quedar...

- Però si vostè dóna ordres concretes, i aquesta vegada no hi ha d'haver canonades...

- No sabria què dir-li. Els sergents em fan por. Ja li he dit, devegades van per a ells, fan de general. I voler fer fer de diplomàtic a un sergent...

- El cap de la diplomàcia serà vostè. Vostè és casat i suposo ben casat.

- Sí...però molts oficials són solters, i hom sap que als Ermots hi ha una font...

- Falòrnies, comandant, falòrnies. Als Ermots només oficialment hi ha un cas de independència...

- Aquella font em fa dubtar...I tinc molts sergents casats que, com he dit, cobren poc, i els casats que cobren poc, siguin sergents o no, no tenen del matrimoni el mateix concepte que en tenen els casats amb dones que van i venen de plaça bé...Jo no he arribat a entendre

mai perquè hi ha dones que es casen amb sergents. No sé no sé que es pensen les dones del matrimoni. N'hi ha que creuen que el matrimoni ho ha d'arreglar tot i per això es deuen casar amb sergents...I si aquests venen als Ermots i es creuen el què es diu de les virtuts de la font...

- Jo, oficialment, per a decidir una votació o originar un decret, puc donar una versió adobada de determinats fets, però particularment devegades dic la veritat. I dic devegades perquè si fa massa dies que faig arma de la veritat adobada, de la veritat política, més d'un cop he defensat a tot defensar que el preu del peix era correcte i que les perruqueres de senyores,que ens tornen les dones com si sortissin de la capça, cobraven poc. Això al costat de dir que Bismark fou l'autor de la Divina Comèdia, i que el sexe de diverses plantes s'hauria de rectificar...Un roser, que és nom masculí, fa roses que és nom femení, i una clavellina, femella, fa clavells, masles. Li dic tot això perquè més d'un cop el virus polític em fa navegar en moltes coses, però ara que fa dies que no he cridat ministres a consell i estic més aviat centrat, li dic que particularment no hi crec jo amb les propietats d'aquesta font. L'aigua, sempre és aigua. Sí, és una gran cosa per a convertir un terreny de secà en terreny de regadiu, però prou. Vostè no farà mai cap bon brindis amb un got d'aigua a la mà, ni farà envestir la tropa a un enemic superior en nombre, a base d'água. Quantes caves sap, comandant, que s'hi tingui aigua guardada anys i anys...?Ja em dirà l'aigua que s'ha necessitat per anar i venir de la Lluna, i per a fer transitar platets voladors...I creu, vostè amb els platets voladors?

- No puc contestar. No sóc d'aviació, jo.

- Es igual, són mandangues el què es diu de l'aigua de la font dels Ermots. Es una aigua com les altres. La que és diferent de l'altra és la gent que en beu.

- Jo em sento molt honorat per la missió encomanada, però també tinc de dir que a la tropa, i aquesta vegada al dir la tropa vull dir la tropa de dalt, la tropa de grans galons, se l'ha tinguda molt temps oblidada. Fa anys que no hi ha generals al govern...

- Veurà, comandant, els moments, ara, són delicats, potser delicadíssims. Les coses s'han de mirar amb lupa, s'ha de mirar bé on es posen els peus, si qualsevulga decisió del govern pot o no fregar la susceptibilitat de l'exterior...i es va considerar que mentre duressin aquestes circumstàncies era perillós tenir generals al govern. Ja sap que més d'una vegada un general enutjat per qualsevol debat al govern no s'hi ha pensat dos cops a tirar la tropa al carrer. No, no,no hi poden haver cops de gènit ara. A més, en aquests moments no ens podem batre amb ningú. Els que mai ens han pogut veure i que encara no ens poden veure ho aprofitarien per anar a favor dels altrés, fossin qui fossin...Tenim problemes econòmics, i per a tractar-los, almenys per a parlar-ne, tenim un ministre economista; el ministre dels Esports encara es pot veure a estones perdudes anant en bicicleta; el de Sanitat, hauría de ser metge; el d'Agricultura és entès amb pollastres artificials; el de Cultura, segur que ha anat a estudi; el d'Afers Extrangers ha anat a Andorra la mar de vegades; el de la Governació dorm amb dos policies, i el de Treball és el que té més treballs de tots. I, tots, tenen problemes diaris a resoldre...Què hi farien ministres militars al govern amb aquests problemes? Per altra part no podem pas tenir ministres militars esperant que es faci alguna guerra, sense fer res. A més, en els consells sovint es discuteix, i fort. No es passa de cridar, però. Si quan es crida hi ha un home d'armes i en porta, podria voler fer valer la seva opinió, ultra cridar, amb armes a la mà...Perxò, repeteixo, ara es vol donar

una avinentesa a la tropa perquè el poble la miri amb més bons ulls que aquests darrer temps, portant a cap una missió purament diplomàtica. La tropa, i en aquest cas vostè que la comanarà, s'ha de mentalitzar amb el fet que hi ha un territori petit, molt petit, que s'ha declarat independent...

- De tota manera, senyor president, serà una independència petita.

- Es igual. Després d'una de petita en ve una de grossa. Els nostres pagadors de contribucions són una gent que es deleixen per a fer allò que veuen fer als demés, i si es posés de moda declarar independències haurien de plegar. Doncs aquest rebroll d'independència degut a raons especials -la cosa, per ara, ens ha costat dos ministres- no es pot tractar manu militari, a canonades.

- Es això que no acabo d'entendre. Jo...

- Veig que dubta, comandant. Tingui...miri...Si actuem amb armes o barroerament, miri els diaris de tot el món, si no ho deixem, com és natural publicar a n'els d'ací, què publicaran!

I són mostrades al comandant les poderoses armes de Bonjorn.

- Però, senyor président!

- Sí, ens tenen agafats. Si aquests retrats surten als diaris...

- Però fins el ministre Pere!

- Són dones contractades per l'oposició.

- Però vostè, senyor president, un home polític cent per cent, si aquestes dones donaven facilitats massa depressa, no es podia pensar...

- Comandant, en segons quines activitats no et pots pas entretenir en demenar el carnet del partit!

- Jo, de segons quins ministres, la veritat ja n'havia sentit fums, però de tants...!

- Ja li dic que va ser cosa de l'oposició.

- Doncs miri que l'oposició té una secció femenina molt ben surtida.

- Tractar amb dones que no coneixes prou bé, tard o d'hora sol acabar

malament. Ja hi sol acabar amb les que coneixes...I no obstant no es pot passar sense. No hi ha decrets que hi puguin amb això. Quan un home marxa bé, quan un negoci floreix, quan un prepara un decret per a deixar parada a la gent, surt una dona que no s'hi comptava que alguna força misteriosa et posa al davant, i marxa, negoci i decret se'n van a daltabaix. De tant en tant algú n'endevina alguna. Ja fa anys, precisament anat als Ermots amb caràcter particular, un general en va tornar amb compromís de casar-se. Era un general solter i el govern no s'hi podia pas ficar amb qui es casen els generals. Ha estat perillós contradir els generals en aquest país, ja ho sap vostè, per un no res fan sortir els canons al carrer...Doncs aquell general la va endevinar, veu. Aquella noia que va portar de prop dels Ermots es convertí amb la millor generala del país.

- Però és que als Ermots les dones es troben així com així?

- No ho sé. Ni se'n parlava dels Ermots, ni als consells ni a fora. Es ara que s'ha intentat saber-ne coses, i tots els consultats hi diuen la seva. De totes les versions que hem pogut recollir n'hem fet una. Sembla que prime r hi anà una sola parella i que el pare de la noia no volia que s'aparellés amb qui ella volia aparellar-se. Es diu que només tingueren descendència masculina, i que quan la descendència fou major d'edat es provei de dones que trobaren prop del Territori amb consentiment o no de les proveïdores. Si la cosa s'hagués aturat ací, com que eren pocs i en un rodal gairebé desconegut es podien haver declarat independents faria anys i ningú n'hagués fet cas. Però es va córrer que allà hi havia la felicitat...allò de la font, sap?, i gent de fora els Ermots que l'havia perduda la felicitat, la volgué retrobar, i el rodal es veié desbordat. I fou davant el perill de perdre la felicitat que la gent del territori expulsaren immigrants, murallaren la comarca i es declararen independents. I es veu que hi anà gent de gran categoria enmig dels cercadors de

felicitat com la que ha obtingut aquets retrats que poden portar consequències fatals. I no es pot arreglar amb un canvi de govern perquè els retrats comprometedors són molts i comprometen a moltes families de les que es diu que manen més que el govern i que seguiran manant hi hagi el govern que hi hagi. Però hi ha més coses. Entre la gent que s'expulsà del territori hi havia personatges de primer pla i que segons ells tenien tot el dret a fer als Ermots unes cursets de felicitat. Jo vaig ser pregat de concedir una audiència a un personatge d'aquests al qual no la podia negar. El govern és quelcom més que una colla de ministres. Devegades ens dóna una cà una gent determinada per a portar a cap un tractat comercial, un bon tractat, sap? D'altres, calen referències d'algú que s'ha de nomenar ambaixador a determinat país, o què li diré jo, es fa necessari que algú convenci a la gent de fer una vaga o de què la vaga no es faci. Es molt complex governar. I més ho és si s'ha de governar a gust de tothom, cosa del tot impossible. Nosaltres ja ho saben i quan fem decrets, diem: "Ara s'enfadaran els de baix, o ara s'enfadaran els del mig, o ara s'enfadaran els de dalt i, més d'un cop, ara s'enfadaran tots!" Algun cop un decret s'ha de fer de cara a tenir content a qui ha fet un servei al govern. El personatge de l'audiència era un d'aquests. Va començar:

-Vostè és feliç,senyor president?

-Pse...- vaig contestar posant-me a veure venir.

- Vostè no es vol definir, com sempre. Potser la pregunta ha de ser: Vostè creu que no hi té dret tothom a la felicitat?

Jo sóc politic, ja ho sap comandant, i pensant que qui sap què em venia a demanar aquell home, vaig dir:

- Veurà...

- No preguntaré diferent: Vostè creu que jo no tinc dret a la feli-

citat?

No sé per què em vaig pensar que en aquella visita hi havia faldilles pel mig. Un president d'un Consell de ministres no és el més idoni per a ficar-se en questions de faldilles de tercers, però aquell home era aquell home i potser seria per a mi més fàcil tractar un afer de senyores que de projectes d'autonomies, d'aigues contaminades o d'una vaga de procuradors de tribunals.

- Clar que hi té drat.- vaig dir.

- Jo, i altres.

- Tothom hi té drat, i vostè potser més que ningú,..Però vostè creu que jo hi puc fer quelcom perquè vostè i altra gent sigui feliç?

- Sí, i per això he demanat audiència.

- Vostè no n'hauria de demanar mai d'audiència. Si no es pot dir que ací és ben bé a casa seva, poc se n'hi falta, ja ho sap. I si de mi depen que vostè pugui ser feliç si no n'és que en dubto perquè ho té tot: posició, fortuna, amistats, influència, una senyora de bellesa ascendent....Molta gent s'hi emmiralla amb les seves coses. Les vegades que he sentit dir a ciutadans que se'n faria creus:"Sí, és una corbata com la que porta el senyor Bernat", i "El senyor Bernat també els porta aquests mocadors al coll..."

- Sí, tot el què vulgui, però hi han altres coses que fan la felicitat. Ja ho sé que la gent s'encorbata i s'ensabata a la meva manera, que s'encamisa com jo...o sigui que jo ja em tinc d'habillar i anar pel món pensant amb la gent, si prenc absentes, es posa de moda prendre'n, si em passejo amb una flor al trau, la gent se n'hi posa...em van donar una fortuna per a fer propaganda d'una marca de samarretes i tot el país en porta...

- Si, miri, jo també les duc...

- Jo ja no sóc jo. Sóc el meu prestigi. I tot aquest prestigi, al costat de viatges, reunions a les pistes i altres coses, m'ha despresti-

giat a casa.

- No em digui!

- Amb algú de casa que al final he vist que és quelcom més que treure una moda de mitjons, que presidir consells, que establir contactes o desestablir-los, que crear amistats o enemistats...En fi, senyor president, hi ha la meva dona pel mig. Un dia entre l'aiguabarreig de càrrecs i "vist-i-plaus" vaig tenir un moment lluminós i vaig pensar: "Aquesta és la meva dona!". Els càrrecs, els problemes dels altres, el color de les sabates i els models de cotxes, havien pres el lloc de la meva dona. Jo em pensava que un home com jo no se n'havia de preocupar massa d'aquestes coses, que la dona era la dona i que s'havia de fer càrrec amb qui s'havia casat, però he vist que no és veritat. Al principi quan ella mig adormida em deia:" Que no tens reunió anit?" no m'hi preocupava massa. Després vaig anar sentint: "No, avui tens reunió, que no te'n recordes, Bernat?" Sí, tenia reunió i primer va ser la reunió que res. Fins que un dia vaig sentir: "No, avui la que tinc reunió sóc jo!" Aquell dia vaig fer una mena de balanç mentre la meva dona es reunía i vaig veure que el meu matrimoni estava a punt de fer fallida. Si posava al passiu el temps passat en viatges, reunions i gravant marques de roba interior a la radio, i a l'actiu el passat amb la meva dona, la fallida era clara, clarissima.

- Senyor Bernat, jo sóc un politic nat i, en el meu cas el nat és un nat autèntic. El meu pare fou el diputat que en fou més temps del país, i la meva mare també era diputada, i tant complidora que si es descuida una mica em té en ple Congrés. Va anar de minuts. Gairebé vaig sentir el final de la seva darrera intervenció quan va dir:"...i lamento no poder acabar la meva intervenció per manca de temps..." Algú se suposa de l'oposició va comentar:" Això són excuses. Ací quan es comença una intervenció s'acaba!". La contesta de la meva mare fou, ja deixant el seu escó: "Si vostè, senyor, estés de nou mesos com jo, en faria tres que no el veuriem pel Congrés!" Tots els diputats dempeus van aplaudir

a la mare. L'oposició només va aplaudir l'embarràs. I com a tal polític que sóc, quan em vaig casar vaig avisar a la dona i li vaig dir: "Hortènsia, pensa que jo sóc politic, i que la politica no deixa massa temps per carentoines. I ella s'hi va conformar. Tant, que moltes vegades quan arribava de viatge a provincies o de l'estranger, em deia amb tota la bona cara que podía: "Què, has politiquejat bé?". Per tant, senyor Bernat jo no sé bé què fer davant d'un cas marit-muller que hi hagi disparitat de criteris. Jo...

- Doncs està a les seves mans fer-ho.

Jo, encara que hagi nascut politic, vaig pensar diverses coses. El pensament ens corra molt als politics. Malfiis d'unpolític amb pensament estàtic, comandant. I, al cap de temps d'essar-ne de politics, els politics han de pensar malament. Jo vaig pensar que aquell home em necessitava per a tramitar un divorci d'execució ràpida...que per mor del meu càrrec potser interessava fer comprendre a la seva muller que allò que ella es pensava que era un oblit, era un excés de treball i s'ho havia d'agafar com un honor...I sense prometre res, vaig dir: "

"Senyor Bernat, vostè dirà..." No deia ni si ni no, ho entenc, comandant?

- Entenc, entenc...

- Doncs sí, senyor president. La solució del meu problema i de molts semblants al meu està a les seves mans. I no dic a les mans del govern perquè tots sabem que les mans del govern són les seves de mans. Vostè sap que jo conec tota mena de gent. Tant m'haurà vist de bracet amb la senyora d'un ministre estranger, com fumant un puro amb un anarquista.

- Sí, i ja que estem, em penso, en pla de confidències, això darrer se li ha criticat una mica.

- Mal criticat, senyor président, mal criticat, i falla dels que critiquen i de tots vostès...dels seus ministres. Els seus ministres, en

actes oficials, baixen a les mines i els plau retratar-se enmig dels minaires, o visiten centres agrícols o van a posar primeres pedres i es retraten amb proletaris del camp o amb manobres. I en aquella gent dels retrats n'hi ha més que no es pensen d'anarquistes. Doncs si s'hi han retratat oficialment i només hi han passat al costat d'ells els curts moments de retratar-s'hi, en treurien molt més profit i en sabrien més coses, que ara no en saben cap, si hi fuméssin un puro a la taverna o al cafè del port. Un anarquista davant d'un jutjat o de molts ministres dirà les coses que pugui. Fumant un puro a la taverna, mà per mà, dirà ho tot. Vostès saben les coses a través dels diputats i els diputats saben les coses que els diu una part petita de gent. Hi ha molta gent que passa sense diputats, que te problemes que no els hi diu als diputats...

- Senyor Bernat, no em dirà que hem de ser un govern anarquista!

- No, si he dit que fumo puro amb anarquistes ha estat per a dir-li que en fumo amb molta gent, encara que no en siguin d'anarquistes, que com e molta gent, vaja. I hi ha gent amb la qual parlo de coses que no es solen dir als ministres els quals sempre o gairebé sempre esperen ,al parlar amb homes com jo, que es parli de quan hi haurà modificació de canvis, a quin preu s'haurà de pagar el blat d'importació, i de si és convenient celebrar aniversaris de revolucions estrangeres d'una manera oficial. Doncs amb algú que hi puc parlar de coses que no arriban als ministeris, com de la berruga de l'alcaldessa i de com s'ha d'estovar una cama de pop, li vaig contar el resultat d'aquell balanç matrimonial que li he dit fa poc. El sabem jo, ell i vostè. I ell em va donar la fòrmula per a passar d'un balanç amb números vermells a un bon balanç...Esperi. Em va confiar que al país hi havia un lloc on la felicitat hi era garantida. Del lloc se'n deia els Ermots Centrals...Esperi. Sé que temps endarrera el govern va fer un mal negoci amb el petroli als Ermots, però Els Ermots que jo vull

dir són uns altres. Em va contar casos tinguts com a impossibles, i me'l vaig creure. Ho vaig deixar tot, i:

"-Carmela- vaig dir- S'han acabat les reunions. D'ara endavant només em reuniré amb tu"

I vam anar als Ermots Centrals. Sí, hi havia la felicitat, la manera de redressar un matrimoni o un festeig, és igual, però ho vam saber tard. Millor dit, ho va saber molta gent, que n'hi ha molta, senyor president que cerca la felicitat, i als Ermots no hi havia felicitat per a tants infeliços. Jo, com que ho havia deixat tot, no vaig poder fer promeses crematístiques les quals, dit sigui de pas, no interessaven a l'habitatge dels Ermots. Davant l'allau diària de gent que volia deixar les misèries de cada dia, els indígens van privar l'entrada al Territori primer, i van expulsar del mateix els darrerament entrats. Entre ells hi era jo. I van fer més, encara. Van declarar el rodal independent. Jo vaig intentar dir-lis que allò era una bogeria, que el govern no s'ho deixaria veure, que intervindria en l'afer i que ho faria a la violenta...Em van contestar que el govern no se n'havia preocupat mai dels Ermots, i que si era un bon govern no hauria de permetre que ells perdéssin aquella felicitat que tenien. La felicitat no era més que una font de virtuts que ho arreglaven tot, però era una font de capdal escàs...No hi ha felicitat per a tots, però jo penso que es pot fer de més i de menys, senyor president.

- Senyor Bernat, és la primera noticia que en tinc de tot això. Jo en creuré o no això de la font, encara que si ho diu vostè...Sí hi ha el cas de gent que vol ser feliç, no ho sé, potser es pot obtenir un "passi" per a gent com vostè...però hi ha també l'afer d'aquesta independència que diu...no sé quines conseqüències pot tenir. Li prometo ocupar-me'n en el primer consell...M'ha agafat desprevingut per a donar-li una solució al comptat...

- I així fou, senyor comandant, que em vaig assabentar del cas dels Ermots. El vaig plantejar al consell diverses vegades. Vam acordar enviar-hi dos ministres per a informar-se sobre el terreny. No tornaren. Quan ja preguntava al consell pels dos ministres:"Ja tornaran!" se'm responia. Eren, la veritat sigui dita, dels ministres que deien menys coses. Més tard ens van fer una carta conjunta. Es veu que un d'els dos s'emportà paper amb membret del ministeri i s'aclaría al començar la lletra:"No es pensi, senyor president, que hagim vingut ací per a formar cap govern. Ho dic per la capçalera de la present. El ministre Fortunat em va convéncer de portar-nos-en les dones. Jo ja sap que quan era ministre els viatges oficials els feia carregat de secretaries, sí ja sé que vostè em deia sovint que me n'emportava masses. També m'ho deia la dona això...Vam fer el viatge, el matrimoni Fortunat i el meu. Per cert que la meva dona em va dir que ja era hora que se'm veiés amb ella en un viatge enlloc de ferlo acompanyat d'un equip de secretaries. Arribarem als Ermots Centrals i les dues dones, de moment ens volien matar, i això que el ministre Fortunat, el qual soscriu tot el que jo dic, va fer l'entrada als Ermots Centrals vestit de ministre d'abans de la guerra. Ens ho haguérem de sentir tot, tot:" A París i a Rotterdam, amb les secretaries, i en aquest racó de món que només hi ha misèria amb nosaltres" Però vam començar a veure gent aparellada que caminava mirant-se, que no donaven cap importància a la manera de vestir-se, de pentinar-se ni a les agulles de corbata o a la marca de mitjons. "Ens han portat a un manicomi per a deixar-nos hi!" gemegava la ministra Fortunat. Algú que passava amb cara d'il.luminat la sentí i va dir: "Beguin, senyors, beguin" senyalant una font, la font que s'havia de convertit per a tots quatre amb la font de la felicitat. La senyora del ministre Fortunat va tenir de beure més que les altres, però a la fi declarava: "Encara que no et vesteixi més de ministre, em tindràs sempre més con-

tenta i al teu costat". La font existeix, senyor president, i té les propietats que la gent jura que té. I Els Ermots tenen tota la raó del món a declarar-se independents. Vostè que va néixer diputat i que primer és la diputació que res, en pot dubtar, però jo li dic que amb la meva dona som com carn i ungla, com en són el ministre Fortunat i la seva. El pacte que haviem de fer ja l'hem fet. Han guanyat Els Ermots! Si hi ha algun ministre que estigui violent a casa seva o hi estigui la dona amb ell, que vinguin, no s'hi pensin dos cops. Ara, si això ha de fer anar malament el govern i, de rebot al país, que segueixin governant i vivint com puguins a llurs cases. Nosaltres dos hem decidit quedar-nos ací,primer perquè creiem que el govern marxarà igual sense nosaltres i potser encara marxarà més bé. Nosaltres dos, ja ho sap vostè, senyor president, erem d'aquells ministres que demanàvem poc la paraula i quan la demanàvem no ens la donàven, i, segon, perquè ens hem donat compte que la pau conjugal és per a nosaltres millor que tots els consells de ministres que portem fets. Els ministeris i els governs passen. Les dones com la meva i la del ministre Fortunat sobreviuen governs i ministeris..."

- I Els Ermots temerosos de que nosaltres els obligéssim a desindependitzar-se, ens amenassen amb una col.lecció de retrats que si no hi fos jo pel mig i gent d'altíssims càrrecs de l'Estat, donaría un premi a l'autor. Tal com estan les coses no podem fer res per la força per dolorosa que sigui una desmembració de territorimestatal. Sí, em pot dir, senyor comandant, que potser hi han territoris al país que el govern desconeix que hi siguin i que són independents sense haver-s'hi declarat. Són rodals sense llum, sense escoles i sense guàrdia nacional, que no paguen contribucions, sap? Hes haurien de pagar amb gallines o blat de moro, si en tenen, que es desconeix...Es

tracta, doncs, com li he dit, de fer un pacte, o de preparar-lo, amb la gent dels Ermots Centrals. Adhuc es pot dir que el govern podria fer els ulls grossos amb la declarada d'independéncia a canvi dels retrats i de que gent com el senyor Bernat hi puguin fer temporada. Ja veurem ells què diuen.

- Ells, senyor president, amb el retrats ja tenen el text del pacte a les seves mans. Jo del què tinc por és que además de la independència no demanin diners.

- Segons es diu, ells són feliços sense.

- Segons la meva humilíssima opinió una independència que ben poca gent la coneixería, és barata tinguent en compte el contingut de les fotos. S'hauria d'estar preparat per si demanen més coses...A mi una vegada m'encomanaren una missió armada que per endavant sabia que era perduda, però com que sóc disciplinat la vaig fer. I ara portaré a cap la que vostè vol d'intervenció encara que tingui els meus dubtes sobre el bon resultat de la mateixa. En aquest cas, una intervenció armada seria ideal i definitiva tinguent en compte que l'enemic no s'hi tornaria. Ho haig de dir.

- De cap manera! O vol tornar a veure els retrats?

- No, no, ja els he vistos. De tota manera, senyor presidents, ningú es va donar compte de que se'ls retratava?

- No s'hi vulgui trobar. Hi ha moments que potser fins i tot sabent que existeix un retratista no se'n faria cas. La carn, comandant...

- Sí, va carissima segons la meva senyora.

- No, no vull dir la de plaça. Vull dir l'altra. La carn és flaca...

- Ah...!

- Jo la cosa que voldria saber és qui és el retratista.

- Si és un retratista d'ofici tindrà coses exposades...

- Es una idea. Es podria simular una inspecció sanitària i mirar casa per casa.

- Es una altra idea, però els negatius aquest retratista no el deurà tenir a casa.

- Ara la idea l'ha tinguda vostè.

- Vosté, senyor comandant, faci allò que més bé li sembli. Ara, s'ho fiqui al cap, res de canons des!

- Sí, si, guants, diplomàcia...

- Una darrera cosa. Els Ermots Central m'han dit que hi ha una bandera estrangera. Ací sí que cal moderació, mà esquerra, tacte...La cosa perfecta és que l'hi donin. No l'agafi. Si l'agafa s'ho pot agafar malament el país de la bandera i fer-ne un pretext per una intervenció armada. I si ho fa ja sabem qui ho farà després. I ni donar una independència, ni no donar-la ha de representar cap estat de guerra. Pensi que algú dels Ermots es diu que té contactes amb elements que poden fer mobilitzacions. Entesos?

- Si tinc de dir la veritat, no.

- Senyor comandant, és una ordre.

- Llavors, entesos.

Som als Ermots Centrals. Els ermotans que van declarar la independència no s'hi amoinen amb la declaració. Ja l'han feta. Els que seguixen pensant i més pensant amb les possibles conseqüències de la declaració són els nou entrats, els que arribaren al Territori a amansir temporals de matrimoni, que trobaren la pau perduda i la nova felicitat, que sempre és millor que la primera, al rodal, i que tenen por d'haver de tornar, segons com vagin les coses, al calvari d'abans.

- Potser ens vam precipitar, senyor Bonjorn, al declarar-nos independents...

- Tenim una arma tan poderosa que en podiem haver demanat dues de independències...Es com si el govern s'hagués d'encarar amb una esqua-

dra de "polaris" i ell ataqués amb una de fusta. A mi, deixant a part que jo la vull pels Ermots l'arma dels retrats, me'n donen una fortuna. I la gent no la dóna així com així una fortuna...

- Ja veurà, quan creu que ens en pagaria el govern d'aquests retrats

- Senyor Barneda, vostè abans de venir ací havia estat banquer, i encara n'hi resten senyals. I ací ja fa temps que els diners no serveixen per a res. Són la nostra llibertat, aquests retrats, la nostra felicitat, la nostra sort...

- Jo sóc el primer que he trobat l'equilibri d'esperit entre vosaltres, però si al final el govern pren militarment el Territori, cosa que nosaltres bo i aliats amb la felicitat no ho podrem evitar, si ens els venguéssim, aquests retrats i en dónen tants diners, tothom dels Ermots podria viure,fora d'aci, com un rei.

- Els retrats no es venen. Es el nostre tresor nacional. Fins ara jo pensava fer un canvi, retrats, per independència. Ara, no. Ara dic: Independència, sense retrats. Independència, amb els retrats a punt per quan aquella perilli per si entra un govern que no mantingui els pactes internacionals de l'anterior.

- Senyor Bonjorn, senyor Bonjorn, ací s'erra, vostè. Tindrem la llibertat assegurada tant com governi el govern retratat. Si puja un govern nou, i un dia o altre pot pujar ja que un govern per bo que sigui no és hereditari, la publicació dels retrats a n'el nou govern no l'afectarà en res, sobretot si puja un govern format per la gent que ara és a l'oposició...

- L'oposició governarà o no governarà, depen del govern que faci les eleccions. Però tingui present que la meva galeria fotogràfica compromet a tota la plana major del país, plana major que s'ha demostrat és inamobible per canvis de govern que hi hagin...

L'ex banquer Barneda no es deixà convencer del tot. Els diners

l'havien tingut tan presoner quan era banquer en actiu, que tenia l'ànima banquera, i de tant en tant l'ànima li trobava a faltar comptar bitllets de mil. Si la venda del tresor fotogràfic dels Ermots representés una quantitat moderada, ell no hi pensaria en la venda ja que quan banquejava ja n'havia tingut potser més que moderament, de diners, però la possible venda d'aquell tresor en forma de gent de pes deshabillada podria significar un dineral tal que valia, segons Barneda, més que una independència. La muller del banquer era de la mateixa opinió que ell.

- Sí, jo aquí hi estic bé, però aquelles sortides de l'opera que tothom et veia tan mudada...! Jo, si fos de tu, en parlaria amb els Cruanyes els quals també n'havien fet rodar molts de diners.

- Vols dir?

- La senyora Cruanyes, en confiança, m'ha dit que si els papers no haguéssin baixat tant, al seu marit no li hagués passat mai pel cap de venir als Ermots. Ell, diu la senyora Cruanyes, només comprava paper a la baixa pensant que un dia podia estar a l'alta. Es veu que en comprà massa. Ella ja li deia:" Cruanyes, crec que compres malament...!", però ell li contestava que una cosa era entendre amb roba, que amb això sí que les senyores hi entenen, i l'altra és entendre en paper, en paper de Borsa, naturalment...."El dia que menys et pensis em veuràs convertit amb l'home més ric del país". Segons la senyora Cruanyes, el seu marit es va convertir en l'home amb més paper del país Segons ella, es feia sortir paper que els compradors ni a preu de pes l'haguéssin volgut. Fins els que el feien sortir dubtaven..."Vol dir?". "Sí, home, tenim un comprador segur, el senyor Cruanyes..."

L'ex banquer Barneda s'emporta el senyor Cruanyes a passeig, i li conta la possibilitat de, segons ell, fer un negoci fabulós amb la venda dels retrats...

-...Cap quadre dels pintors més ben pagats valdria el que podrien valer aqueixes veritables obres d'art!

- Com a negoci, seria potser un bon negoci si algú el pogués pagar. No fa pas tant que tu i jo erem fora d'aci i viviem les coses de fora. I jo dic, amic Barneda, d'on ha de treure el govern la fortuna que tu demanaries de la galeria d'homes il.lustres que et treuen el son, si el govern no pagava als mestres, si té altres funcionaris que havien d'anar a fiar, si les promeses d'ajut no passaven de promeses...? Jo si ho veiés clar, et vindria a favor. Trobar algú que es desfés de Bonjorn, pagant bé, potser no seria dificil...es podria dir als radicals que havia estat Bonjorn l'autor de fer venir la tropa, però què te'n podria donar un govern que més aviat n'hi falten que pas n'hi sobren, de quartos? Hi has pensat amb això? I per a cobrar quatre lilaines no val pas la pena de fer suprimir a Bonjorn ni de vendre els seus sensacionals retrats. O no?

- Veuràs, Cruanyes, el meu ofici fora d'aci era veure la manera de fer diners, i ara havia pensat que tenia la gran oportunitat de la meva vida al davant i que era llastimós deixar-la passar.

- Jo, si s'han de fer diners llargs només n'hi veig una de solució.

- Digues-la, Cruanyes, digues-la, M'hi apunto.

- Si l'hem de fer, fem-la grossa. Perquè no aprofitem les notables aptituts fotogràfiques de Bonjorn, però que vagi a actuar en paisos de superàvit?!

- Hi ha solucions impossibles. Tu amb paper hi podies a la teva manera entendre-hi molt, però amb la manera de fer diners, no gaire, Cruanyes. Si te n'has adonat bé, en els paisos de superàvit hi ha molts ministres de la tercera edat. O sabien les activitats de Bonjorn, o al govern només hi volen gent carregada d'experiència...No hi haurà negoci, ja ho veig. I és una pena. No me'l podré treure del cap en molt temps...

- Beu més aigua, Barneda!

- Es que la dona enyora també els vestits de sortida d'opera.
- Saps què et dic, Barneda, aci s'hi ve o no s'hi ve. Jo al cap d'un temps també enyorava comprar paper...
- I la teva dona, també pensa com tu?
- Amb la dona no t'hi fiquis, Barneda. Ella s'hi troba bé aci, ara. Quan li vaig parlar de venir em va dir:" Cruanyes, mentres no tornis a comprar paper et seguiré a la fi del món. I he complert la paraula donada. Es com si tingués, essent la mateixa dona, una dona nova. No, no vulguis espatllar-me-la, Barneda. I per a temptar-me no em diguis que el govern podria pagar els retrats amb paper de l'Estat..!

Els banquers s'han d'haver tractat per a saber com es mouen quan flairen diners. I l'ex banquer Barneda el trobem fent proposicions a Magí Pintat, antic gran propietari forestal.
- Jo quan vaig venir aci ja se m'havia cremat molt bosc. Suposo que si hagués continuat la vida d'abans se m'haguéssin anat cremant els boscos que encara em quedàven. I ara hi estic bé aci. Però hi trobo massa gent. N'han deixada massa, encara. Jo, anant pel carrer no sé si dic "bon dia" a un capità d'indústria o a un capità de lladres. Crec que al Territori, llevat dels que ja hi eren quan va començar a venir gent, només s'havia de deixar entrar als que la vida no ens havia donat disgustos crematístics. Els altres, de disgustos, matrimonials o d'altra familia, no maten i es passen bé o malament però es passen, i n'hi ha tants que els passen que Els Ermots haurien de tenir una extensió com Síbèria. I si no es priva de debó l'entrada a tots els que voldrien entrar, ja em veig tornant a fer la vida d'abans.
- Tornar al món d'abans amb les mans a la butxaca és una cosa. Tornar-hi amb les butxaques plenes, n'és una altra. Aquests retrats...
- Si es donen aquests retrats al govern, per diners que en pagui, és anar-li a favor, i jo hi vaig contra, senyor Barneda. D'ençà que

el govern va dir que haviem de pagar més els que més teniem, que jo amb el govern hi he partit peres. Pensem diferent vostè i jo, Barneda. Jo vaig contra el govern, vostè només vol fer diners. Tres dones m'han deixat perquè volien més diners. Perquè tornessin em vaig arruinar. Les tres es quedaren els diners que els vaig donar i no tornaren. Així hi visc amb una minyona de tota la vida i vivim com el paix a l'aigua. No ens entendrem, senyor Barneda.

Barneda, a la recerca de portar a cap el negoci que el tenia rabiós, passa per la gran terrassa dels Ermots. Els estadans devegades hi paren el sol en aquell per a ells balnedri de la felicitat. I parlen dels temps passats. Eren com aquells malalts, que una vegda bons, els hi agrada tant de parlar de les malalties que han tingut.

-...No era sol que no veia la situació prou clara. La dona tampoc la hi veia. I: "Nicolau, portem els diners a fora!" em deia dia per altre. I no sé per què, al arribar a la frontera li vaig dir: "Avui ens faran obrir les maletes....!

- Tothom ha passat les seves, tothom. Les vegades que jo a casa em vaig haver de sentir:" La senyora Nogareda ja el té el brillant!". I: "Totes les dones del barri ja el tenen, el brillant...!" Aquella dona tenia el brillant al cap i no res li'n podia treure. Ni la puja de la carn, ni la mort de familiars, ni el rapte d'avions, ni res. Tant li tenia aquell brillant al cap, que més d'una vegada va contestar el meu: "Bon dia" amb un "Bon brillant" Fins que tingué el brillant. "O el pis de Calella, o el brillant..." vaig dir. "El brillant!" va contestar. Vaig fer una darrera temptativa; "Empenyar-nos o el brillant?" "El brillant" Era la única contesta que em feia preguntés la cosa que preguntés. Si li deia com tenia el dinar, "El brillant!" contestava, i la mateixa contesta era tant si li deia els

anys que podia tenir la tia Catarina, si havia passat el carter o per què s'havia deixat la porta de l'habitació oberta...Mirin, vaig arribar a dir: Jo o el brillant?!" I "el brillant!" va dir . Era la única paraula que vaig sentir d'ella durant setmanes enteres. Es clar, va tenir el brillant. I jo a casa ja hi sobrava, ja hi havía el brillant. La vaig fer venir aci dient-li que podría ensenyar el brillant a gent nova, i ara la joia és ella. Del brillant no se n'ha sabut mai més res...

L'ex banquer Barneda passa de llarg. Aquella gent passarà el dia contant-se els disgustos passats i la felicitat present. I es troba davant per davant d'Arlegui, l'Amargat Arlegui, que li deia la gent. "Qui sap?" pensa Barneda. A l'Amargat Arlegui no ha passat mai de dir-li bon dia, però no se sap mai el negociant que porta a dins un home al qual només se li hagi dit bon dia de tant en tant.

- Arlegui, no us vindria bé una bona butxacada de diners?
- A qui s'ha de matar? Es la única cosa que no he fet...i segur que em sortiria malament com tot el què he fet.
- No es tracta de matar a ningú. Es tracta de vendre...
- He mal venut to el què he venut. Tot ho he fet malament, jo, amic. Vaig agafar el temps que els mestres encara pegaven, ho devien fer perquè no cobraven o cobraven poc...amb la ràbia que pegaven devien volguer haver pegat a algú més que a un vailet que havia fet una petita, una insignificant falta d'ortografia...i vaig sortir amargat de l'escola. He estudiat tres carreres i no n'he acabada cap. Vivia amargat, vaig festejar amargat i amargat em vaig casar. Un meu oncle va anar a les Amèriques i quan pensà que havia fet prou fortuna tornà al pais amb la fortuna, un vestit de dril, un barret de panamenv i un bastó blincadís. La renda del capital que portà donava, llavors, per a viure com un milord. "No hauràs de patir mai més" em va dir l'oncle ja que jo era l'únic parent vist que li restava. Jo me'l vaig

creure a ulls clucs a n'aquell oncle que havia vingut ric de les Amèriques. I com que ja vivia de renda, no em vaig preocupar de res més. I el temps passà, les coses que es pagaven pujaren de preu dia parades, sense aturador, però l'onda que vingué de les Amèriques em va dir que no hauria de patir més, i no, no patia. Quan em vaig casar, llavors encara s'anava a demanar, a les petites ciutats, la noia a casa els pares...sì, s'hi anava a demanar la mà i et donaven tota la noia. Tant de bo, ha de dir algú, només t'haguéssin donat la mà!. Quan em van preguntar l'ofici -els pares llavors volien casar bé les filles-, "Rendista!" vaig dir. Em donaren tota la noia desseguida. Quan ja casats la meva muller em va demanar com anava la renda, li vaig dir que la cobrava cada tres mesos. Quan em va demanar quan cobrava, no va restar ni un dia més a casa. La meva renda feia riure, es veu, però al lloc on vivia fins un dia abans de deixar-lo em diguéren el rendista. I la renda, essent la mateixa, era cada dia més petita. Però l'oncle em va dir que viuria de renda i jo hi vivia. Es clar, cada dia hi vivia menys. Quan anava al banc a cobrar, em dien: "Has de fer quelcom, Arlegui, amb això no viuràs gaire..." La meva contesta fou sempre la mateixa "El meu oncle em va dir que viuria de renda!". Fou inútil que l'amic banquer em digués: "Tu el què faràs serà morir-t'hi de renda..." Els darrers temps ja m'hi tenien de portar a coll al banc, però jo seguia vivint de renda...Tot això em feu agafar un odi més que mortal als diners, al veure que una renda d'un oncle que arribà ric de les Amèriques no servia per a res. L'oncle, però, no en tenia la culpa. Ell en va venir ric de les Amèriques. La darrera vegada que vaig anar al banc m'hi van portar en tartana. Al banc em van tornar a dir: "Arlegui amb aquesta renda no et podràs pagar l'enterrament..." I m'ho vaig agafar com un insult a l'oncle, però estava tan acabat que bo i malgrat la meva empipada, no vaig poder fer altra cosa que trencar a bastonades els vidres del

taulell del banc. El banquer, d'una mica lluny, recordo que va dir: "Arlegui ja en faràs alguna cosa d'aquesta renda, pagar aquests vidres...i danys i perjudicis per haver esverat clients que ara diran que no volen venir a n'aquest banc perquè hi ha gent que hi trenca vidres..."El banc em portà als tribunals, i el tribunal em tribunalejà fort. En condemnà a pagar els vidres i danys i perjudicis amb la meva renda. Ara, jo, quan el tribunal em va dir quin ofici feia: "Rendista!" vaig dir amb el cap molt alt. Així vivim amb la meva dona de la renda de l'estimació que ens portem...

No feu res amb l'Amargat Arlegui, l'ex banquer Barneda. I tampoc feu res amb el nou entrevistat...

- I quan algú us digui que els diners fan la felicitat, si no us ha de passar res, mateu-lo...Jo em vaig casar o em van casar per diners. I ho sabia tothom. I amb aquest tothom s'hi ha d'incloure la que havia de ser la meva dona. Ella, de soltera, l'anava allargent el dia del casori, i començà per allargar el temps del festeig. No hi anava depressa.

- Berteta, potser que fessis un pensament, ja - li deien cada temporada els de casa seva.

- Ja hi ha temps, ja hi ha temps - responia Berteta.

I anà dient que hi havia temps fins quan havia passat, de molt, de Berteta a Berta. Els de casa seva ja feia temps que ells sí que en tenien de pressa.

- Es que no hi serà a temps, Benet! - deia al seu marit la mare de Berta.

- Es que jo em penso que ja no hi és a temps, ja veus! Si volem casar-la s'ha de córrer, ja.

- Però com el trobem un marit depressa...Tenim diners, sí, que ja és una gran cosa, però la noia, ho hem de reconèixer, quan era petita podíem pensar que amb el temps s'arreglaria, però el temps no ha fet

altra cosa que desarreglar-la.

En aquell moment, just a n'aquell moment, jo passava davant la casa de Berta. Ni mai hi hagués passat! Erem del mateix barri amb els Benet i de tant en tant ens haviem saludat pel carrer. Alguna vegada havia vist sortir de la casa una senyora, que jo creia que era una tia de la familia, una senyora com una catedral mal acabada, massissa, mal plantada, que quan passava prop d'algun lloc que hi hagués portes amb vidres, aquests retrunyien com si passés un dotze rodes carregat. Era la dona que se'm destinaria.

- Escolta, Benet, aquest potser...és solter - deia la senyora Benet.

- Mira, provem si pagant...

Fou el propi Benet que vingué a casa a parlamentar. Ell deuria saber que li costaria col.locar a Berta, i que si li cercava col.locació regint-se per les normes en us, la col.locació seria problemàtica. I vingué de dret a possibilitar-la aquella col.locació.

- Vinc a proposar-li un negoci, Joanet- va dir al pare de bones a primeres.

- Ui, negocies. Per a negocis estem - va contestar el pare, jubilat de tercera.

- Un negoci que vostès només hi aniran a guanyar, que no els costarà cap diner.

El pare, encara que fos un jubilat de tercera, era un home que tota la vida havia tocat de peus a terra. Quan actuava de funcionari a l'Ajuntament, mai es volgué cuidar de cobrar contribucions perquè ell el cuè volia era estar bé amb la gent. Deia que estar malament amb els veins era la pitjor cosa que podia passar a una familia. En cas de malalties, de foc o de disgustos si no estàs bé amb els veins, els veins et deixen disgustar. I en veritat el meu pare sempre havia tingut bona entrada en tot el veinat, i a casa tothom hi era ben rebut. El pare era home de calaix petit, però sempre tenia un got

de bon vi a punt pels nostres visitadors. Ell ja en tenia coneixença de la família Benet i encara que en vivíem una mica apartats quan el meu pare sortia al carrer i trobava al senyor Benet, com que el meu pare al sortir sempre es posava barret, el saludava amb una bona barretada. Del temps que el pare era a l'Ajuntament sabia que el senyor Benet, com se li deia a la casa del poble, era un dels senyors als quals feia més reverències el banquer Minguela. O sigui que a casa els Benet hi havia banquer, hi havia diners. I fins algun cop l'havia atès al senyor Benet a la casa gran.

- Sí, senyor Benet. Li farem posar el llum demà mateix - recordava que li havia dit quan el senyor Benet anà a queixar-se de què algú, segur un camió, se li havia emportat la farola del davant de casa seva. El pare era un home de bona memòria, i podia contar la història de tot el cens del poble. D'ençà que era jubilat, però que no l'havia vist més al senyor Benet. El pare, doncs, que era un home centrat, davant d'un negoci que només s'hi anava a guanyar diners, es va posar a veure venir, millor dit, a veure dir. I el senyor Benet seguí:

- Jo, com potser saben, tinc una noia casadora...

El pare, de moment, no veia el negoci enlloc.

- Doncs miri, que una filla de vostè, senyor Benet, no hi deurà estar massa temps esperant casar-se.

- S'equivoca, senyor Mata, s'equivoca. La meva noia fa molt temps que és per a merèixer. No tenia pressa, i ara el que en tinc sóc jo. I ací està el negoci de vostès. Un negoci rodó, immediat i durader.

- El noi! se li va escapar de dir al pare.

- Sí, senyor Mata. El seu noi.

- Però com és que vostè ha pensat amb el noi de casa. Que ja es coneixien amb la seva filla...que, que ha passat alguna cosa!

- No, no, no es coneixien i no ha passat, al no conèixer-se, res del

que vostè es pensa...Però jo amb els negocis sóc clar. La meva noia és, com li diré jo...entradeta en anys...esperi, esperi, ja sé que el seu fill és jovenàs, l'he vist ahir mateix. Sí, va passar pel davant de casa precisament quan parlàvem amb la senyora que ja n'hi havia prou de sentir a dir a la noia que hi havia temps...Esperi, esperi, ja sé que hi ha una diferència d'edat, però vull casar la noia, m'entén?

- Sí que l'entenc, però...

- I la vull casar, concretant, pagant perquè a la noia li va passant el temps.

- Home, senyor Benet!

- No volia dir exactament això. Volia dir o sinó ho dic ara, que el que es casi amb la noia els trobarà fets. No haurà de patir més. Un casori, quan la noia hi porta els diners, o el seu pare, no és una pena massa gran. M'entén, ara?

- Jo, sí, però qui s'ha de casar en tot cas és el noi...

Jo llavors començava carreres. Vull dir que les començava i no les acabava. Masses anys d'estudiar, de fullejar llibres per a ser metge, advocat o cardenal. Moltes vegades, el pare m'havia dit:

- Quina començarem, ara?

I deia amb tota la raó "quina començarem" perquè qui pagava els començaments de carrera era ell. Però quan el pare es va jubilar em va dir:

- Noi, s'han acabat les carreres. Ara ens haurem d'espavilar...

Sí,ens haviem d'espavilar. Jó pensava que si tingués diners algun negoci faria. Amb diners, encara que es perdin, se'n poden fer molts de negocis...I quan arribava a casa, el mateix dia que hi va venir el senyor Benet, i el pare em va dir:

- Noi...(jo pensava que sortiria allò d'haver-se d'espavilar)

el vaig interrompre dient:

- Si tingués diners hi ha la mar de negocis per a fer.

- Doncs ja te l'he trobat, el negoci. I sense posar-hi cap diner! Jo sempre n'havia estat del pare. De menut ja era emparat. Tot el dia el passava a coll del pare, li treia i posava les ulleres, i quan volia alguna cosa especial li tocava l'orella esquerra fins que l'obtenia. I em feia un gran respecte que el pare treballés a l'Ajuntament.

- El teu pare sap més coses que l'alcalde - sentia dir a la gent. I quan el pare arribava a casa em semblava que arribava el mateix governador general...

I vaig creure que m'havia trobat el negoci que es podia fer sense diners. De tots manera vaig pensar que d'amagat ell n'hi deuria posar algun i no ho deia perquè jo envestís el negoci sense por.

- I quan el podem començar, pare?

- Si vols, totseguit.

I em va contar el matrimoni-negoci proposat pel senyor Benet. Jo, de la família Benet només coneixia de vista la que em semblava una tía d'algú de la casa...El cas és que el pare Benet anà a cercar el "sí" sabent naturalment l'edat de la filla i sa constitució, i el meu pare, jubilat de tercera, es va vendre aquell "sí" suposant, em pensc, que tant l'edat com la constitució de la filla Benet devien ser coses raonables, encara que amb el preu del "sí" el pare ja devia malfiar-se una mica, però fos com fos, els dos pares tancaren tractes. Al cap de pocs dies em portà a casa del senyor Benet. Jo ja al veure de quina manera eren els signes externs de la família em vaig témer l'existència d'alguna planxa, d'alguna gran planxa paternal. Gran jardí, gran escalinata, gran portalada, gran saló i...gran filla del senyor Benet. En el gran saló ens hi esperava el matrimoni i la que jo em pensava que era una tia de la família. El senyor Benet s'avança i fa les presentacions:

- La meva senyora...Ja li podem dir Lola, i...Bertata, la nostra filla.

Jo creia al meu pare incapaç de no jugar net, i estic segur que va fer el tracte amb el senyor Benet desconeixent la humanitat i l'època de Berteta, però allò era demanar massa per diners que hi haguéssin pel mig, i em vaig mirar l'autor dels meus dies demanant comptes...Vaig remirar la noia, per si l'havia vista malament, i em vaig veure obligat a ensalivar com si em trobés davant d'una cosa de mal empassar. Per la manera de mirar de la noia vaig suposar que ella devia creure que el negoci s'havia fet comptant amb mi perquè més que dir-me, m'escupí aquests curts mots:

- Si n'hi troba pocs, ho digui...

Saludà i se n'anà. La senyora Benet la seguí. El meu pare s'emportà el senyor Benet a un racó. Què li va dir, no ho sé, però vaig sentir que el senyor Benet deia:

- Tractes són tractes, senyor Mata. Ara no ens en podem pas endesdir.

I era difícil desdir-se'n perquè el senyor Benet, que portava pressa, ja ho havia dit, ja havia comunicat el casori a la família i a les amistats. Fins el dia de l'aconteixement havia fet saber...

- Pare!

- Noi, mira, ja és fet...Mai m'he desdit de cap tracte, jo.

- Però...

- Sí, ja sé què vols dir...Si me l'he mirada bé. Es clar que l'he mirada bé. I menys mal que hi ha diners...Devegades aquestes noies són enganyadores, semblen una cosa i en resulten una altra, saps noi?

Ho deia el pare i potser sí que amb diners tot s'arreglaria...

Berta estava segura que jo m'hi havia casat cobrant i m'agafà un odi comercial, que és el pitjor que hi ha. I començá aviat. La nit de noces, que jo me l'esperava més aviat amb ganes d'enllestir aviat, em vaig trobar al llit en comptes d'ella, un grapat de bitllets de banc.

Poc després una família amiga dels Benet ens convidà a sopar.

- Hi anem? - vaig dir.

Em va mirar amb aquell odi absolut, sense complimen ts, total.

- En lloc d'anar-hi amb mi, ves-hi amb això! - I em va rebotre un petit paquet de bitllets de mil.

Jo vaig ensalivar. Però d'aquell dia vaig acceptar la declaració de guerra. A l'hora d'asseure'ns a taula, l'amfitriona em va dir:

- I la senyora Mata?

- Miri-se-la! - vaig contestar posant damunt la taula el mateix plec de bitllets que em donà Berta al anar a sortir de casa.

I va venir la gran batalla. Berta s'havia jurat deixar-me sense diners perquè em donés compte del què era haver-me casat amb una cosa com ella sense efectiu, i jo batallava perquè ella veiés què era una cosa com ella sense quartos.

Mònaco, a l'hotel.

- La seva tia?

- No, la meva senyora.

- Ah...perdoni, perdoni.

Sobtament de Berta.

- Canviem d'hotel!!

- Canviem d'hotel...

- A nom de qui?

- Matrimoni Mata - avança Berta en evitació de nous canvis.

- El marit, vindrà més tard?

- Canviem d'hotel!!!

- Canviem d'hotel...

- Una habitació a nom de la senyora Mata...

- Una, a nom del senyor Mata...

A l'hora de sopar, ja una amenaça concreta:

- Anit hi ha casino. I jugaré per a perdre. I tant de bo ho perdés tot.

- T'hi ajudaré, senyora Mata...

Juguem en taules diferents. Mai s'havia vist perdre tants diners al casino, i que els perdents repetissin el mot "Millor!"...

- M'hauràs de deixar diners pel viatge. Ho he perdut tot.
- Els hauràs de demanar a algú altre. Jo tornaré a casa a peu.
- Potser aquella rossa de la camèlia, que fa estona que et mira et permeti arribar a casa meva decorosament.
- Si tu tinguéssis la meva edat, algun dels set cavallers que t'han lliuat et posarien un cotxe a la disposició...Jo tornaré fent autostop

I hi vaig tornar. Ella degué telefonar a son pare perquè quan vaig arribar a casa Berta ja hi era.

Jo quan veia al pare li deia que haviem fet un mal negoci, que la dona anava camí de gastar-se el dot, i que ens quedaría ella sola i sense res...Una dona, sense proposar-s'ho,gasta molt. Quan s'ho proposa,és espantós. Jo ja en gastava de diners per a competir amb els que gastava ella, però em guanyava de llarg. Se'ls gastava amb fruició,paladejant per endavant el moment de quedar-ne sense en revenja d'haver-me casat amb ella cobrant-la a pes d'or...I, cosa curiosa, quan quedàrem literalment sense res, Berta semblava que tingués vint anys menys. Sofrí una transformació fenomenal, fabulosa...Començàrem una lluna de mel de pobres, i no l'hem deixada d'ençà que som als Ermots...

No, no tingué sort l'ex banquer Barneda. Per més que solfejà ningú passà d'escoltar-lo amb l'afer de fer fortuna amb els retrats del senyor Bonjorn. Visqué sempre més pensant que ja els diners no deien res a la gent i que allò, fora dels Ermots, si es pensés igual, seria fatal de tota fatalitat.

- La tropa, Bonjorn...la tropa!!

- No temeu. Venen amb bandera blanca. Això vol dir que venen en so de pau...

Tota la població dels Ermots Centrals puja a la muralla. Tota no,hi ha parelles que no s'han mogut del petit bosc on hi ha la font, la seva font.

- Diuen que hi ha la tropa!

- Que hi sigui. Jo estaria espantat si nosaltres també en tiguéssim de tropa que ens hi hauriem de batre...

- Jo no em moc de vora la font. Potser veurem per darrera vegada.

- Beurem tots dos, Enric...

El comandant Pasqual avança camí de la muralla. Va sol i porta una bandera blanca a la mà.

- Vinc a negociar! - diu -. La tropa té ordres de no intervenir com a tropa. La cosa que em porta aci és una questió fotogràfica...

- Encara no hem perdut - diu Bonjorn a la gent que el volta. Entre aquesta hi ha els dos ministres primers negociadors del govern que no negociaren. El comandant Pasqual els reconeix perquè diu:

- No temeu encara que vegeu la tropa. El govern ha volgut que aquesta negociació la fes la tropa sense intervenció armada perquè el poble es donés compte que la tropa pot fer altres coses que tirar canonades, i perquè res la fes deixar una negociació tal com s'esdevingué amb els dos ministres als quals el govern feu confiança i s'han passat. La tropa negociarà, farà pactes, convenis, però no es passarà. Perxó és la tropa.

- Obriu-li la porta - diu Bonjorn.

I el comandant Pasqual fa l'entrada als Ermots Centrals amb tota marcialitat. Hi ha dones al Territori que no n'han vist mai cap de comandant i se'l miren de molt a la vora. El comandant Pasqual, de moment,

no perd la marcialitat. Hi ha llocs que disposen de runes gregues o romanes, o catarates o ponts d'un sol arc, gratacels o jardins penjats per a mostrar als forasters. Als Ermots només hi ha una font, una font que segons le gent que hi viu té unes propietats que no té cap més font sabuda: dóna felicitat als que li beuen l'aigua.

I hi porten al comandant Pasqual.

- Begui - li diuen. I li ofereix l'aigua una descendenta dels fundadors dels Ermots.

El comandant Pasqual recorda que el senyor president li havia tirat per terra els bons serveis que feia aquella aigua, però begué. Algú aplaudí, i el comandant que era un comandant educadíssim, saludà i tornà a beure. I li tornà a servir aquella aigua que el senyor president deia que era com les altres, la mateixa descendenta dels fundadors del Territori. I el comandant Pasqual es sentí posseit d'un entendriment que el meravellà. Ell l'havia cregut sempre al senyor president. I per a veure si l'havia de seguir creguent o no:

- Senyoreta - digué-, vol fer el favor de donar-me un altre got d'aigua?

I tornà a beure. I l'entendriment li recorregué totes les vísceres i més n'hagués tingudes. I veu parelles que van i venen de bracet portadores del mateix entendriment que l'anava dominant, i el comandant Pasqual saluda amb el millor dels somriures als dos ministres que feia poc considerava com a dos desertors...El comandant Pasqual, fent l'ofici de comandant, era un bon comandant, autoritari de comandant en avall, i creient de comandant en amunt. A l'hora de cridar amb la tropa el podien haver fet comandant pels crits que feia. Feia por el comandant Pasqual quan cridava de comandant en avall. Ara, era un home d'aquells que se'n diu de doble personalitat, però ell no necessitava nits de lluna ni brevatge de cap mena per aquest canvi, en tenia prou amb la comandanta. Ell a la caserna manva i crida-

va. A casa cridava i manava la comandanta. Per aquest motiu el comandant Pasqual a casa hi passava tot el poc temps que podía.

- Torno a tenir guàrdia, Tomaseta - deia sovint a la seva muller, sobretot després de l'endemà d'una cridada de la dona.

Quan els veins sentien les àries de Tomasa, deien: "Mira, el comandant demà tindrà guàrdia..." Malgrat les abaixades de cap a casa, el comandant Pasqual era un gran manejador de sabres i un tirador de primera. I gran veu, quan la feia servir donant ordres a la tropa. En fi, en actes de l'ofici era un bon comandador...Va deixar cridar a Tomasa la primera vegada i se n'hagué de penedir sempre més de no haver contestat a crits. Tothom té falles, en aquest món...

I als Ermots Central hi hagué una història més. La del comandant Pasqual. Envià diversos missatges al govern. "Estic negociant", deia en el primer. Passats uns dies sortí el segon:"No sé vostè, senyor president, què hagués fet. Jo ja tinc la solució!"...

Som a l'oposició. No es pot ser pertot a la vegada, i l'oposició s'ha hagut d'esperar. S'havia esperat molt temps abans de què se'n fes oposició oficialment. Algú ja va dir que una opoisició oficial és una oposició perduda perquè és una oposició que ha de creure, i ha de creure al govern. Malament...

- Em penso que ha arribat la nostra. El govern està fotut. Se m'ha assegurat que hi han unes fotos d'una colla de ministres en calçotets que ho poden fer variar tot. Pot ser la revolució, una revolució moderna,sense assalts a emisores de radio, agafades de reaccionaris i cremades de convents...

- Bé, aquesta és una informació autèntica, o és com les que feiem córrer quan erem a l'oposició de debó dient que el govern no s'entenía, que la crisi es flairava...Això ho hem dit tantes vegades que el poble ja no s'ho creu. Per a mi això és una mala politica perquè el dia que

el govern rellisqui de debó, la gent no s'ho creurà si ho diem nosaltres.

- Ara la cosa és certa, dic.

-Però d'on ha sortit aquesta informació?! Ja saps que els ultres sovint fan córrer boles per a veure si n'encerten alguna, o si la gent pica. Aquests no s'ho saben acabar que no puguin tornar al govern.

- Et dic que ara la informació és certa, certissima. I no ha sortit dels ultres. Si ells tinguéssin aquests retrats...ja governarien.

- Jo seguexo demanant d'on ha sortit, aquesta informació.

- Ho dic?

- Ho estem esperant, o a casa nostra també l'hem de pagar una informació! Ho dic perquè com sabeu hem pagat a molta gent perquè ens portés determinada informació i quan l'han portada ho sabiem ja tots, nosaltres i els de fora, quina era aquella informació que se'ns duia en secret i pagant. O sigui que malaguanyats quartos.

-Doncs aquesta informació ha sortit de la propia dona d'un ministre!

- Com, com, com...?

- De la propia dona d'un ministre, si senyors.

- Però...

- No totes les informacions que ens dónen són passades de moda. I aquesta, malgrat que ens hagi estat facilitada de franc, se'n podrien haver pagat molts diners. Tenim gent a agitació i propaganda, d'ençà que es va prescindir de la vella guàrdia per segons quins treballs, que promet, que es fica pertot, fins on fumen d'amagat tabac americà algunes senyores ministres. Recordeu-vos que els ministres canviaven de minyones cada mes en evitació de filtracions...els nostres elements de la Nova Joventut hi ballaven cada cap de setmana que les minyones tenien lliure, i es van saber moltes coses de les que el ministre pensava i deia a casa seva dels temporals dels ministeris. Els ministres van canviar les minyones per deducció al veure que nosaltres sabiem

mitjos secrets que ells estaven segurs que només els havien dit quan sopaven a casa, però no poden pas canviar de dona com de minyones. Sí, doncs tenim un jovent que alterna amb les dones del govern...

- Que ja n'hi han?

- Amb les dones dels homes del govern...!Ara aquest jovent és triat, i no convé que se'l vegi amb gent del partit...I una altra cosa, aquest jovent costa quartos, s'ha de vestir, s'ha de calçar i, per a alternar com alterna no pot pas anar amb les carteres que portem la majoria. Les ha de portar plenes. Ho dic perquè després tot són queixes per l'estat de la caixa, i ací dins s'ha arribat a dir que gastem com un partit burgès. I això, no. Quan una informació val, els diners no compten.

- D'acord, d'acord, però aquestes fotos, on són? Segons qui les tingui s'hi podria fer un pacte. Ja n'hem fet d'altres. Som pactistes, nosaltres.

- M'han assegurat que les té un retratista internacional...Heu sentit oarlar dels Ermots?

- Alguna cosa n'he sentit, sí...diuen que hi ha bona aigua i que la gent hi va a prendré banys.

- Anem curts d'informació. Devegades de coses que no tenen aparentement importància se'n poden treure profts decissius. Als Ermots no s'hi va a prendre banys. Aquesta aigua diu que fa festejar bé.

- Vaja, feia temps que no corrien boles.

- No són boles. La font existeix. La gent s'hi va abocar i davant la por d'acabar-se-lis el festejar bé, els dels Ermots es van declarar independents.

-No fotis!

- Tal com ho sents.

- Llavors s'ha d'anar als Ermots, s'ha de protegir aquesta independència. Si saben que som de l'oposició ens deixaran entrar. Farem

intervenir els nostres amics de fora...Aquestes fotos que dius, del govern en calçotets, seran definitives...

- Frena, Massot, frena...Tinc entès que aquest retratista donarà els retrats a canvi de que el govern deixi que el territori segueixi essent independent.

- El govern donarà les independències que se li demanin abans de permetre que el país el vegi tal com ha estat retratat, però llavors, si el govern queda propietari dels retrats i dóna la independència als Ermots, nosaltres què hi pintem? On és la relliscada del govern?

- Tenim o no tenim agitació i propaganda? L'una o l'altra ha de conseguir que el retratista no doni les fotos al govern, que el preu de les mateixes sigui que el govern plegui....Relliscarà o no relliscarà el govern?

- I la independècia dels Ermots?

- Si el govern rellisca de debó, qui hi ha d'anar al govern? Hem esperat tants anys per si cau el govern deixar que governi algú més que no siguem nosaltres?! Som o no som, Massot? La independècia la donarem nosaltres!

- Jo em veig en cor que l'agitació o la propaganda trobin l'home dels retrats, que el govern rellisqui...ara, de governar nosaltres...Nosaltres som gent de l'oposició, n'hem estat tota la vida i no podem canviar de casaca com hi ha gent que fa. Som opositors acèrrims, insobornables, i no sabem fer altra cosa. Governar, governar...On són els nostres possibles ministres, els nostres directors generals, els nostres governadors, els nostres presidents...Hauriem de fer, amb el cor a la mà, un govern de dos o tres ministres i no es va enlloc amb un govern així!

- No ens neguem abans de tirar-nos a l'aigua, Massot. De moment es podria fer un gabinet reduit. Més endavant ja n'aniriem fent de ministres.

- Es arriscat, Noguer, és arriscat. Es canviar d'ofici i seria fer un ofici pel qual no estem preparats...Segur que en el primer decret

que féssim, nosaltres mateixos hi aniríem en contra per la força de la costum. I que consti que jo sempre he estat dels que he sostingut que s'havia de preparar gent per quan el govern rellisqués fort. I tothom ho veia llarg que el govern rellisqués...Si nosaltres mateixos encara que oficialment erem de l'oposició, més d'un cop hem donat cops de mà al govern escoltant-nos els que ens deien que allò era pel bé general. I és en aquests moments dels cops de mà que s'havia d'haver demanat al govern que, a canvi, ens hagués deixat tenir gent als ministeris no per a fer de ministre, sinó per a veure com ho feien.

- Així, aquesta meravella d'informació que jo he portat, segons tu no ens servirà de res!

- Alto! La informació és bonissima. I si es pot fer pública el poble veurà qui és el govern i qui és l'oposició...a menys que també hi hagi retratistes que filmin a la nostra gent triada alternant amb les dones dels ministres, si és que no ens l'han retratada alternant amb amb altres companyies no ministerials. La informació, dic, és una gran informació i si fa caure el govern encara és millor. Ara, per què s'hi cau aquest govern, hem de governar nosaltres? En podem celebrar la caiguda del govern si la provoca una fotografia seva amb poca roba, però podem seguir estant a l'oposició que ha estat la nostra feina de sempre i que, si hem de parlar en plata, no sempre l'hem feta com s'ha de fer. No hem dit sempre que no quan el govern ha dit que sí, i això algun dia ens ho poden retreure. I més coses ens poden retreure si volem governar amb un govern petit, de tres ministres, Noguer!

- De tota manera jo en parlaré a l'assemblea. Alguna cosa n'hem de treure de l'existència d'aquests retrats. Podem dir al govern que nosaltres en tenim còpies...Almenys l'espantarem.

- Això ja és més enraonat, això ja és fer oposició real... Ara, jo...

- Tu, què?

- Jo, ja veus, estic pensant amb aquesta font.

- Vinga, Massot, Vinga...

- Si hi ha aigues que arreglen fetges, ulls, ronyons, estomacs i pensaments, per què no n'hi pot haver una que arregli festeigs?!

- Bé, suposant que aquesta font existís, que creure això és creure en coses de segles endarrera, a tu què t'hi va?

- A mi i a molts...La dona té molts treballs per a tirar el carro endavant amb tota la gent que hi va a dalt, i a mida que els treballs pugen l'humor baixa. Ja no hi ha cares rioleres, a casa...

- L'oposició ja s'oposa perquè a casa no hi hagi treballs. Es qestió de paciència.

- Es que si sempre hem de ser de l'oposició estem condemnats a tenir-ne sempre més de paciència. S'hi ha d'haver nascut per a tenir paciència, i a mi i a molts que conec, la paciència que hem de tenir a casa ens encomana aquest mal humor que tenim fem el què fem. Per què et penses que cridem tant a les assemblees i al Congrés? Pel mal humor que portem sempre. La gent que està bé ho diu tot sense cridar, digui el què digui.

- Massot, tothom en passa de males temporades i uns les passen cridant i els altres sense cridar. Aquest mal humor d'ara és culpa de la inflació, i aquesta és culpa del govern i no t'hi trenquis el cap.

- No ho sé però aquesta font...aquesta font em fa pensar, Noguer.

- Ves-hi pensant, home, ves-hi pensant i ja me'n diràs quelcom quan hi hagis ben pensat...

Massot hi pensà i més pensà amb la font dels Ermots. I hi pensà tant que, pel camí que segueix, no falla, es veu que se'n va pel que mena en direcció als Ermots Centrals...

Som amb els ultres. Es copeja i es pureja. Són elements malíssim vistos del centre en avall, però se saben reunir. No es veuen papers enlloc, ni màquines d'escriure ni, en aquells moments, secretàries. Ells secretariegen en solitari, i fumen i puregen en companyia i en públic. S'hi veuen, en la reunió, elements que quan parlen, la majoria escolta i espera a intervenir que el parlant hagi parlat i ben parlat, per a no interrompre. I també, ademés de quartes i quintes butxaques en relació amb les primeríssimes, s'hi veuen ciutadans que no se sap per què figuren enmig dels peixos grossos. Hom s'exprem el magí pensant com és possible que aquests ciutadans, que on treballen no arriben ni al jornal d'un encarregat, siguin pel mig de la gent que parlar, fer i viure voltada de milions és el seu modus vivendi. Són misteris, aquests, com els rebuts d'algunes companyies d'aigua, les immobiliàries i a on s'acaba el món. Hi ha qui diu que és el mateix cas de gent de gran compte-corrent que és socialista. No. Aquests sembla que en són perquè es pensen que el socialisme no vindrà mai.

- Doncs sí, el senyor Molins diu que en te una per a dir, no?

- Jo, les coses no sé pas d'on surten, però el servei de casa diu que el govern està amenassat de mort.

- Ui, cada govern que puja ho està i, amb governs passats s'ha fet més que amenaçar-los...

- No es tracta de matar ministres. Ja ho sabem que n'hi ha d'immortals. L'amença és incruent. I mai dirien quina mena d'amenaça és?

- Una amenaça mortal sense baixes? No ho sé...

- L'amenaça és d'un fotógraf!

- Un cop de màquina? No se'n sortirà.

- No, no, una amenaça fotogràfica. El servei de casa ha dit que hi ha un fotògraf que té un album de fotos pornos de set o vuit ministres.

- Ja seria bona, aquesta...Ramon, Ramon, porta un puro...sí un dels

grossos...No troben que els puros d'ençà que a Cuba aprenen el rus no tenen el mateix gust d'abans?

-Es aprensió seva això, senyor Mercader. El tabac és el de sempre.

- El tabac sí però les mans que el fan, no. Abans la gent que feien puros els feien cantant i això influía en el gust del tabac. I ara potser també canten però no cantes, es veu, les mateixes cançons.

- Però vostè no deixa de fumar!

- Doncs miri, que fumo a contra-cor, perquè no sigui dit. La gent qui sap que es pensaria si veiés que he deixat de fumar puros.

- Jo hi trobo el mateix, de gust.

- Potser vostè fuma poc. Fumar un puro pel Sant de la dona, per la festa major o per guanyar unes eleccions no és fumar. Fumar és que el vegin a un tot el dia amb un puro encés a la boca, en llocs diferents i amb puros distints. I jo hi trobo un gust, no ho sé...un dia vaig assistir en vigilia d'eleccions a un acte de la doble esquerra...

- Qui són, aquests?

- Els capitalistes.

- Senyor Mercader!

- Caram, no va ser Marx que va fer "El capital"?!...Doncs sí, el local era petit, l'acte tingué lloc una nit de juny i s'hi sentía un tuf especial...el mateix tuf que jo sento als puros d'un temps ençà.

- Senyor Mercader, vostè té fama de trobar pèls a tot. Segueixi, senyor Molins. El senyor Mercader seguirà fumant puros tinguin el gust que tinguin...

- Sí, he sentit dir al servei de casa - i això que l'escolto poc per mor de sentir-li a dir que volen més quartos i que els rics un dia o altre faran mala fi-, que aquest fotògraf que deu ser un artistàs per haver conseguit retratar ministres amb la seva salsa, és un representant d'un rodal que s'ha declarat independent i que ha

fet dir al govern que si li treu la independència ell treurà aquells retrats.

- I el govern què diu? Escoltin, però això és cert? Això és greu!

- Això és cert. Jo en volia parlar però el senyor Molins se m'ha avançat, com sempre.

- Vostè ho ha tret del servei també?

- Si.

- L'hauré de revisar jo el servei de casa. Jo si em portessin noves com aquestes els hi apujaria el sou.

- Però quin servei té, vostè?

- Del poble, s'allà on tenim els masos. Fa anys que són a casa, de pares a fills...

- Senyor Brutau, home, que ara tot el servei passa pels sindicats..!

- Un moment, un moment...Hi ha més, senyors, hi ha més. Ja pot demanar un altre puro, senyor Mercader...A n'aquest lloc que segons sembla s'ha declarat independent, hi ha una font...demani el puro, senyor Mercader, hi ha una font de la qual en surt aigua de felicitat...

- Senyor Jutge, els retrats bé, ara, això d'aquesta font...Si el seu servei és de l'oposició i es va adonar que vostè escoltava, es va voler divertir...senyor Mercader, torni el puro...!Si això ho hagués dit el servei del senyor marquès, que és d'allà dalt...!

- Hi ha testimonis, hi ha testimonis. I de la mà major. Algú que va ser expulsat del Territori perquè hi va entrar més gent que del compte que volía la felicitat...Esperin, esperin...Algú de vostès deu tenir amistat amb don Bernat Camalà...Hi parlin.

- En Bernat és un cara-girat. Es un home que vol estar bé amb tothom.

- Tot el qué vulgui, però don Bernat és un home que encara no l'ha enredat mai ningú. Amb els quartos que té més aviat ell ha enredat als altres.

- Però les grècies d'aquesta font no s'havien sabut abans?

- Es que aquesta font és en un lloc que potser ningú no sabia que exis-

tís. Vostès han sentit parlar mai dels Ermots?

- Els Ermots?...A veure...Cintet (Cintet era aquell ciutadà que sense motiu raonable figurava, modest surell, entre aquell neros de carteres envejades) I Cintet, que feia un quart de segle que estava al servei d'aquells magnat, de la magnitud, va donar les dades precises)... Ja està, sí, els Ermots, homes, anys endarrera hi vam riure molt amb allò del petroli. Sort que nosaltres vam aguantar els diners a fora.

- Ara potser es podrien tornar a portar. Els paguen molt.

- Sí però què en farà dels diners ací? Es més, dóna moneda forta al govern. El què cal és treu-re'n de moneda forta...

- I on diu que es troba aquest lloc?

- Ui, senyor marquès, a la quinta forca. Es un lloc d'aquells que algú hi ensopega de tant en tant. Encara en queden pel país.

- Bé, ja el trobarem si convé, i si convé el comprarem, amb la font. I digui, digui, quina mena de felicitat dóna l'aigua d'aquesta font?

- Segons el meu servei, hi anava la gent que tenia conflictes sentimentals a casa o a fora, i tot era beure aigua d'aquella font i quedar com nous.

- Si això fos cert, jo ho comprava tot. He comprat tantes coses que no m'han servit per a res...però aquesta...

- Que no marxen els negocis a casa, senyor marquès?

- Marxen i no marxen...Devegades veig uns somriures que no m'agraden gens. I el servei, el meu, es deixaría matar abans de dir les coses que sap....La marquesa és molt sovint fora de casa i com que durant un temps n'erem fora tots dos, jo no m'hi amoinava massa. Però ara de fa un temps jo ja em quedo a casa i la marquesa no. I ja tinc ganes de trobar-la-hi, sap?

El senyor marquès ja no va sentir res més de les converses que seguiren.

- Jo crec que hauriem de parlar a fons d'aquests retrats, de la manera

de fer-nos-els nostres. Tot té un preu, ja ho saben, fins les independències. A la gent dels Ermots els direm que la independència els hi donarem nosaltres. Aquest retrats volen dir la nostra pujada al govern. Pensin-hi amb això. Això és barat per car que costi. Governar...tenir la tropa i la policia i tot a les nostres mans...Ni dues Cambres ni tres, una: la nostra. Una Cambra Nacional on s'hauria acabat que hi hagués gent que digués que sí i altra que no. Tornem a tenir el temps de "sís" massius a quatre passes...Jo, ja sondejaría generals...!

- Senyor Molins, que em penso que va massa depressa! El senyor Mercader ja ha encès un altre puro sentint-lo!

- Es que si tenim aquests retrats, que els hem de tenir, no li sembla, senyor marquès?

- Quins rétrats?...Ah, sí, els retrats...Tenia el cap a la font jo, ara...On els van fer els retrats, als ministeris...?

El senyor marquès surt de la reunió amb aquella font al pensament. Va dir que sí a tot quan van dir els homes de bitllets grossos, ho va dir aclucat d'ulls, i tan obsessionat estava amb la font, que en sentía el soroll cantarí del raig i fins arribava a veure a la marquesa com anys endarrera fent-li giravolts al davant amb aquelles camises de dormir que tan sovint estrenava els primers mesos de casats. Quan arribà a casa, va mirar totes les geografies de la biblioteca cercant cap on queien Els Ermots...

Som amb els anarquistes. Es una mini reunió de dos caps de grup.

- Els joves no venen, ja ho veus. Volen un toca-discs i haurem d'acabar comprant-lo. A mi em diuen que no sóc un bon anarquista perquè no puc suportar aquesta música d'ara. Serà tan burgesa com vulguis la música d'abans, però donava gust escoltar-la i no era pas menys anarquista jo sentint valsos i melodíes d'anys endarrera. Que hi posin

lletres d'ara a les músiques d'abans, si volen, però que no en vinguin ací amb les músiques d'avui! Jo, almenys, no les aguanto. Són igual que una olla de grills, i encara els grills canten tots igual, que ***les*** conjunts, això que en diuen conjunts d'ara, tothom va per a ell. I tot amb alta-veus per a fer més fressa, i ballant, és a dir ballant, movent-se com si trepitgessin raims a mitja distància de la parella... I les noies xisclant com si un tren les anés a aixafar...

- Doncs ja ho veus. Els joves no venen. Van a les discoteques.
- I això que en sé una...Hi ha maror, el govern està reprecupat.
- Fa molt temps que ho està...Què saps?
- Hi ha un fotògraf que té el govern retratat a pèl!
- I què en vol fer d'un retrat així? Es un govern de sortides, aquest. Dirà que és un govern nudista.
- Es que és un retrat amb senyores sense res!
- Però de tot el govern en bloc?
- No, home, són retrats, sembla, de varis ministres i gent de pes amb dones, no aptes per a menors d'edat.
- I com ho has sabut?
- M'ha estat confiat en secret.
- Per qui?
- Per la número 167, la cambrera del ministre Valentí. Va sentir una conversa quan preparava el bany de la senyora ministra.
- Això s'ha d'esbombar! Els de les pintades ja tenen feina...
- Sí, però si ha de plegar aquest govern en pujarà un altre i nosaltres quedarem igual.
- De tota manera serà un govern menys...
- I on són aquests retrats?
- Als Ermots.
- Als Ermots?
- Sí, un lloc on fins ara només se'n sabia que hi havia molta sorra

i que pot esdevenir el més famós del país.

- I què en pensa fer aquest home d'aquests retrats?

- La cambrera no s'ha pogut informar massa bé, o potser al veure que escoltava el matrimoni va dir coses perquè no els escolté més. Diu que va sentir que als Ermots hi havia una font que feia fer les paus a matrimonis que s'havien declarat la guerra...

-Mau! Així ni retrats ni font.

- Els retrats existeixen, almenys la noia en va veure un. Fent l'habitació de la ministra va veure on guardava la fotografia. Diu, però que el retrat no era el del seu ministre. Ja la coneixes a la cambrera de casa els Valentí, doncs no sabia com dir-m'ho de la manera que es veien els dos retratats. A n'ella li sembla que l'home era algun ministre que de tant en tant anava a sopar a casa el ministre Valentí. Ara, la noia li era del tot desconeguda. El que va collir més tard fou que aquests retrats es posaran en circulació si el govern no dóna la independència als Ermots.

- I per que la volen la independència?

- Per allò de la font...Diu que el govern ja ha pensat comprar-los els retrats...Posarà un impost nou, i llestos. La gent ara ja s'ha acostumat a pagar. S'apuja el pa, paga, s'apuja el vi, paga, s'apuja la llet, paga, i s'apuja tot i paga. Mai s'havia pagat tant com ara. Som un país de pagans...I diuen que hi ha massa anarquistes. Tothom n'hauria de ser!

- A veure, torna-ho a dir allò de la font.

- Ella m'ho va dir amb una mica de sorna ...Una font, Silvestre, que converteix divorcis, diu, que arregla esperrucades, males cares...

- Carai, si fos veritat!

- Si fosveritat, què? Que no vas a l'hora, a casa?

- Qui és que hi va?

- Ningú, ja ho sabem, però no s'hi va a l'hora. No voldràs que un anar-

quista tingui xòfer, casa a la costa i talli cupons. Un anarquista és un anarquista i com més malament vagin les coses, millor.

- Oh, millor...millor...Mira que els lloguers, la plaça, el vestir, el calçar...Saps què valen unes sabates, avui?

- Fa temps que porto les del sogre, que si fa no fa calcem el mateix peu.

- Però i el vestir? Perquè bé et deus vestir?

- Quan el sogre jubila trajos.

- Així potser no val tan mèrit ser anarquista.

- Mira, Silvestre, jo no faig cap mal a l'anarquia anant vestit i calçat del sogre.

- Però jo tinc de ser anarquista i vestir-me i calçar-me jo, i vestir i calçar a la dona i vestir i calçar als fills, i portar-los a un estudi de pagament perquè als estudis de franc no hi ha places. I tot això em costa sentir gemecs a casa tot el dia i veure tothora la meva dona amb una cara llarga com un ciri pasqual.

- Això no és d'anarquista.

- Com un dia sense pa.

- Això ja n'és més.

- Jo trobo que encara que se sigui anarquista no s'haurien de veure cares llargues a casa. El fel se'n ressent i i amb el fel ressentit ho ha de pagar tothom. Jo, sense deixar de ser anarquista voldria trobar alegria a casa, jugar amb els nois, passejar amb la dona...i pagaria el què tingués i fins el que no tingués perquè les coses anéssin així...Si aquesta font...

- Silvestre si aquesta font existeix i en surt aigua de felicitat, segur que és una font burgesa o els burgesos la tancaran i es faran embotellar l'aigua per a ells. No en podem ser tots de feliços fins que el món sigui anarquista i això va per a llarg.

- Però si mentres esperem l'anarquía pogués trobar la pau que vull a

casa...

- Es l'album fotogràfic que hem de trobar!

- Jo voldria trobar la font, la font d'aquests Ermots...

Aquella nit Silvestre consultà les enciclopèdies de l'Ateneu cercant cap on queien Els Ermots. Ell no es barallaria amb l'anarquía però li feia una gran pena veure el sospirer seguit de la seva Quima, pobreta, que era tan bona dona que mai, per sospirs que fes, mai li havia preguntat per què era anarquista...

Els ermotans mostren al comandant Pasqual l'arxiu privat del Territori. Es un petit edifici,vora la font meravellosa, on s'hi guarden una mena d'ex-vots de favors que l'aigua ha fet. Hi ha gent que davant d'un canvi de decoració que vagi de mal a bé li dóna per a deixar-ne testimoni escrit. No se'l vol guardar per a ella un acontexement venturós, l'ha de contar als altres. I més el conta quant més de mal creure és el fet que succeeix. Es un país aquest que ho fa saber tot: casoris, neixements, aniversaris, guariment de malalties, defuncions...I als Ermots hi passaren homes i dones els quals, no contents d'haver resolt un espinut problema familiar, volien que ho sabés el públic en general. L'alegria no la pot dissimular segons qui. L'ha de dir. Els enamorats graven dos cors atravessats per una fletxa, a la soca d'un arbre. Volen deixar constància del seu amor. Els que no tenen vocació de gravador o d'escriptor, porten la felicitat escrita a la cara i també ho sap tothom al veure'ls, que estan contents. Quan la policia agafa un delinquent en fa publicitat. Quan no l'agafa, calla...Gent dels Ermots, doncs,no es pogué guardar la satisfacció per a ells i tocats potser per afeccions literàries, penjà declaracions a les parets de la casa dels ex-vots. I el comandant Pasqual va llegir, cada vegada més complagut, aquests;

"La meva Ramona m'havia arribat a pegar. Molt. Hi tenia la mà trencada. I la cosa més trista per a mi era que ho sabia tothom que em pegava. Sí, cada dimecres. Ja veuen, un dia que precisament es feu pensant amb Mercuri el qual era més aviat un home de llàvia, viatger, i que mai fou mal vist per les dones amb les que sempre hi tingué bons tractes llevat de quan robà no se sap en quines circumstàncies una mena de faixa que portava Venus, doncs els dimecres que és un dia que sembla que no justifica que es peguin marits, la meva Ramona em pegava. I si un dimecres ens trobàvem fora de casa, em pegava on ens trobéssim...I ara veiem postes de sol i sortides de lluna agafats pel coll..."

"Camèlia és la meva dona. Es massissa com una mimosa de preu. Jo era adroguer. En deien l'adroguer ben plantat. La meva mimosa va tenir alguna flaquesa. Jo en vaig tenir exactament 87. D'ençà que bevem aigua d'aquesta font, ens anem perdonant mutuament les flaqueses passades"

"Jo, quan el meu home em va recriminar li vaig dir que qui pogués recriminar que tirés la primera pedra. I el meu home la va tirar! Beneida font, que el meu home no ha tingut de tirar mai més cap pedra"

" Jo vaig sol. En van deixar quedar al sentir la meva història. No seré feliç aparellat, però en sóc de veure com en són els altres. Jo em vaig casar guanyant poc i pesant poc. El matrimoni es va anar fent gran i jo seguia amb el sou i el pes petit. Matrimonis com el meu el govern els hauria de primar a fi d'evitar situacions desesperades si el govern vol, com diu, la felicitat dels seus subdits. Però el govern només prima les exportacions prescindint de l'estat civil dels que les fan. Hi ha matrimonis que són un infern. A casa n'hi havien almenys dos. I tot per una qüestió econòmica i de pes.

Així com a mi el matrimoni em va deixar com si matrimoni no hi hagués hagut, a la meva dona li produí una veritable inflació sense segones intencions, sense visita de cigonya vull dir, una inflació de culata, grops, llom, entrecots...és a dir de tot el canal. La meva dona no tenía menuts en res.

- I tu et penses que pots mantenir una dona com jo? Tu amb el què guanyes només pots mantenir una mitja dona. Com en vols mantenir i vestir a mi?!. I:

- Róba'ls els diners!! I:

- Demà només dinaré jo!

Aquella manca de diners, i de pes per contrarestar el volum de la meva grandiosa (mai en vaig poder dir mitja costella d'unes costelles com aquelles) muller, era un perill constant, almenys per a mi. I dia i nit, dies feiners i festes de guardar m'havia de sentir una lletania inacabable...Que d'un home com tu i que no porta diners a casa se n'hauria de dir un altre nom. Es a dir, m'ho deia tot. I cridant. Les vegades que m'havia amenaçat de saltar-me al damunt una nit que dormís (jo, d'espantat no dormia mai) per aixafar-me...Algú em va proposar de venir als Ermots. Ho vaig dir a la meva dona per a veure si la calmava, i li vaig dir què hi trobava la gent als Ermots. Era un dia que ella havia cridat més que els altres i havia quedat enrogallada. Amb rogall i tot em va dir:

- A un lloc on no em sentis cridar? No, Calet, no. A mi m'has de sentir tant com visquis. I no vull que en siguis tu, de feliç. Jo ja en sóc i en seré sempre més escridassant-te! Mig-home! Cardina! Pèsol! Mosquit...!

I me n'he vingut sol als Ermots. Hi ha casos que no hi haaigues que hi valguin."

" Jo era policía . La segona policia femenina de la vila. No que les parts ornamentals que jo tenia hagin de fer més bona o menys a una policia, però quan em van fer la fitxa, i el tribunal era un tribunal honest , m'hi van posar en l'apartat "Condicions físiques"; Immillorables!. Vaig agafar tantes vegades al que ara és el meu home, que ja no podia passar sense agafar-lo de tant en tant donés o no motius per les agafades. Ara he sabut que ell feia coses precisament perquè jo l'agafés. I quan no les feia jo l'agafava igualment. D'ençà que som als Ermots la única cosa que el meu home agafa és a mi de bracet, i jo...jo el tinc ara agafat per sempre..."

"De dones n'hi ha d'haver de tota mena, com de medicines. No n'hi ha cap d'igual, com de muntanyes, ministres o impressions digitals. N'hi ha que són felices cuinant, tinguent criatures, ballant o fent puntes al coixí. La meva no vaig saber mai què volia.

- I això és casar-se?

- Lucrècia, no som pas els primers que ens hem casat, nosaltres. Fa molts anys que la gent es casa. Es casen a França, a Suissa, a Rússia, ja veus, els russos...

- Doncs tinc entès que en aquests llocs també es descasa, la gent. I per més coses que jo fes per a tenir-la contenta, que es volia descasar i que es volia descasar, i que ella es pensava que el matrimoni era una altra cosa.

- Però, veiam, de què et queixes! No vas a plaça bé?

- Si.

- No tens la casa plena de minyones?

- Si.

- No estrenes vestits?

- Si.

- No fas els dijous cada setmana fent venir a casa a qui et plau?

-Si.

- No mantenim el pacte de que ta mare vingui tres dies a la setmana?

- Si.

- No canviés de cavall cada mes?

- Si.

- No...

- Sí, sí, sí, però em pensava que el matrimoni era una altra cosa.

- Lucrècia, tu et vols descasar, però jo, no.

Vaig contar a un amic el meu drama. Em va dir que havia sentit parlar d'un lloc on hi havia una font que feia acabar molt bé drames com aquells. Vaig saber on era.

- Lucrècia, anem?

- A on?

- A descasar-nos!

Fou el primer abraç que em feu després de molt temps. Als tres dies de ser ací:

- Reiet, això volia. Un món per a tu i jo i ningú mes...

Qui és que pot dubtar de la nostra aigua nacional?."

"El meu home bevía, jugava -i perdia- i era home d'escàndols. I quantes més coses li deia, més bevia, més jugava, perdent, i més escandalitzava.

- Què et pensaves que era un home? Un que cus mitjons, que renta calces de dona i que passa les nits a casa fent ganxet?!

Tot fou passar una setmana ací com sentir-li a dir:

- Camila, Camileta, quant temps perdut fora d'ací...Passaré, si vols, tot el que em resta de vi da agenollat als teus peus..."

" Enamorats: Si el pare no ho vol, si la vida és cara, si heu de festejar d'amagat, pugeu als Ermots!"

" Era molt bona dona. Era un armari de gràcies. Jo podia ostentar el títol d'un home ben casat...però la meva dona s'adormia quan no s'ha-

via d'adormir. Vaig consultar un metge amic.

- Noi, no s'entenen massa les dones. N'hi ha que això les hi dóna per l'adulteri. A la teva li dóna per a dormir...Què hi vols fer. Despèrte-la.

Tot fou venir ací i beure d'aquesta aigua, i la dona es despertava quan havia d'estar desperta."

"I va venir gent de fora a predicar l'amor lliure. Jo ja en tenia un, d'amor, però tant van predicar aquells forasters, que m'hi vaig apuntar. Però allò no era com canviar de vestit. El meu primer m'anava més bé, era un vestit fet a mida, segur, que no passava de moda...

- Mateuet - vaig dir-, m'he esborrat.

- Ara ja t'arreglaràs!

Vaig veure que el món sense el meu primer vestit no era res. Vam sentir, després he he sabut, el mateix dia i al mateix temps, una veu que deia: "Aneu als Ermots!" Ni l'un ni l'altre hem sabut mai qui va dir aquells mots. Hem acabat per a pensar que els sentirem sense que ningú els hagués dits. I vam anar separadament als Ermots. Ens vam trobar a la font...I fins i tot ací que tothom s'estima tant, ens van donar el primer premi."

"Ha estat necessari beure de la font dels Ermots per a tornar a tenir Laura cada dia a casa. Ara està guarida del tot. Patia d'amnèsia i veia la meva imatge en els homes que trobava. No es recordava de mi.

- T'ho juro, Carbonell, sempre em pensava que eres tu...

D'ençà que som ací, mai s'ha pensat que altres eren jo..."

" El meu home m'havia deixat set vegades fora d'ací. D'ençà que formem part del cens dels Ermots, només me n'ha deixat sis. Ja és guanyar. Jo compto arribar a fer la pau numèrica. Hem de tenir en compte que al meu home no li agrada l'aigua...!"

" Emilia, tu et creus que això es pot menjar per més que t'estimi? Emilia ho sabia fer tot bé, rentar, fregar, rebre visites, veure la televidió...ara, la cuina per a ella era un misteri, com la fi del món o com cobrar una lletra de canvi. Ella es pensava que el matrimoni ho arreglaria tot, que cuinar era com anar pentinat o no que tant li fa pel matrimoni. I es casà sense cuina. I es veu que ningú, i tantes coses com li van dir quan es va casar, li va dir que la cuina era com una cama del matrimoni, o com dues. Els primers dies de casats actuaven les conserves, però quan jo vaig suggerir que els fogons entréssin en acció, tot el matrimoni va perillar. Ja s'hi va ficar la meva Emilia a la cuina, però les seves activitats culinàries tenien, entre altres, gustos de medicines d'abans de la guerra.

- Me'n sortiré, prenda, me'n sortiré...!

- El que no me'n sortiré seré jo!

Aci ella segueix cuinant com els gitanos que cuinen malament, però jo ho trobo tot bo...!"

" Hem fet temporada als Ermots. No sé la influència de l'aigua d'aquesta font el temps que dura. A nosaltres penso que ens durarà sempre. Jo sóc agricultor. I ric. A la meva dona la van casar amb el ric sense pensar amb l'agricultura. La meva dona era dona de col.legi de monges, galta fina i taló alt. L'agricultura li va caure al damunt. Les vaques li feien por, els pollastres la posaven nerviosa, i els xais li produien alèrgia...

- Jo no em vaig casar per a munyir vaques.

- A casa, d'avis a néts, la jove que entrava era la jove amb tots els atribits però amb totes les obligacions del càrrec. Com pot portar un mas com aquest una jove que no sap fer formatges, que no vol collir maduixes i que es pensa que és pecat tocar les mamelles de les vaques! I ella que no, i jo que sí. I a crits. De munyir és clar, les monges no n'hi havien ensenyat, però de cridar!. Viviem malament, sí. A"a,

quan venien pobres, una llesca de pa i un gotim de raim sempre els hi donava. Un dia un d'aquests pobres la va sentir, segur, cridar de lluny.

- Unes setmanes als Ermots, senyora, la convertiran - li va dir.

Per a sortir uns dies de les feines del mas, em va segir als Ermots.. Ara no sols muny les vaques cantant sinó que te una parella de bous ensenyats que li llauren el Camp Gran, i jo m'ho puc mirar fumant dessota la parra de la porta del mas. Es va tornar una jove de casa de pagès com si portés milers d'hores de cava! I a casa, d'ençà de llavors, si ve un pobre, per veure si s'endevina el que ens va donar aquell bon consell sé li dóna ració doble..."

"De menuts erem com germans amb l'Angel. Erem veins, anàrem a l'escola junts, ens doctoràrem junts i festejàrem junts, però, Senyor, a la mateixa noia. Ella vivia al davant de casa i de menuts haviem jugat tots tres. I la noia ens volia a tots dos. No gosava dir que sí a un i que no a l'altre...Amb Angel teniem la mateixa edat, la mateixa carrera, els mateixos diners i les mateixes afeccions. Maria-Rosa no es podia decidir, si ho hagués hagut de fer perqué un dels dos hagués tingut més d'aquelles coses que l'altre. Tots dos teniem cotxe, un bon cotxe...El pare era jutge i el pare d'Angel notari. I tant Angel com jo ens feiem càrrec del conflicte que tenia la noia per a decidir-se.

- Bé, Maria-Rosa, o l'un o l'altre - ja vaig dir jo un dia.

- Es la mateixa cosa que em va dir Angel ahir...Què tinc de fer, jo?

- I jo?

- També m'ho va dir Angel, això...

El cas era difícil. Es plantejava a familiars i amics i ningú donava un consell concret. I ni Angel volia renunciar a Maria-Rosa ni hi volia renunciar jo, ni, la cosa més amoinadora, la noia volia renunciar a cap dels dos...Un dia parlant tots tres del indesllorigaire

problema, ens va aconseguir un pobre com els d'anys endarrera, un pobre com ara se'n veuen pocs. Ens havia seguit, es veu, una estona, i ens havia sentit.

- Aneu als Ermots - va dir -. Allà la gent hi troba la felicitat.

- On són?

- Cerqueu-los.

I ara ací som feliços. Jo festejo els dilluns, dimecres i divendres, i Angel els dimarts, dijous i dissabtes. Els diumenges fem festa..."

? Que jo no em portava bé? Em portava com la majoria. Però la meva dona plorava. I jo, com que potser tenia l'ànima malalta, no en feia cas dels plors de la meva dona...Ploranera de mena es veu que ho era perquè ací segueix plorant. Però ara, diu que plora d'alegria..."

" La sogra era més sogra que les altres. Hi ha sogres que fan l'ofici de tant en tant. La meva el feia sempre. Era vidua, i a la meva dona li deia la nena.

- No podem déixar la mamà sola a casa! - em va dir la nena just al sortir de casar-nos.

Jo, com que aquella super-sogra sempre em deia que ai que contradis a la nena,

- Doncs, mira, si et sembla que ha de venir, que vingui!

Crec que sóc un dels únics ciutadans dels quals se sap que han fet el viatge de noces amb la sogra. Però no està, no! Deia que jo no tractaria bé a la nena i es feu posar un llit a la nostra habitació!

I:

- Cosme, a dormir!

Tal com ho senten.

"Visiteu els Ermots amb sogra i tot", deia una tarja que vaig trobar al sortir al carrer al cap d'uns dies de lluna de mel amb sogra. Uns veins em van dir que feia poc un home vestit pobrement havia

deixat aquella tarja a la porta de casa. El pobre havia saludat amb gracioses reverències a tots els que li havien vist deixar el missatge.
I vam venir ací. La sogra, és clar, va volguer beure com nosaltres l'aigua d'aquesta font mai prou lloada...Temps més tard es retratava a la falda d'un comandant de tropa. Beneits Ermots i beneit pobre que m'han dessograt!"

"Aquesta és la cara que feia la meva dona abans de venir, i mireu la que fa ara!"

Hi ha tres homes a la carretera. Han sortit de llocs distints de la ciutat, fa dos dies. Van espaiats un de l'altre. El primer és el senyor marquès el qual feia anys que no s'havia alçat tan aviat com el dia que sortí de casa perquè no el veiés ningú. Carretera ençà hi ha l'oposant Massot i, al lluny es divisa la manera de caminar de l'anarquista Silvestre. Passa un cotxe de preu, i Silvestre per avançar camí, li fa senyals perquè es pari. El cotxe de preu passa de llarg. També passa de llarg quan arriba a les senyals de Massot. El senyor marquès va mudat i el cotxe de preu s'atura. "Si em seguelxen a mi ja no m'atraparan" pensa el senyor marquès. El canvi de vida i les caminades han obert la gana als tres homes de la carretera. El cotxe de preu deixa al senyor marquès davant d'un restaurant que hi ha prop de la carretera. "Hi ha temps de tot" pensa el senyor marquès. I fa un dinar de marquès acompanyat de les reverències dels que el serveixen al veure'l tan mudat. Es veu Massot que repara forces menjant assegut dessota un arbre del camí. Silvestre dina sobre la marxa, sense aturar-se...
Al restaurant hi ha conflicte. Amb les presses de sortir de casa sense que el servei el veiés, el marquès s'emportà pocs diners i

no pot pagar tot el dinar. Es dóna a conèixer...

- Un marquès sense quartos és igual que si no en fos! - se li diu ja sense reverències.

- Senyor hoteler, és que amb aquests preus ja no hi ha marquesos que hi arribin!

- Vostè ha demanat un dinar de marquès. I el dinar ho ha estat.

- Jo del dinar no me'n queixo. Jo del què em queixo és del preu. Es que us penseu que podem seguir al Mercat Comú amb aquests preus?

- Deixi's de punyetes. Vostè paga o no paga? I li avanço que si no paga no es mou d'ací.

- Senyor hoteler, jo no sé si en podré fer gaires més de dinars a n'el preu d'aquest, però aquest li serà pagat. Jo no em puc entretenir, avui. Tingui, telefoni a casa...ací té el telèfon. Demani pel majordom Joan...

L'hoteler té por d'haver alçat una mica massa la veu per si aquell home és de debó un senyor marquès. Va al telèfon, amb la tarja del client. Pensa que potser amb l'alçada de veu s'ha jugat una bona propina...Torna al cap de poca estona amb cara de cap amic.

- El marquès que vostè diu no s'ha mogut de casa seva. El senyor que s'ha posat al telèfon ha dit que el senyor marquès es va tancar fa dos dies a les seves habitacions amb l'ordre de que no es destorbés sota cap concepte....! I si vostè no paga ací hi farà anys o hi esperarà l'autoritat! Esculli.

- No s'ho agafi aixi, home. I al cap i a la fi és una part de dinar la que no he pagat. Vingui amb mi al telèfon. Vull que senti el què diré. No desconfii, home. Vostè torni a demanar aquest número de telèfon, pregunti si és a casa del senyor marquès i quan li contestin m'hi posaré jo.

Nova afluixada d'empipament a càrrec de l'hoteler. Truca, sent que efectivament li diuen que és a casa del senyor marquès, i ja de nou

amb reverències a tota vela, dóna l'aparell al senyor marquès...

- I Joan, res a ningú, res a ningú. Jo estic indisposat a casa, sent? I ara s'hi tornarà a posar aquest senyor i quedeu en esos de la fforma que li has d'acabar de pagar el dinar...Res, jo no he fet altra cosa que perdre temps...

Quan el senyor marquès surt al carrer ho torna a dir que ha perdut el temps, i que l'autostop no li ha servit per a res. Al lluny veu els dos caminadors que caminen ceom sihi'hi guanyéssin la vida.

I els tres, caminant, caminant, arriben vora les Grans Sorreres. El senyor marquès mai havia caminat tant com aquells dies, però hi havia la felicitat pel mig. Es el primer de trobar un pobre que hi anava vestit. A ciutat, pensa el senyor marquès tothom va vestit igual. Es dificil distingir un senyor marquès d'un rentador de cotxes si tots dos van pel carrer fora les hores de treball suposant que el senyor marquès treballi.

- Sabeu si vaig bé, bon home, per anar als Ermots Centrals?

- Em penso que ha fet una mica tard...però, sí, aquest és el camí, el de l'esquerra.

- He fet molt camí per arribar-hi, i per arribar-hi ho he deixat tot. Familia, amics, correligionaris, negocis i si convé la mateixa marquesia. Perquè jo fa tres dies era marquès i me'n vaig a trobar la felicitat que vaig perdre essent-ne, i que m'han assegurat puc trobar als Ermots.

- Va molt mudat, senyor marquès per anar a cercar felicitat als Ermots.

- La darrera cosa que tinc és aquest vestit que porto. Amb els últims diners que portava no he pogut acabar de pagar un dinar. Us el canvio amb el vostre. No vull altra cosa que ser feliç vestit de la manera que sigui...

El que anava vestit estil Pobre Farena, es vestsix de marquès i el

senyor marquès de pobre.

- Sempre m'hi trobava encongit vestit de marquès...Això és anar en comoditat. Gràcies, bon home. Sóu de per ací?

- Els pobres som del lloc on ens trobem. Encara no tenim el País dels Pobres, perquè encara a tots els llocs que hi ha pobres també hi ha rics. Jo sóc de pertot i d'enlloc. De tant en tant pujo als Ermots per a veure què fan, a cuidar la font quan ningú em veu...No es fiqui per les sorreres. Es perdria. Doni-hi la volta. Trobarà a dues hores de camí a bon pas, dues dunes germanes. Es el camí d'entrada.

El senyor marquès se'n va, vestit de Pobre Farena, i troba que camina bé, àgil, depressa...

Pels descreients eren de mal creure les coses que vingueren, ja que una vegada allunyat el senyor marquès, el pobre amb el qual havia bescanviat roba es tornava a veure vestit de pobre. O almenys així el veié l'opcsant Massot.

- Que sabeu si vaig bé per anar als Ermots Centrals?

- Porteu pressa?

- Sí, hi ha algú que em va al davant i tot de cop s'ha posat a caminar més depressa de com caminava fins ara.

- Oh, s'ha mudat de vestit.

- I quin s'ha posat?

- El meu.

- No ho entenc.

- Si demaneu els Ermots Centrals és qui hi aneu a cercar quelcom que hi ha gent que creu no existeix.

- Jo ho necessito creure. A casa hi ha mal humor,i m'han dit que als Ermots hi ha solucions. Solucions que a fora sembla que la gent no sap trobar.

- Doncs si creus això, canviem de vestit i veuràs com camines més depressa...

I, per segona vegada així que l'oposant Massot saltava de content al veure com caminava vestit de pobre, aquest es tornava a veure abillat de com el trobà el senyor marquès.

S'acosta, suat i amb l'americana al braç, l'anarquista Silvestre.

- No us puc donar res, pobre. Abans de sortir de casa he deixat el jornal a la dona.
- Vas als Ermots, amic?
- Com ho sabeu?
- T'ho conec amb la cara.
- Sabeu si hi ha camí pel mig de tanta sorra?
- Sí, n'hi ha. Tu també vols la felicitat, no? Ja és escassa.
- Ja s'ha d'anar a cercar a fora...Hi ha dos elements al meu davant que no sé qui són i que no he pogut aconseguir. Sembla que s'han posat a caminar més depressa o s'han amagat perquè no els veig.
- Siguin qui siguin quan sigueu als Ermots tots sereu igual. Ja van vestits com jo els teus companys de cursa. Perxò caminen més depressa.
- Que en veneu de vestits? Si en veneu, encara que facin caminar més depressa, no en puc comprar jo de vestits. I no en aquest moment, no en puc comprar mai. Amb aquest que porto m'hi haig de morir, per anys que visqui.
- No me l'has de comprar. Canviem-ne, de vestit.
- Jo no sé els pobres com penseu, però jo sóc anarquista. I mudar de vestit ho trobo una mica fort. Sabeu quan costen unes calces i encara comprades de confecció, ja que al sastre de quan anàvem a estudi que no l'he vist més. A casa hi ha cares llargues, sí, i no puc jugar amb els nois ni pessigar a la dona per a fer-la riure, però donar unes calces que m'han costat tant de tenir...I l'americana és més nova encara perquè tot el temps que puc vaig en còs de mànegues, sabeu?
- Els teus companys arribaran als Ermots més depressa perquè van vestits com jo...

- Ja us podeu despullar. Quan convé, un anarquista es vesteix de pobre encara que perdi amb el canvi de vestit.

L'anarquista Silvestre camina, vestit de pobre, com si anés a favor de vent. De tant en tant es tomba i fa senyals amb la mà al seu amic d'uns moments. Una de les vegades resta aturat amb la mà enlaire. L'amic passatger torna a anar vestit com si no hi hagués hagut canvi de roba. L'anarquista Silvestre es mira i veu, encara que se'n faci creus, que ell segueix anant vestit de pobre. I pensa que encara hi ha moltes coses que l'anarquia no pot explicar.

Poc abans d'arribar als Ermots Centrals, els tres caminants coneguts es troben. Hi han unes presentacions mútues.

- Sí, sí, marquès.
- Però vestit així?
- Hi anava vestit fins que he canviat la meva roba amb la d'un pobre.
- Igual que jo.
- I que jo...A veure si aquest pobre al qual tots hem donat la roba, perquè suposo que era el mateix pobre, no era més que un propagandista dels Ermots. O un pobre d'avui que ja no demanen diners o llesques de pa, que demanen trajos...
- No ho sé però aquest pobre amb el qual he canviat el vestit tornava a anar vestit de pobre al cap de molt poc d'haver-me deixat, i això que feia pocs moments d'ulls que l'havia ajudat a posar-se les meves calces.
- En un país que hi hagi una font com la que diuen, ja es pot creure tot, i no s'ha de trobar estrany que un pobre es posi un vestit de marquès i que al moment es torni a veure vestit de pobre...Jo he parlat d'una font...Vostès, que hagin vingut, hi deuen creure amb aquesta font, no?

- Jo hi vull creure. A casa hi falta quelcom, alegria...

- A casa no n'hem estat mai de contents.

- Jo, bo i essent marquès, només vaig conèixer la felicitat quan em tenien a dida...Bé, vostès van vestits de pobres com hi vaig jo, i jo he dit que era marquès.Vostès són d'un gremi alt?

- Jo sóc ebenista d'ofici, i de l'oposició per resolució.

- Jo, d'ofici impressor, i anarquista per vocació.

- Però ara tots som pobres.

- Jo n'he estat sempre.

- Bé, home, no m'avassalli. Ja sé que jo sóc un pobre nou, però no en sap cap grau de ser-ne si essent pobre trobo la felicitat.

- Jo no l'he trobada mai la felicitat essent pobre.

- Ni jo essent pobre i anarquista. Es més em penso que el no ser feliç em ve de ser pobre precisament! I per què n'era vostè de marquès?

- Hi vaig néixer, ja. El pare n'era i n'era l'avi i el pare de l'avi. Ens ve d'herència.

- Així passa com a casa que l'avi era anarquista i n'era el pare in en sóc jo.

- I vostè també li ve d'herència l'oposició?

- No, jo sóc el primer oposant de la família. El pare era fuster. I era liberal que s'ha descobert que no era ser res. A casa no som gent de llinatge...L'avi era guàrdia-civil...

- I l'ofici de marquès, senyor marquès, en què consisteix?

- Miri, nosaltres tenim propietats al poble, propietats que venen d'anys de quan els marquesos les guanyaven a cops d'espasa. Jo ja les he trobades en actiu, però els primers marquesos de casa es bateren com lleons per a tenir-les. Posar-hi gent a treballar en aquell temps no era difícil. Tothom creia llavors."Tu, i aquests dos bous, a llaurar el camp!" I tant els bous com els homes llauraven i tots dos solien llau-

rar dret. No se'm poden discutir aquestes propietats.

- I vostè...vostè què hi fa en aquestes propietats?

- Ja fa temps que els marquesos no guanyem ni perdem coses a cops d'espasa. Jo encara que a la casa pairal hi hagi espases de tota mena no sabria pas com fer-les anar. Sóc un marquès pacific, jo. Per tant com que no puc fer treballar la gent a cops d'espasa, les meves propietats al poble les treballen els masovers de la manera que volen.

- I qui cobra?

- Home, jo si no cobrés mai no podria ser marquès! Però també cobren ells, i els comptes ens els fan al seu aire...Un any, l'oli no ha rajat; l'altre, el blat s'ha tingut de batre quan encara era menor d'edat; enguany es van morir vaques d'una malaltia estranya...Hi ha hagut anyades que hi hem tingut d'afegir.

-Però vostè té cases, negocis, diners...

- Deu pagar molt a l'Hisenda!

- Mirin, ara no ens sent ningú. Nosaltres a la nostra manera també anem contra segons quins governs, i en questió de pagar anem contra el govern que hi hagi encara que sigui dels nostres. Nosaltres paguem tan poc que podem. Si ho declaréssim tot ni podriem pagar ni podriem ser marquesos.

- Però vostè treballa?

- Això, això, treballa vostè?

- Treballar, treballar...jo no faig vuit hores com vostès a cap fàbrica. Faig tertúlies amb gent de mà major, assisteixo a consells d'empreses de tota mena, que són les que tenen els meus diners, diners que serveixen per a pagar els jornals quan vostès fan vagues i per a nivellar les pèrdues de les empreses que fan balanços deficitaris. I tenir diners als bancs és perillós en un temps que hi ha gent que s'ha acostumat a treure diners dels bancs sense tenir-n'hi. Se n'han de tenir molts de diners per a portar-los als bancs en les condicions

actuals. Si en tenen pocs no els hi portin als bancs. Els poden perdre ja que aquella gent que en treu sense posar-n'hi devegades no treu els dels bancs unicament sinó els del que troben que n'hi van a portar o a treure'n tinguent-n'hi, saben? No és massa fàcil, no, allò que vostès en diuen ser capitalista. Si inverteixes, que no he fem massa perquè el govern ho diu, les empreses, amb la gent que es dóna de baixa i la que treballa sense treballar, van de cap-girells, i si deixes diners en caixes foertes, al cap de l'any, sense haver-ne tret cap, n'hi trobes la meitat.

- Però ara s'hi acostumarà a viure com nósaltres una temporada?

- Jo, si arribo a ser feliç, si torno a veure la marquesa a casa sense uns somriures que em feia temps endarrera, poteer hi vagi sempre vestit de pobre.

- Però en serà de debó?

- Almenys hi aniré vestit, per anar-m'hi acostumant segons les coses com vagin.

- Jo tinc por que el govern ataqui Els Ermots. Vostè que ho sap tot deu saber que hi han uns retrats...

- Tots ho sabem, es veu, que hi han aquests retrats. Mirin que el govern també exposar-se per una questió de faldilles...

- Oh, és que sembla que la questió va ser sense faldilles!

- Es igual...

- No, no és igual. Si els retrats haguéssin estat fets amb ministres i dones vestides tindrien un valor. Haver-los fets amb dones sense vestir en tenen un altre.

- Vull dir que no crec que facin la bestiesa de fer intervenir la tropa en forma violent.

- I si la tropa intervé pel seu compte?

- Això, això...Contra la tropa no hi podem fer res ni vostè ni nosaltres.

- En seben poques coses de la tropa, vostès. No tenim pas diners uni-

cament, nosaltres. Estem emparentats amb gent de dalt de tot de la tropa i sabem que avui per avui no faran cap militarada als Ermots. A fora s'ho podrein prendre malament i qui sap al final amb qui s'haurien de batre. No són pas totxos els nostres parents de la tropa...Si els poguéssim comprar aquests retrats. La nostra gent en pagaria el què en demanessin. Hi hauria govern per a dos dies.

- I quin pujaria?

- El nostre.

- I l'oposició?

- I l'anarquia?

- Amics, és just que si nosaltres treiéssim el govern pagant, els que governéssim fossim nosaltres.

- No massa just, senyor marquès. D'aquests diners que es gastarien vostès per a fer caure el govern, una bona part són nostres.

- Seus?

- Sense nosaltres que fem anar les fàbriques, que sembrem i cullen vostès, sense nosaltres que pesquem llagostes i vostès se les mengen....

- Perdoni, pas ara. Avui ja no en podem menjar els marquesos de llagostes.

- Tant li fa, en mengen els que encara en poden menjar, però nosaltres les pesquem, i nosaltres fem cotxes perquè vostès hi vagin, fem vagons de primera perquè vostès hi vagin ben rapapats, fem avions perquè vostès esmorzin a Londres i dinin a Nova Iork...N'hi ha o no n'hi ha de diners nostres en els que vostès volen comprar uns retrats perquè el govern s'espanti?

- Veuran, veuran, ací tots anem vestits de pobre i ho podem dir tot. Sense els nostres diners, qui posaría fàbriques, qui faria carreteres,qui faria trens, avions i qui pescaria llagostes ?!

- Però com vol que marxi bé el món si nosaltres treballem i vostès

cobren?

- I si no cobressim, què fariem nosaltres?

- Ja m'està bé que cobrin, però no cobrin tant,que jo, treballant dotze hores no puc comprar calces a la gent de casa.

- Es que vostè creu que estar bé al món és estrenar calces cada dia?

- No, però s'hi estaria més bé si a casa poguéssim estrenar, a més de calces de tant en tant, pa cada dia, carn honesta cada setmana, peix cada mes i un tortell cada trimestre.

- Si, però si el món va aixi...

- No hi anirà sempre!

- Fa molt temps que hi ha gent que el vol canviar el món, i no passa de parlar-ne.

- Perquè com que manen els llibres de xecs,pertot es mana malament i ho tenen tot a les mans.

- No hi manem a pertot. Hi ha llocs que no hi manem nosaltres i ja m'agradria veure les calces que estrenen. I encara si en poden estrenar alguna és gràcies als tractes que tenen amb els paisos on encara nosaltres ens belluguem.

- Ep, si pertot qui manés fos el poble, que no mana malgrat molts governs dir que governen en nom del poble, o no manés ningú no sabriem què fer-ne de tantes calces com tindriem.

- Aquesta conversa sembla tinguda qui sap a on quan tots erem el què erem...La solució seria que hi haguéssin més fonts de felicitat. Que tothom volgués ser feliç, sense pensar en res més, i que tan dret hi tinguéssin els marquesos com els anarquistes.

- Es que per anar bé no n'hi haurien d'haver de marquesos.

- Si tothom fos feliç no hi hauria marquesos ni anarquistes. No troba, vostè?

- Jo el que vull saber, primer que tot, més tard es pot parlar d'altres coses, és si aquesta font dels Ermots és la mena de font que diuen. I vull comprovar si havent begut d'aquesta aigua miraculosa vostè no se sent marquès, jo no em sento de l'oposició i aquí no se sent anarquista...

Els tres s'acosten a les muralles dels Ermots agafats de bracet.

- Hi ha tres pobres que demanen per entrar.
- Si no són més que tres, i són pobres, que passin.

...

- Venim a beure.
- Beveu.

I els tres, que davant la font ja no volen dubtar, senten el mateix sotrac inicial que sentí el comandant Pasqual. "Així tot era cert!" pensen tots tres a cop. I ademés de pensar això pensen que hi ha encara l'esperança de fer anar als Ermots i convertir la marquesa viatgera, la dona malhumorada i la de la cara llarga.

- Podem anar a cercar les dones?
- Espereu, ara. Precisament avui tenim reunió general. Es a les sis. Entre tant, si voleu, podeu anar a la casa dels Ex-Vots...

- Si aquesta gent no diu mentides, tot és veritat - diu el marquès després d'haver fet la visita a n'aquella mena de sancta-santorum del Territori.
- Senyor marquès, sento que em va fugint l'odi contra la propietat privada.
- Amb vostè -diu el marquès a Massot - seguirem essent de l'oposició.
- Si, però sense rencor. I si puc portar la dona aci...
- Ja veuren la marquesa que ben conservada està...

Passen algunes parelles que caminen mirant-se als ulls. Van a la reunió. El senyor marquès no es pot estar de dir:

- Sembla estrany que puguin caminar mirant-se així...La marquesa no se'n sabrà avenir que me la miri d'aquesta manera.

- Hi caminarem tots com ells!

Uns passants els conviden a anar a la reunió.

- Ja ens tenen per gent de la casa. Anem-hi.

Hi ha tot l'habitatge a l'entorn de Bonjorn.

- ...i és el govern que té la paraula. Nosaltres ja l'hem dita. I el nostre comandant ha donat a conèixer la nostra posició: o independència o publicació de retrats!

Hi ha diverses intervencions i totes acaben redeclarant-se independents. Bonjorn torna a prendre la paraula:

- Tenim ara aci dos ex-ministres. Seria bo que ens diguéssin quelcom.

La contesta dels dos ministres no és massa convincent, però contesten.

- Per a mi és com si no n'hi hagués, de govern.

- Sóc de la mateixa opinió.

- Però quan vostès eren ministres, què en deia el govern de tot això?

- Ens va delegar a nosaltres per a veure què es podia fer. I ja ho veieu què hem fet!

Intervé el comandant Pasqual.

- El govern no té altra camí que afluixar. I en el missatge que vaig dirigir al senyor president vaig acabar dient que jo i la tropa erem al costat vostre. Visquen Els Ermots! Visca la independència!

El senyor marquès fa gestos de voler dir alguna cosa. Se'l deixa dir.

- Jo fa tres dies era marquès, marquès de dretes. Les meves dretes volien i segur que encara ho volen, adquirir,sense demanar preu, això és, amb un xec en blanc, aquests retrats que tants mals-de-cap estan donant al govern. I és que les meves dretes ho fien tot als

diners. Amb diners han fet fer vagues, manifestacions, descarrilaments, evasió de capitals, de gent, de medalles. Jo, si tinc de dir la veritat, quan vaig saber que ací hi havia aquesta font que teniu m'ho vaig jugar tot, amistats, família, propietats i comptes-corrents per a venir. I ara que us he vist, que he begut la vostra aigua, jo, marquès d'abans de la guerra no m'hauria de dominar el gest que m'estic aguantant de fer moure el colze de la mà esquerra amb un cop de la mà dreta, però, al món de fora i al govern, mireu!

- Ací passen coses de mal comprendre pels no iniciats. Vosaltres que sou practicants de temps ho deveu trobar normal, si trobeu normal que una font us dongui la felicitat que teniu. Jo, aquest home que us acaba de parlar no sé si ho era o no ho era de marquès, però durant tot el camí que l'he seguit hi anava vestit. Un pobre del camí s'ha posat el vestit de marquès, i la cosa portentosa és que quan aquest mateix pobre m'ha trobat a mi tornava a anar vestit de pobre. S'ha vestit amb la meva roba i aquest company meu que és anarquista l'ha trobat novament vestit de pobre. Davant d'això, segur que aquesta font té la fama ben guanyada. Jo sóc de l'oposició, amics, i l'ofici de l'oposició és anar contra el govern. Jo no sé les coses com han d'anar, però podeu comptar amb l'opoisició. Jo m'encarrego de defensar la vostra posició al Congrés, si mai hi torno, i de dir, amb aquests retrats a la mà si voleu, com és un govern fora dels ministeris...

Silvestre demana també per a dir quatre paraules.

- Jo, ja ho ha dit el meu company, sóc anarquista. I un anarqusita diu sempre la veritat. Es veritat que un home vestit de pobre m'ha proposat bescanviar de roba. Amb mi no hi deurà haver guanyat, sobretot amb les calces ja que amb tants sargits que hi havia fet la dona semblaven brodades. I just després d'haver-se posat la meva roba, quan ens hem dit adéu, ja tornava a anar vestit de la manera que l'hi vaig

trobar. Els que no sabeu què és l'anarquia, els que heu viscut així sempre sense haver estat mai al defora, ja ho sou sense saber-ho d'anarquistes. Mireu si n'és de bonica l'anarquia. La cosa fotuda és haver-te'n de fer per força quan veus que hi ha gent que ho té tot i altra que no té res. Jo sóc un anarquista honest, que treballo més de vuit hores que no m'arriben enlloc, que tinc mal viure a casa i encara tinc de ser anarquista. I ho seguiré essent tant com al món hi hagin classes...

- Amic, ací no n'hi ha de classes. Ací tots hi som per a la mateixa cosa.

- Així ací jo no seré anarquista?

- Seràs un anarquista independent.

- D'això volia parlar, d'aquesta independència. Ser indepedent vol dir anar contra un govern que no ho vol. Nosaltres no en volem cap de govern, ni volem propietats privades, ni volem res...

- Doncs de qui seran les coses quan maneu vosaltres?

- Ja he dit que jo era un anarquista honest. Nosaltres no manarem mai. L'estat ens fa nosa, i l'Estat es gasta molts diners amb canons que poden servir per a canonejar-nos a nosaltres si passem de parlar-ne de l'anarquia. I nosaltres no en tenim de canons, no per a no voler-ne tenir sinó perquè sabem que un canó costa molts quartos i els anarquistes no en tenim...

- Vol dir algú quelcom més?

Cap resposta.

- Ermotsns - comença Bonjorn -: Només tenim una riquesa, la més cobejada per un món on molts l'han perduda: la felicitat. Som pobres, però som rics de felicitat. En tenim una font, però aquesta font només en pot donar a pocs, a n'els que hi creuen. I hi ha volgut beure massa gent, amb el perill de que l'aigua s'acabés. Es veu que no pot ser que tothom sigui feliç. No totes les dones tenen la mateixa be-

llesa, no tothom pinta bé, ni tothom porta ulleres. Hi han escollits per a cada cosa. Els primers tenors de cada activitat són pocs, i a nosaltres se'ns ha fet primers tenors de la felicitat. Nosaltres ens l'hem guanyada aquesta felicitat que tenim i no la volem perdre, i per això ens hem declarat independents. Jo conec la història del rodal. Sé que el Pobre Farena fa molts anys fundà Els Ermots, els nostres, donant la felicitat que no havia trobat a fora, a la primera parella que hi portà. I ell no ha deixat d'influir en la nostra història, hi ha estat present encara que no l'hagim vist mai. Un pobre que converteix una font normal en font de felicitat és un pobre excepcional que pot explicar bons acabaments de drames que d'altra manera no tindrien explicació. La nostra font la va fer ell, que no pogué viure feliç, perquè en fossin els pocs que vinguéssin al Territori. Ell pensà que amb les condicions que hi havien ací per a trobar la pau dels esperits, serien pocs els que hi vindrien...Ja ho heu vist. Hi ha molta més gent de la que ens pensem que ho deixaria tot per a trobar aquespau, per a retrobar la felicitat només coneguda a mitges fora dels Ermots...Ha estat el Pobre Farena qui ha guiat les meves passes i qui no ha parat fins que m'ha fet aconseguir retratar una pila de ministres, i senyors de quatre minyones, als quals mai em pensava retratar de la manera que ho vaig fer. Degut a n'aquesta fenomenal ajuda del nostre benefactor nacional, avui som un poble lliure, i la nostra llibertat està garantida pels retrats que em permeté obtenir el Pobre Farena. Ermotans: Visca la República dels Ermots! Visca...

Just quan Bonjorn preparava un bon carregament de visques,

- La tropa!! - digué algú.

El sergent major Bonaplata, un dels sergents que es considerava mal pagat, al veure que passaven dies i que el comandant Pasqual no tornava, digué que havia estat raptat als Ermots, i pensant que l'operació de lliberar un comandant li podria significar un galó més per mè-

rits de guerra, o almenys un augment de sou, va disposar pel seu compte l'assalt i conquesta del Territori...

Som amb el govern. En el consell hi ha dos cadirons buits.
- Què més hi ha? Bé, he volgut deixar enllestit l'ordre del dia per a temir temps i per no ser interromputs amb l'afer dels Ermots, el nou afer dels Ermots. D'ací n'ha de sortir una solució o no en sortirem nosaltres, perquè mirin:
I el senyor president fa passar de mà en mà la darrera obra del retrat Bonjorn: una fotografia del comandant Pasqual amb una gran senyora que li riu a la falda.
- No, si en parlem gaire vegades més acabarem anant-hi tots a n'aquest lloc!
- I ara, esperint-se!
- Més retrats? No de por de ser retratat segons a on fa dies que no em moc de casa...
- Escoltin, escoltin...Una carta del comandant..."Senyor president: Això s'ha de veure. Sentir-ne a parlar, encara que se'n parli bé, no dóna una idea, ni aproximada, del lloc i les seves circumstàncies. Els que no creuen amb les coses que només passen de tant en tant i d'una manera incomprensible per la majoria per més coses que en sentin dels Ermots, no se les creuran. Els materialistes, els ateus de la felicitat quedaran igual al sentir contar les meravelles de la gent d'ací. S'ha de creure amb la felicitat per a venir ací. I desgraciadament ara ja és tot donat, tot ple, no s'hi cap, per a fer venir ateus a convéncer-se. El que creu en bruixes, hi creu, en creu les seves actuacions, els seus viatges, les seves transformacions, els seus gustos i els seus capricis. I el que creu amb els esperits, no li discutiu que fan ballar la taula, ni que un esperit carregat de segles contesti un questionari sobre amistats que porta fetes, si Romeu

festeja com abans a Julieta, a qui deixà en realitat els diners Picasso, o qui guanyarà les eleccions italianes. Doncs així es creu, creiem amb la font de la qual parlàvem quan jo no era qui sóc. La font existeix i qui en beu aigua, beu oli. I jo, senyor president, treballant amb diplomàcia, que vol dir per un home de tropa treballar desarmat, he begut aigua, i oli. Aquesta foto no és més que una prova de com retrata el que va retratar el govern amb robes menors, però és el resultat d'haver encarregat una missió a un dels homes que més bé maneja el sabre del país, sense sabre. I jo, senyor president, estic disposat a tot en defensa de la felicitat del Territori. Ja sé que em falta la prova definitiva, que és fer venir la comandanta. Si ella beu d'aquesta font i no crida, ni vostè, senyor president, ni el govern, ni ningú podrà negar la realitat. Jo, senyor president, respectaria la independència. Si no la respecta, el que no serà respectat serà el govern ja que Els Ermots estan disposats a fer una tirada mondial d'aquells retrats que vostè coneix, i que s'han convertit en la tresoseria del Territori. D'altra part, jo, si convé, aquesta independència la defensaré amb la tropa que espera ordres fora muralles. I si el govern en fa venir d'altra de tropa, pensi que al territori hi ha una bandera que representa un país que es batria a gust contra la tropa que vostè podria enviar. Totes les reverència que aquest país us ha fet, no passen coll avall. Allò que realment voldrie la gent que el mana és tractar-vos a canonades enlloc de reverències. No hi vagi barroer, senyor president, amb els Ermots. Si no s'hi va, potser es pugui obtenir un permís de tant en tant perquè hi puguin fer temporada gent amb la qual vostè tingui compromisos, gent que amb conflictes matrimonials estigui fotuda de debó. Tornar un matrimoni d'aquests al bon camí li donaria, senyor president, un prestigi que no li donarà mai cap decret. I ja que potser d'ara endavant jo passaré la vida en un lloc distint del seu, pensi, senyor presi-

dent, a apujar el sou dels sergents. Un sergent poc pagat pot protagonitzar fins i tot un cop d'Estat. Visca la Tropa! Visquen Els Ermots Centrals!"

- Què els sembla?

- Carai...

- Tot el què vulguin, però jo entenc que val més aprofitar el temps parlant de la vaga de mestres...

- No torni a fer sortir la vaga de mestres, home! Hem quedat que ara haviem de debatre el tema dels Ermots i prou. De la vaga de mestres en podrem parlar a cada consell ja que és una vegadaque no s'acabarà mai. Jo em penso que no la volen acabar ni els mestres, ni els estudiants, ni nosaltres!

- Es que fa setmanes que tinc els nois a casa sense anar a estudi

-Ja hi aniran, home, ja hi aniran. Hi ha molta gent que té les criatures a casa. Es una vaga en la qual hem d'estar a veure venir. Si fem una proposició nosaltres, segur que ni mestres ni deixebles l'accepten! I ara no podem pas dir que arreglarem aquesta vegada perquè un ministre te set criatures a casa sense anar al col.legi...Li prometo que en podrà parlar tot l'any d'aquesta vaga...I els sembli o no el què vulguin el que poso damunt la taula és que Els Ermots, per ara, ens costen dos ministres i un comandant.

- Si s'han quedat als Ermots, és que aquella font que diuen existeix, i que té les propietats que diuen. I jo la cosa que pregunto és si ho podem creure això.

-Particularment s'hi pot creure. Com a govern, no.

- Doncs què pensa fer el govern?

- Jo encara no em dóno. Per a mi tot és una jugada política. Ara no sols tenen la majoria del govern aparellada com sabem, sino que ja hi tenen un representant de la tropa que fins ara estava al marge de tot. I jo abans de jugar-me cap més ministre i cap més comandant voldria

fer una pregunta al consell. Què se'n sap, però ben sabut, de l'oposició?

- Miri, si l'oposició vol dir anar contra el govern, hi va la dreta hi va l'esquerra i part del centre...Hi ha gent que si no fas les coses com ells volen, pleguen. No ténen esperit de partit aquests.

- Tot això ja ho sabia. De les personalitats que són a l'oposició, vull dir si sabem coses. No les inventem, eh? Les hem de saber. Si no en sabem cap val més que callem.

- Quines coses vol dir, senyor president?

- Coses, com les que la gent ens atribuirà si arriba a veure aquests ja maleits retrats!

- De saber-ho no ho sé, però no deuen pas estar parats aquesta gent!

- No ho sabem, vaja. Ho hem de suposar...Es que jo la jugada política la voldria tornar amb una altra jugada política....Per què no diem que nosaltres tenim a l'oposició retratada com en té retratats a nosaltres el fotògraf dels Ermots? Hi haurà qui estarà tranquil, però pot succeir que hi hagi algú que tremoli, no ho sé...

- I per què no intentem tenir-los de debó, aquests retrats?

- L'oposició esquerra-esquerra i dreta-dreta ja sabem qui hi tenen a dalt, gent de la tercera edat que em costa suposar que cerquin entreteniments variats fora de casa.

- Sí, si poguéssim fer una contra-ofensiva fotogràfica seria la salvació.

- Jo d'aquests que corren en còs de mànegues i sense corbata, no crec que hi hagués massa coses a fer per a sorprendre'ls infraganti en llocs com els que va ser reproduit el govern, que són llocs cars...

- Mai se saben aquestes coses. Un home que fa discuros davant milers de persones es fa popular, agafa prestigi, i les dones, ja en coneixem algunes, amb la gent de prestigi s'hi tornen boges....Així...ja sabem ben poques coses de la vida privada de la gent de l'oposició!

- Ja hem fet quelcom per a saber-ne...però com que el senyor president vol coses concretes...Vam seguir, millor dit, vam fer seguir algú més ben dotat que aquelles terceres edats que deia vostè, per detectius privats...

- Malament. Molts detectius privats es veu totseguit que en són. Sempre actuen llegint un diari. Molta gent ho sap, sobretot la que es pensa que és vigilada i es malfia sempre que passa pel carrer i veu algú que llegeix un diari. Han de canviar els sistemes, aquests detectius privats.

- Senyor president, si volem saber segons quines coses ens hem d'utillar. Sense embuts, si algú ha de fer dir a un home coses que no hauria de dir, només és una dona que ho pot conseguir. I quan més guapa sigui més coses podrà aconseguir, i quan més mudada vagi millor. Després ja es desmudarà. Ara, tot això vol dir xalets als afores en llocs distints, i abrics de pells.

- Vostè parla d'abrics de pells. Ja sap què val un abric de pells?

- Encara no sóc president, senyor president...

- No es tracta de no pagar-lo un abric de pells si la informació que porti la que dugui l'abric ho val.

- Es que no serien únicament els abrics de pells que s'haurien de pagar...Seria una operació cara.Xalets, servei, abrics, dones...i haurien de ser dones especials capaces de portar un home, encara que fos de l'oposició, on ella volgués i deixar-se fotografiar en plena maniobra.

- A la llista de despeses s'hi ha descuidat les del fotògraf, senyor ministre.

- Just, les del fotògraf, que no serien pas petites tampoc!

- Bé, si vostè proposa una solució per què hi posa vostè mateix entrebancs?!

- No hi poso entrebancs, jo proposo una solució, però vull que se sàpiga que és una solució cara.

- Si ací tots podem dir coses...?

- Vostè sempre fa aquest preludi, carai! Ací tothom pot dir el què vulgui. Es fora d'ací que segons què no es pot dir. A veure quan en sabrem de ser ministres!

- Doncs si es pot dir tot jo tinc de dir que amb aquestes dones jo no hi tinc massa confiança, potser perquè no en tinc amb la meva, no ho sé. Però si aquestes dones treballen pels abrics de pells algú de l'oposició les pot fer treballar per a ell, i llavors què?

- Doncs si no som capassos de treure retrats de compromís de l'oposició compromissat amb faldilles, potser haurem de passar perqué Els Ermots siguin independents.

- Podria ser una independència, com ho diré jo, que en siguin d'independents però que no ho escampin.

- Suposem, suposem-ho només, que el govern faci veure que no en sap res d'aquesta independència. Nosaltres, com que no l'hauriem donada, no la podem treure. No són com les autonomies,les independències, ja ho sabem. Les autonomies es dónen, si es vol, i una vegada donades, si es vol es tornen a treure. I els retrats, una vegada fet el sord a la independència dels Ermots, què? Qui ens garanteix que algú no tingui còpies amb alguna caixa forta d'un banc suis?

- Jo, ho he dit al ministre Valentí pel camí, seria partidari d'anar-hi tots als Ermots. A veure que s'aclariria!

- Vostè, ministre Tomàs no deu estar massa bé a casa, i vol veure si els atributs de la font són o no són veritat. I jo, ja ho he dit, no em jugo cap més ministre ni cap més comandant.

- Vostè, senyor president, com tots, vol i dol.

- Jo el què vull...un moment (un senyor vestit de portar papers al president del consell n'hi dóna un. El senyor president resta un moment sense saber què fer, ni què dir. Sembla, en aquells moments al-

gun dels seus ministres quan s'espera que digui quelcom). Senyors ministres, això pot ser la fi de tot...

Passa de ministre en ministre un missatge del sergent major Bonaplata: "El comandant Pasqual ha estat segestrat. Assaltem Els Ermots Centrals. Ara el comandant sóc jo i l'assalt es farà a la meva manera, de la manera que s'han de fer"

- El comandant Pasqual ja m'ho va dir que els sergent li feien por... Si aquest home agafa Els Ermots i els retrats, encara ens en podem sortir. Si agafa Els Ermots i no agafa els retrats, els diaris de tot el món ens poden veure sense calces.

- Senyor president, a casa, de fa uns dies, sempre tenim les maletes a punt...

Els darrers aconteixements dels Ermots ja sortiren als diaris. Els de l'oposició, deien que l'esquerra hi tenia un màrtir al territori produit per la intervenció armada del govern.

Els de l'ultra dreta acusaven també a la determinació del govern per la desaparició del senyor marquès., i al veure que tothom passava comptes l'anarquía feu una pintada exigint la tornada de Silvestre.

La premsa governamental s'afanya a dir que amb les coses dels Ermots i per a volguer-les arreglar, el govern se n'ha fet dos ministres i un comandant.

Un periodista de la premsa neutral feu un reportatge de primera mà dels darrers moments de la batalla dels Ermots, però quins fets no han pogut ser comprovats. El reportatge era més o menys així:

"...i la gent defensava la seva independència de la única manera que ho podia fer: somrient i de bracet. D'aquesta manera esperen la tropa que avança. A quatre passes la tropa s'atura. El sergent major Bonaplata diu:

- Defenseu-vos! No podem disparar damunt la gent indefensa!

I el sergent major fa deixar escopetes al davant dels que es defensaven somrient.

- Defenseu-vos, ara! - torna a dir.

I les parelles segueixen defensant-se amb somriures.

Hi ha tropa en diversos llocs i es veu que hi deu haver sergents que tanta por feien al comandant perquè se senten alguns trets.

Si el periodista hagués estat abans als Ermots hauria reconegut al comandant Pasqual i al famós fotograf Bonjorn que fugia amb maleta i màquina de retratar i una bandera extrangera precedits pel Pobre Farena que els hi ha deixat dos dels seus vestits de pobre.

El ministre Fortunat es posa al davant de la tropa i:

- Em rendiré vestit de ministre! - diu.

Tot l'habitatge es dirigeix camí de la font. La tropa ho vol impedir i no pot. Hauria de disparar i el sergent major Bonaplata no vol tirar si no comença l'enemic.

- Feu beure l'aigua a la tropa! - se sent -. Si beuen seran dels nostres.

- A destruir la font! - crida Bonaplata.

Se senten més trets, i en aquest moment el corresponsal abandona el camp.

- Sempre hi ha una bala perduda - va murmurar quan desapareixia a contra corrent.

Així s'acaba el relat d'aquell enraonat corresponsal de guerra. Sembla que hi hagué poques baixes ja que el sergent major Bonaplata va fer presoner a gairebé tot el cens dels Ermots. Fou la primera vegada, segons el sergent, que un oficial subaltern feia tants presoners. Ja, tot el que se'n digué després es creu, no es creu o hi ha gent que se'n fa creus...

Hi ha qui diu que part de la tropa arribà a beure de la font meravellosa i que el sergent es veié obligat a disparar contra els

que es passaren a l'enemic, i que quan la tropa anà per a destruir la font, aquesta havia desaparegut. En el lloc de la font hi havía un pobre que digué a la tropa que ell de la font no en sabia res ni en sabia res ningú. També havien desaparegut els ex-vots del petit edifici de vora la font....

I ja dels Ermots se'n tornaren a dir les coses d'abans, de mal creure, i se'n feren contalles i llegendes les quals no s'ha pogut provar que no haguéssin succeit. Es diu que pels sorrals infinits de les Grans Sorreres, el sergent major Bonaplata persegueix eternament al retrater Bonjorn i que no l'acaba d'atrapar mai. Si alguna vegada està a punt d'agafar-lo, es presenta el Pobre Farena, i diu:

- Ha anat cap a la dreta, sergent!

I Bonjorn s'escapa cap a l'esquerra...

I quan un nét demana més contes a l'àvia, hi ha àvies que encara en saben ser, i:

-...i aquell sergent major, que es deia Bonaplata, i portava un vestit vermell, seguía i seguía a un retratista amb barba i un drap negre que portava uns retrats que tenien més valor que l'or.

- I de qui eren aquests retrats.

- Del govern.

- I què és un govern, àvia?

- Una colla de senyors com els altres que els fan ministres i ja no són com els altres.

- I què hi havía a n'aquells retrats?

- El govern sense bandoles....Doncs vet-ací que el retratista fuig que fuig, i fugint fugint se'n puja a una muntanya molt alta, molt alta, i el sergent vestit de vermell, al darrera...I el retratista, al veure que el sergent ja és molt prop d'ell, ell que sí que des del cim de la muntanya es llença a l'espai, i el sergent al darrera. I

els dos es converteixen en dos petits planetes menàrs.

- Què són paletes, àvia?

- No, paletes, planetes.

- I què són els planetes, doncs?

- Ui...uns astres molt amunt, molt amunt, que només hi van els americans.

- I qui són els americans?

- Es la gent que dorm més prop del cel....Doncs volten i volten per l'espai i el sergent vestit de vermell cada vegada s'acosta més al retratista fins que aquest, de por de veure's aconseguit llença pel firmament tots aquells retrats del govern sense bandoles els quals es converteixen en una minúscula nebulosa.

- Què són les nebuloses, àvia?

- Unes coses tan amunt, tan altes com el preu del pelargon?

- Així, ara, pujar una criatura val molts diners.

- Si fa bondat i creu, com tú, encara és barata. I a la porta n'hi ha un fus...

Si aquesta versió hagués estar certa, el govern podria governar i desgovernar tranquil, ja que ni pels telescopis més potents hauria estat possible distingir ben bé les cares dels protagonistes del retratas per Bonjorn en els puntets lluminosos de la minúscula nebulosa.

El govern, però, desconeix el conte de la vella, i governa preocupat. El ministre de comerç, aprofitant el rebombori dels Ermots hi vol fer un balneari.

- El gran turisme, que tant li anem al darrera, l'omplenarà. I pagarà l'aigua de la felicitat a preu d'or...

Però el balneari no es pogué ni començar. No es trobà aigua en lloc. On la font havia fet feliç a tanta gent, hi havia un arbre que quan venia la primavera feia flors blaves, i algú que de tant en tant anava als Ermots enyorant temps passat en digué l'arbre de l'amor,

però l'aigua no la poguéren detectar ni els més afamats sauris del país ni els que es feren venir de fora...

I el govern, com que segueix amb aquella temuda espasa de Damocles dels retrats penjada d'un fil que es pot trencar a qualsevol moment, fa mans i mànegues per a ternir content a tothom...els ministeris s'obren a les nou, a les guixetes hi han les noies més rioleres del país que diuen si, senyor, a n'els que hi van a consultar coses, a pagar o a cobrar. Es promet, i ben promès, que es donaran les coses que la gent demani, es promet apujar els sous als mestres, es rebaixen determinats impostos, es dónen moratòries...Algun funcionari arribà a dir a un ciutadà que deia que no li venia massa bé pagar:

- Ja ho trobarem...

a cap decret s'hi veu l'apartat de les sancions si no es compleixen... Els diaris del govern anuncien audiències i més audiències amb l'oposició encara que l'oposició no en sàpiga res...

Les primeres edats segueixen veient-se sense feina oficial per les ciutats. Els que poden, esperant que el govern els dongui la feina promesa, venen diaris. S'han apujat i en venen pocs. La gent, en general, els compra ja cada dissabte. A mida que es vagin apujant les compres es faran més separades. El compraran cada mes. I si el preu segueix pujant, es compraran més de tard en tard. Segons el ministre de cultura no es deixaran de comprar del tot per cars que vagin. Molt serà que per Nadal, un cop cada any no se'n compri algun... Els que no poden viure de vendre diaris, fan les coses que venen fent les primeres edats: s'associen a manifestacions, fan pintades, assentades, sopen de la manera que poden...Sort que no saben res dels retrats del retratista Bonjorn!

El Pobre Farena ha estat vist en diversos llocs. Ara no capta.

Es prohibit. No es volen pobres públics. Ve massa gent de fora i a fora es podria dir que el país és un país de pobres. Els de fora com que sempre van als mateixos llocs que s'han fet expressament per a ells diuen, quan arriben a llurs països, que aquell és un país de rics. El Pobre Farena, però, diu que no es deixa captar perquè hi ha massa pobres i captaria tothom. Es passeja solitari, ja no amb el vestit d'abans perquè de fa un temps no es pot anar vestit de pobre, i quan sent algú que es plany perquè no troba la felicitat,

- Si de debó voleu la felicitat, mentalitzeu-vos-en i la trobareu davant de l'aigua que tingueu més a la vora - diu.

setembre del 78